

วารสาร

วิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๑

กระทรวงศึกษาธิการ
ISSN 1513-0096

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต

วันศุกร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

“...พอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่า
พอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอตั้งนั่นเอง. คนเราถ้าพอในความต้องการ
ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย.
ถ้าทุกประเทศมีความคิด - อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ - มีความคิดว่า
ทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภ
อย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข. พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของ
หรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตาม
อัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...”

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

สำหรับวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นฉบับสุดท้ายของปีที่ ๑๑ ซึ่งตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการร่วมเทิดพระเกียรติ และน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ ทางคณะผู้จัดทำจึงขอน้อมนำพระราชดำรัสในเรื่องของ เศรษฐกิจพอเพียงมานำเสนอให้ผู้อ่านได้นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยมีตัวอย่างของโรงเรียนที่ได้ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วประสบความสำเร็จมา นำเสนอในบทสัมภาษณ์พิเศษ เพื่อให้โรงเรียนต่างๆ ได้เป็นแนวทางในการดำเนินการ รวมทั้งบทสัมภาษณ์ของคุณหญิง กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ผู้เดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท เพื่อให้โอกาสทางการศึกษากับเด็กพิการไทย ผู้อ่านจะได้เห็นถึง แนวคิดของท่านเลขาธิการ กพฐ. ถึงแนวทางในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ รวมทั้งความตั้งใจที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ มุมมองและความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ หากท่านผู้อ่านได้อ่านบทความนี้แล้ว คงทำให้มองเห็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้ดีขึ้น

สุดท้ายนี้ คณะผู้จัดทำวารสารวิชาการขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ได้ติดตามและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำวารสารวิชาการมาโดยตลอด และจะนำทุกข้อเสนอแนะมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงวารสารให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป สำหรับผู้อ่านท่านใดที่สนใจวารสารวิชาการ ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำข้อมูลลงเผยแพร่ในเว็บไซต์ <http://academic.obec.go.th> เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการ แล้วพบกันใหม่ในปีหน้า

คอลัมน์ประจำ

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ...เด็กพิเศษ

เกาะติดหลักสูตร

เส้นทางสู่...การปฏิรูปการเรียนการสอน

รอบรู้สู่การวัดและประเมินผล

ถนนสายประกันคุณภาพ

เวทีคนวิจัย

ความรู้เพื่อครูแนะแนว

สนาม...สื่อการเรียนรู้

บอกกล่าวเล่าขาน

เรียงร้อยถ้อยกวี

โครงการเกษตรเพื่อชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับการบริหารหลักสูตร

คุณธรรมนำความรู้...สู่ห้องเรียน

Alternative Assessment การประเมินด้วยทางเลือกใหม่

โรงเรียนคุณภาพกับศึกษานิเทศก์คุณภาพ

การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การแนะแนวอาชีพโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น

สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อาศิรวาทราชสดุดี ๕ ธันวาคม เถลิงชนมพรรษา ราชภัฏรำลึกไตรราชไท

เรื่อง

หน้า

บทสัมภาษณ์พิเศษ

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ผู้เดินตามรอย

๒

เบื้องพระยุคลบาทเพื่อให้โอกาสทางการศึกษากับเด็กพิการไทย

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

๖

บทความทั่วไป

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สุเทพ ชนะบวรสุภา

๑๓

การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

๑๙

(BBL) กัญญิกา พรเทพนวิทย์

การแก้ปัญหาอาชญากรรม สุภาวรณ์ เครือพานิช

๒๔

การพัฒนาสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ ตามแนวทางปรัชญา

๒๙

เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนวัดแปรมประชากร บันทัด เกียงขุนโคก

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง

๓๖

พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๒

รายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

โดยใช้วัตรกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

กับการใช้พลังงาน ประกัน ตั้งใจ

การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ภูมิพัฒน์ ลาภกุล

๔๑

โครงการวิจัยส่วใจคุณธรรม ดร.บัญชา จันทร์ดา

๔๖

๕๓

๕๙

๖๔

๖๙

๗๓

๗๘

๘๔

๙๑

๙๓

๙๕

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา
ผู้เดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทเพื่อให้
โอกาสทางการศึกษากับเด็กพิการไทย

สำหรับฉบับนี้ทางวารสารวิชาการได้รับความกรุณาจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ จากบทสัมภาษณ์ท่านจะได้เห็นความตั้งใจของเลขาธิการ กพฐ. ที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการว่าท่านมีแรงบันดาลใจมาจากไหน รวมทั้งมุมมองและความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ หากท่านผู้อ่านได้อ่านบทความนี้แล้ว คงทำให้มองเห็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้ดีขึ้น

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ : ท่านยึดแนวพระราชดำริหรือแนวปรัชญาใดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อนำมาเป็นแนวทางดำเนินงานในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

คุณหญิงกษมา : การทำงานกับเด็กพิการ คิดว่าได้รับอิทธิพลมาจากครอบครัว เพราะตั้งแต่ดิฉันยังเป็นเด็กๆ คุณแม่เป็นอาสาสมัครรุ่นแรก ที่ได้นำเด็กพิการที่ป่วยจากโรคโปลิโอไปโรงพยาบาล เพื่อรับการฟื้นฟูสมรรถภาพจากการทำกายภาพบำบัด เป็นทีมงานที่กลายมาเป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในเวลาต่อมา ท่านเป็นอาสาสมัครรุ่นแรก ซึ่งไปตระเวนรับเด็กพิการตามสลัมคลองเตย คุณยายเองก็เคยเป็นนายกสมาคมคนตาบอด ในครอบครัวจึงได้เห็นการทำงานกับเด็กพิการตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาและได้รับทราบถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ซึ่งไม่เคยทอดทิ้งเด็กผู้ยากไร้ จะเห็นได้ว่าเริ่มตั้งแต่บุตรของผู้ป่วยโรคเรื้อนซึ่งเป็นที่มาของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ แต่ระยะเวลาต่อมาก็ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณให้ดูแลเด็กโรคเอดส์เมื่อบุตรของผู้ป่วยโรคเรื้อนลดน้อยลง จากการที่ดิฉันร่วมติดตามรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ได้เห็นว่าพระองค์ท่านให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส รับสั่งเสมอว่า “การที่จะจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาสนั้น จะต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ใช่ให้การศึกษาที่มีระดับคุณภาพเป็นรองลงมา เพียงเพราะเห็นว่าเขาเป็นเด็กด้อยโอกาสหรือพิการ” ยิ่งพวกเราเป็นข้าราชการต้องให้ความสำคัญและรับแนวพระราชดำรินี้ ใส่เกล้าถือเป็นแนวปฏิบัติว่าเราต้องพยายามให้โอกาส และในการให้โอกาสนั้น

ก็ต้องพยายามหาสิ่งที่ดีที่สุด พระองค์ท่านก็ยิ่งทรงเป็นแบบอย่างของความพยายามที่จะหาสิ่งที่ดีที่สุด มาให้กับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส อันจะเห็นได้จากพระองค์ทรงริเริ่มโครงการหลายๆ โครงการ ซึ่งโครงการที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเด็กในชนบท (ทสรช.) โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านั้นมาช่วยแก้ปัญหาของเด็กพิการ ทำให้เด็กพิการสามารถมีการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ตัวอย่างที่พวกเราเห็นได้อย่างชัดเจน คือ ตออี๊บะ นักเรียนจากโรงเรียนนราสิกขาลัย จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นเด็กพิการไม่มีแขนขาเลยก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากการสนับสนุนเครื่องเทคโนโลยีอำนวยความสะดวกในการเรียน สามารถเรียนภาษาไทย และเรียนคอมพิวเตอร์ได้เก่งกว่าเด็กที่แขนขาปกติ ดิฉันคิดว่าพวกเราที่เป็นคนไทยโชคดีที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแนวทางปฏิบัติ พระราชทานความช่วยเหลือสนับสนุน และเป็นแบบอย่างที่เป็นรูปธรรม ที่ทำให้เราสามารถเข้าถึงเข้าใจ และร่วมพัฒนาเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส เหล่านั้น

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ : ท่านมีมุมมองในการพัฒนา และการให้โอกาสทางการศึกษาต่อคนพิการอย่างไร

คุณหญิงกษมา : ในฐานะที่เราเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เราต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะให้คนพิการได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะต้องปรับปรุงการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ให้เหมาะสมกับคนพิการในแต่ละประเภท ความพิการ ซึ่งก็คิดว่าในปัจจุบันสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประสบการณ์และความมุ่งมั่นทำงานในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ทำให้

บุคคลที่มีความพิการประเภทต่างๆ ได้รับการดูแลอย่างดียิ่ง ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือแขนขา แต่เราก็ยังมีข้อจำกัดที่จะดูแลบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านอารมณ์ ทางด้านสติปัญญา หรือว่าผู้ที่เป็นออทิสติก ซึ่งคิดว่าในเรื่องเหล่านี้เราคงต้องพยายามแสวงหาความรู้ และพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้น รวมทั้งได้เห็นความพยายามของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาร่วมเป็นพันธมิตรในการทำงาน ทำให้บางเรื่องที่เราอาจจะไม่มีความชำนาญ หรือไม่มีทรัพยากรเพียงพอก็สามารถที่จะได้ความร่วมมือ ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานเหล่านี้ในการแก้ไขเพื่อให้เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะฉะนั้นหากเรามองไปข้างหน้ายังคงมองเห็นภาพการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสมีอนาคตที่แจ่มใส และยังคงสามารถก้าวไปได้อีกไกล ทั้งการขยายตัวโดยผ่านกลไกที่ตั้งเป็นเครือข่ายได้ขยายตัวเต็มพื้นที่แล้ว โดยการสนับสนุนจากพันธมิตร ทั้งพันธมิตรที่เป็นหน่วยงานที่พัฒนาองค์ความรู้ เช่น มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานต่างๆ องค์การต่างประเทศ หรือว่าพันธมิตรที่เป็นหน่วยปฏิบัติ เช่น องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน องค์กรทางศาสนา ถ้าเราไม่มี
เครือข่ายองค์กรเหล่านี้มากยิ่งขึ้น ก็จะทำให้งานของ
เราก้าวไกลยิ่งขึ้น

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ : ท่านมีความคิดเห็น
ต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
และมีความคาดหวังอย่างไร

คุณหญิงกษมา : ความคาดหวังต่อไปในอนาคตก็คือ
การขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อคนพิการให้มากขึ้น
โดยเน้นตั้งแต่การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองที่จะมี
ส่วนร่วมทั้งการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความพิการ หรือว่า
เมื่อความพิการเกิดขึ้นแล้วก็ให้มีการดูแลแก้ปัญหา
ตั้งแต่แรกพบความพิการ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของ
พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
พ.ศ. ๒๕๕๐ เนื่องจากความรู้ในเรื่องนี้ยังไม่กว้างขวาง
ทั่วถึงมากนักก็ทำให้เด็กพิการเป็นจำนวนมากยังไม่ได้
รับโอกาส ซึ่งรัฐพร้อมที่จะให้การศึกษาอยู่แล้ว แต่
เด็กพิการจำนวนมากก็ยังถูกเก็บตัวไว้ที่บ้าน ถ้าให้
ความรู้จักกับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น โอกาสที่จะป้องกันความพิการหรือค้นพบ
ความพิการโดยเร็ว และแก้ไขเยียวยาตั้งแต่ต้นก็จะ
เป็นการดี ในเรื่องนี้เราคงต้องทำในส่วนนี้มากขึ้น

สำหรับโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัด
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทำได้ดีมาก อาจจะ
ต้องเพิ่มโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับเด็กออทิสติกให้
มากขึ้น เพื่อเป็นพี่เลี้ยงพัฒนาเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่
จะป้อนโรงเรียนทั่วไป ในเรื่องโรงเรียนแกนนำจัดการ
เรียนร่วมควรขยายตัวให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ดิฉัน
มีความหวังว่าครูทุกคนที่จบมาจากสถาบันผลิตครู
จะมีความรู้พื้นฐานในเรื่องการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็น
ความหวังที่ตั้งกันมาตั้งแต่แผนการศึกษาสำหรับ
คนพิการ ครั้งที่ ๑ เมื่อคราวสมัยที่ดิฉันดำรงตำแหน่ง

ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เป็นประธาน
จัดทำแผนฯ นี้ จวบจนทุกวันนี้ความหวังนี้ก็ยังคงเลือนราง
เมื่อมาอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ถ้าเราไม่สามารถทำเรื่องนี้ได้เราอาจจะต้องมีการบรรจุ
สาระเรื่องการศึกษาพิเศษให้เป็นข้อสอบหนึ่งในการ
กลั่นกรองครูเข้ามาสู่ระบบของเรา เพราะครูทุกคน
ควรจะต้องมีความรู้เรื่องการศึกษาพิเศษ จากนั้น
อยากจะเห็นความร่วมมือของหน่วยงานและองค์กร
ทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาเด็กพิการร่วมกัน

อีกเรื่องหนึ่งที่คิดว่าเรื่องการศึกษาน่าจะทำ
คือการศึกษาสายสามัญของเรานั้นทำค่อนข้างดี การ
ศึกษาเพื่อพัฒนาด้านอาชีพสำหรับเด็กพิการยังคงต้อง
พัฒนาอีกมาก ก็รู้สึกประทับใจที่เห็นโรงเรียนหลายๆ
โรงเรียนเริ่มให้ความสำคัญ โดยไม่จำกัดเฉพาะอาชีพ
พื้นฐาน อย่างโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐมมี
การสอนอาชีพให้แก่เด็กพิการ เช่น การทำตัวเรือน

เครื่องประดับ การเกษตร งานด้านฝีมือ อยากให้มีการพัฒนาอาชีพสำหรับเด็กพิการให้เด่นชัดมากขึ้น ต้องยอมรับว่าเด็กจำนวนหนึ่งคงไม่สามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้ ซึ่งในส่วนของมหาวิทยาลัยเราทำได้ดี และมีผลงานเป็นที่น่าภาคภูมิใจ แต่เด็กที่เข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ เพราะเด็กพิการบางคนมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา เป็นเพราะเรายังไม่สามารถเสนอทางเลือกที่เหมาะสมให้เขาได้ ซึ่งหวังว่าหน่วยงานที่มีความชำนาญในเรื่องนี้ ควรร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อให้ทางเลือกที่มีความหลากหลาย เด็กจะได้สามารถดูแลตนเอง และครอบครัวได้ดีกว่านี้ รวมทั้งอยากจะเห็นหน่วยงานทางสังคมให้ความสำคัญกับการจ้างคนพิการเข้าทำงานที่เหมาะสมให้มากขึ้น เพราะถ้ามีเสียงเรียกร้องจากหน่วยงานผู้จ้าง การผลิตหรือว่าการฝึกทักษะอาชีพคนพิการในลักษณะต่างๆ ก็จะมีกว้างขวางขึ้น

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ : ในบทบาทเลขานุการในคณะกรรมการมูลนิธิคุณพุ่ม ท่านมีโอกาสช่วยเหลือเด็กพิการในด้านการศึกษาและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตอย่างไรบ้าง

คุณหญิงกษมา : เป็นพระมหากรุณาธิคุณที่โปรดเกล้าฯ ให้เป็นเลขานุการในคณะกรรมการมูลนิธิคุณพุ่ม ทำให้ได้มีโอกาสเห็นทั้งปัญหา และศักยภาพของเด็กออทิสติก ซึ่งเมื่อก่อนอาจจะทราบเป็นเพียงผิวเผิน แต่วันนี้เราได้เห็นว่ามีเด็กออทิสติกจำนวนมากที่จัดว่าเป็นเด็กออทิสติกที่สามารถจะได้รับการพัฒนาจนเข้าไปอยู่ในสังคม ในมหาวิทยาลัย ในการทำงานได้ดี และยังมีเด็กอีกจำนวนหนึ่งซึ่งรอคอยโอกาสนี้ รวมทั้งได้มี

โอกาสเห็นหน่วยงานต่างๆ ที่ไม่คาดฝันว่าเขาจะมาช่วยเด็กพิการได้ เช่น โครงการอาชาบำบัดของตำรวจม้า และกรมการสัตว์ทหารบก เป็นหน่วยงานที่มีน้ำใจเข้ามาช่วยพัฒนาเด็ก ทำให้เด็กได้รับโอกาส เห็นถึงเครือข่ายองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมแรงร่วมใจในการทำงานร่วมกัน โดยจะนำมาบูรณาการกับการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่าเราจะต้องขยายโอกาสให้กับเด็กออทิสติก รวมทั้งการให้การศึกษากับผู้ปกครองมากขึ้น การชักชวนพันธมิตรเข้ามาช่วยงานของมูลนิธิคุณพุ่มนี้ ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากศูนย์การศึกษาพิเศษทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพราะคิดว่าทุกคนมีความภาคภูมิใจ และเป็นมงคลแก่ชีวิตที่ได้มีโอกาสถวายงานเป็นการสนองพระดำริของทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ที่เล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน ดำเนินการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม รวมทั้งสนับสนุนสงเคราะห์ผู้ที่มีความบกพร่อง และมีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะสังคม และสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้

หลายท่านเมื่ออ่านมาถึงตรงนี้แล้ว คงเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการมากขึ้น และคงร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานให้ประชาชนชาวไทยผ่านทางพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทมาตั้งแต่ ปี ๒๕๔๐ ซึ่งทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนต่างได้น้อมนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในส่วนของสถานศึกษาได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจมีกระบวนการดำเนินงานที่แตกต่างกันไปตามสภาพและบริบทของแต่ละสถานศึกษา วารสารวิชาการจึงขอทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานของสถานศึกษาจำนวน ๒ แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนเครือข่ายต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือสถานศึกษาพอเพียง ๒๕๕๐ จากกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

๑. โรงเรียนราชวินิต มัธยม จังหวัดกรุงเทพ

โรงเรียนราชวินิต มัธยมตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนมีเนื้อที่จำนวน ๖ ไร่ ๓ งาน ๓๔ ตารางวา แต่สามารถน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม กองบรรณาธิการได้สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการ คือ นายธรรมิก ธรรมสโรช รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และนางกุลทิรา บุญเลี้ยง ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยถึงแนวคิดในการเข้าร่วม

โครงการ โครงการ/กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

กองบรรณาธิการ : เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร

โรงเรียนราชวินิต มัธยม : สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้เชิญโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเนื่องจากเห็นว่าเป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นเนื่องจากพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ให้ก่อตั้งโรงเรียน เรื่องการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาจึงถือเป็นเรื่องสำคัญ

กองบรรณาธิการ : ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในรูปแบบใดบ้าง

โรงเรียนราชวินิต มัธยม : ในส่วนของการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ดำเนินการแบบราชวินิตมัธยม คือ ไม่ได้นำหรือคิดที่จะสร้างงานใหม่ๆ ใหญ่ๆ หรืองานที่เกินตัว แต่เป็นการมองที่ตัวตนที่เป็นอยู่ว่า ณ ปัจจุบันโรงเรียนมีกิจกรรม โครงการ หรืองานใดบ้างที่ดำเนินการอยู่ และจะน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในกระบวนการทำงานได้อย่างไร โดยการดำเนินโครงการในช่วงเริ่มต้นได้สอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านทางหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเพิ่มเติมเข้าไปในแผนการสอนของแต่ละรายวิชา

กองบรรณาธิการ : ขอให้แนะนำโครงการ/กิจกรรมเด่นๆ ที่โรงเรียนดำเนินการโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งรูปแบบ/กระบวนการดำเนินงาน

โรงเรียนราชวินิต มัธยม : สำหรับโครงการ/กิจกรรมที่โรงเรียนราชวินิตมัธยมดำเนินการอยู่มีหลายกิจกรรม/โครงการ ซึ่งเกิดจากกระบวนการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านทางหลักสูตร ดังเช่น

๑. กิจกรรมในหลักสูตรการเรียนการสอน มีดังนี้

๑.๑ โรงเรียนธนาคารราชวินิต มัธยม เฉลิมพระเกียรติ เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยผ่านการสอนทำบัญชีรับจ่าย เมื่อครูตรวจบันทึกปรากฏว่ามีเงินเหลือ ได้แนะนำให้ นักเรียนเห็นประโยชน์ของเงินฝากจึงเกิดโครงการโรงเรียนธนาคารขึ้น โดยเริ่มแรกของโครงการทางโรงเรียนได้เชิญธนาคารที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณโรงเรียนมาให้บริการในการรับฝากเงินเดือนละ ๑ ครั้ง แต่ทำได้ประมาณ ๒ ปี นักเรียนเกิดแนวคิดว่าจะดำเนินการโดยนักเรียนเอง เนื่องจากพบปัญหาไม่ได้รับความสะดวกในเรื่องของเวลาในการรับบริการเพราะเจ้าหน้าที่จะมาเป็นเวลา นักเรียนเลยเข้ามาดำเนินการเองโดยประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียน ม.๑, ๒ และ ๔ มาเป็นพนักงานชุดแรก จำนวน ๑๕ คน โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้ความอนุเคราะห์สร้างอาคารโรงเรียนธนาคารให้และฝึกสอนนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนธนาคาร เช่น การบันทึกข้อมูลฝากถอนเงิน การทำบัญชี เป็นต้น ในส่วนของครูให้ความรู้ในเรื่องของการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การต้อนรับลูกค้า การจัดสำนักงาน วันเวลาในการดำเนินกิจกรรมไม่มีรูปแบบตายตัว แต่จะมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียน

๑.๒ ชมรมเพื่อนเพื่อเพื่อน เป็นกลุ่มนักเรียนที่รวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมรณรงค์ไม่ให้นักเรียนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นการช่วยเหลือแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผ่านการชักชวนให้ทำความดี และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๑.๓ กิจกรรมประหยัดพลังงาน เป็น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านทางหลักสูตรในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมเพื่อเชิญชวนให้ครูและนักเรียนช่วยกันประหยัดพลังงานภายในโรงเรียน เช่น การกำหนดมาตรการเปิดปิดไฟ พัดลม และเครื่องปรับอากาศ รวมทั้งการรณรงค์ผ่านเสียงตามสายให้นักเรียนและครูช่วยกันตรวจสอบการปิดไฟในแต่ละห้องเรียนก่อนลงมาเข้าแถว และจัดกิจกรรมประกวดการลดใช้พลังงานของแต่ละบ้าน เพื่อดูว่าบ้านของนักเรียนคนใดสามารถลดการใช้พลังงานได้มากที่สุด โดยนำบิลค่าน้ำ ค่าไฟ มาประกวดแข่งขันกัน

๑.๔ โครงการรีไซเคิล ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและการงานอาชีพและเทคโนโลยีได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยนำของเหลือใช้หรือที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้วมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และสามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่

๑.๕ ห้องสันทนาการ เกิดขึ้นเพราะมีนักเรียนบางคนในโรงเรียนติดเกมส์ ทำให้เกิดการใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ ทางโรงเรียนจึงเกิดแนวคิดโดยการพัฒนาห้องสันทนาการขึ้น เป็นห้องที่ให้เด็กที่ต้องการเล่นเกม แต่เป็นเกมส์ที่มีความท้าทาย และสร้างความคิดสร้างสรรค์มาใช้ประโยชน์ในห้องนี้ โดยปัจจุบันเด็กเริ่มมองที่ตัวเองว่าเขามีศักยภาพที่จะสร้างเกมส์เองได้ จึงเกิดแนวคิดที่จะสร้างและผลิตเกมส์ เพื่อเล่นเอง

๑.๖ กิจกรรมนาฏศิลป์ เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของไทย เช่น ละครชาตรี ซึ่งเป็นศิลปะที่กำลังจะสูญหายไป ครูจึงเกิดแนวคิดที่จะนำเรื่องนี้มาเปิดสอนเป็นวิชาเลือกให้กับนักเรียนมัธยมต้น โดยเชิญศิลปินแห่งชาติมาสอนและถ่ายบันทึกเป็นวิดีโอเก็บเอาไว้และเปิดให้นักเรียนได้ศึกษาในชั่วโมงเรียน

๒. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

๒.๑ กิจกรรมวันไหว้ครู โดยรื้อฟื้นวัฒนธรรมเก่าๆ ที่เปลี่ยนจากการซื้อพานสำเร็จรูป

มาเป็นการทำพานไหว้ครูด้วยกลุ่มนักเรียนเอง ซึ่งกิจกรรมนี้สามารถฝึกให้นักเรียนได้มีการวางแผนก่อนลงมือปฏิบัติและรู้จักการประมาณตน เช่น การไปซื้อของมาทำพานต้องมีการวางแผนว่าจะซื้ออะไรซื้อเท่าไร ซื้อมาแล้วจะทำอย่างไร ทำแล้วจะไปไหว้บูชาใคร และใช้ประโยชน์อย่างไร เป็นต้น

๒.๒ กิจกรรมกีฬา เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในเรื่องของการใช้เงินไปโดยไม่คุ้มค่ากับประโยชน์ที่จะได้รับกลับมา ซึ่งเดิมการจัดกีฬาแต่ละครั้ง นักเรียนจะใช้เงินครั้งละหลายแสนบาท โดยวิธีการระดมทุนเก็บเงินกันเอง หรือหาผู้สนับสนุนทางคณะครูเล็งเห็นปัญหานี้ จึงจัดประชุมคณะกรรมการนักเรียนเพื่อระดมความคิด และช่วยกันเน้นย้ำเพื่อให้ นักเรียนได้เห็นคุณค่าและสร้างความพอใจเพียงให้กับนักเรียน ทั้งในเรื่องของการใช้เงิน การตัดเย็บเสื้อผ้า การบริหารเวลา หรือการใช้ภาษาในการเชียร์ เป็นต้น

๒.๓ ระบบองค์คุณภาพ โดยนำจุดแข็งของโรงเรียนคือธงประจำโรงเรียน ซึ่งเป็นตราพระมหามงกุฎที่ตั้งอยู่ตรงกลางโรงเรียน และมีธงสีต่างๆ ล้อมรอบ มาเป็นสิ่งกระตุ้นและเป็นเกณฑ์ให้นักเรียนได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีๆ ถ้านักเรียนสืบทอดปฏิบัติดี และเป็นประโยชน์ ธงสีนั้นก็จะถูกเชิญขึ้นสู่ยอดเสา ทำให้นักเรียนในสีนั้นๆ เกิดความภาคภูมิใจ แต่ในทางกลับกัน ถ้านักเรียนสืบทอดปฏิบัติผิดกฎระเบียบ ธงสีนั้นจะถูกปลดลงถ้าธงทุกๆ สีถูกปลดลงมาพร้อมๆ กัน ทำให้เกณฑ์มาตรฐาน คือ ธงประจำโรงเรียนจะถูกปลดลงด้วยนักเรียนจะเกิดความรู้สึกว่าธงประจำโรงเรียนซึ่งเป็นธงสูงสุดถูกปลดลงมา ทำให้เกิดความพยายามในการทำมาความดี เพื่อให้ธงโรงเรียนสามารถขึ้นไปสู่ยอดเสาได้เหมือนเดิม และการที่ธงโรงเรียนจะขึ้นสู่ยอดเสาได้ ธงสีต่างๆ ที่อยู่โดยรอบก็ต้องขึ้นก่อน ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการสอนให้เด็กรู้จักความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นทีม การรู้จักตัวตน รู้จักประมาณ มีเหตุผลในตัวของนักเรียนที่จะไม่กระทำการสิ่งที่ไม่ดี

กองบรรณาธิการ : ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

โรงเรียนราชวินิต มัธยม : การที่จะให้การดำเนินการประสบความสำเร็จ ทุกภาคส่วนควรเข้ามามีส่วนร่วมดังนี้

- ระดับกระทรวง ควรกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกโรงเรียนดำเนินการ

- ฝ่ายบริหารของโรงเรียน ให้ความสำคัญส่งเสริมสนับสนุน และกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาต่อไป

- ผู้รับผิดชอบทุกฝ่าย ตระหนักและเห็นความสำคัญ รวมทั้งลงมือปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ใส่ใจ

กองบรรณาธิการ : ผลที่เกิดขึ้นจากการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจสู่สถานศึกษา

โรงเรียนราชวินิต มัธยม :

ผลที่เกิดขึ้นกับครู

ได้น้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดประโยชน์ในหลายๆ ด้าน ทั้งการรู้จักตัวตน ความพอประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ รู้จักวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียก่อนลงมือปฏิบัติว่าได้ประโยชน์หรือไม่อย่างไร

ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

รู้จักตัวตน ฝึกการวิเคราะห์ถึงข้อดีข้อเสีย มีการวางแผนชีวิต รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ สร้างวินัยให้กับตัวเอง รู้จักการทำงานเป็นทีม และฝึกความซื่อสัตย์

กองบรรณาธิการ : ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และวิธีการแก้ไข

โรงเรียนราชวินิต มัธยม : การร่วมมือและการโน้มน้าวจิตใจให้บุคลากรในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมกันปฏิบัติ ต้องใช้เวลาให้ทุกคนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญ ดังนั้นการดำเนินการต่างๆ ในระดับโรงเรียน ผู้บริหาร

ต้องให้ความสำคัญ และให้กำลังใจ ส่วนระดับนโยบาย ควรกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกโรงเรียน ดำเนินการ

ในส่วนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ต่างบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า การเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมได้รับประสบการณ์และประโยชน์มากมาย เช่น

น.ส.วรรณพร นักเรียนชั้น ม.๓ ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนธนาคารฯ ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ บอกว่า “การเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้เนื่องจากโรงเรียน ได้ตั้งโครงการโรงเรียนธนาคารฯ และอยู่ในช่วงเปิดรับสมัครนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ประกอบกับ มีความสนใจ เพราะเห็นแบบอย่างจากผู้ปกครองที่มีนิสัยรักการออม โดยประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการ ได้รู้จักกับการใช้เวลาในการช่วยเหลือคนอื่น เป็นจิตอาสา ทำให้ได้ฝึกในหลายๆ อย่าง ทั้งในเรื่องของการวางแผนอนาคต การฝึกความอดทน ความซื่อสัตย์ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นต้น และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ พบความแตกต่างที่เห็นเด่นชัด คือ ทำให้ผลการเรียน ดีขึ้น เพราะรู้จักการบริหารเวลา ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และนิสัยบางอย่างได้เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เช่น จากเดิมเป็นคนใจร้อน แต่เมื่อเข้าร่วมโครงการ ได้รับประสบการณ์ในหลายๆ เรื่อง เช่น การทำบัญชี การให้บริการแก่ผู้ที่มาฝากเงิน เป็นต้น ซึ่งในส่วนนี้ เป็นการฝึกให้เป็นคนใจเย็นมากขึ้น”

ในส่วนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมประหยัดพลังงาน คือ **น.ส.ชนกพรพรณ และ น.ส.ญาณิสา นักเรียนชั้น ม.๖** ได้กล่าวว่า “การเข้าร่วมกิจกรรม ในครั้งนี้ทำให้มองสิ่งต่างๆ เป็นแบบองค์รวม รู้จักวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียก่อนลงมือทำ รวมทั้งมีความรอบคอบและฝึกนิสัยตนเองไม่ให้ฟุ่มเฟือย และเห็นคุณค่าของสิ่งของที่มีอยู่มากขึ้น”

นายภาณุภัทร และ น.ส.ศุภลักษณ์ ประธานกลุ่มนักเรียนชั้น ม.๕ และ ม.๖ ตามลำดับ ของชมรม เพื่อนเพื่อเพื่อน ได้บอกถึงประโยชน์ของการเข้าร่วม

โครงการว่า “ได้รับความรู้ในเรื่องของการเป็นวิทยากร ได้ฝึกบุคลิกภาพ ทักษะการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การโน้มน้าวจิตใจให้บุคคลอื่นเลิกลาเสพติด รวมทั้งฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์โครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ โดยไม่ได้คำนึงถึงแต่ความสนุก แต่ต้องได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปพร้อมๆ กัน”

๒. โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยเพชรบูรณ์ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยเพชรบูรณ์ เป็นโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ เนื่องในมหาวโรกาสที่พระองค์ท่าน ทรงเสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี โดยมี คำขวัญโรงเรียน **“รักษาศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ”** ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ของโรงเรียน คือ **“เป็นสถาบันที่มุ่งสร้างทรัพยากรบุคคล ให้เป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี ที่มีระเบียบวินัย มีบุคลิกลักษณะดี มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถสูง เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม และ เทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อให้ออกไปรับใช้สังคม และประเทศชาติในทุกๆ ด้าน”** จากคำขวัญดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดนโยบาย การบริหารของโรงเรียนในข้อ ๗ ส่งเสริมการอนุรักษ์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสืบสานงานพระราชดำริ ซึ่งการสืบสานงานพระราชดำรินับเป็นนโยบายที่สำคัญ ในการกำหนดพันธกิจที่จะดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อ สืบสานงานพระราชดำริ โดยโรงเรียนได้จัดตั้ง**โครงการ สร้างนักเรียน สร้างสังคม สู่ความพอเพียง : ประยุกต์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนกาญจนาภิเษก-วิทยาลัยเพชรบูรณ์** ซึ่งมีจุดเด่นคือใน ๑ โครงการมี กิจกรรมหลากหลายเพื่อรองรับการพัฒนาผู้เรียนใน ทุกด้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม(ชีวิต) และ

ด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรมทั้งระยะสั้นเพื่อสร้าง/ปลูกจิตสำนึก เช่น กิจกรรมค่าย กิจกรรมสัปดาห์บูรณาการ จัดกิจกรรมระยะยาวเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เช่น กิจกรรมฐานการเรียนรู้ กิจกรรมชุมนุมฯ จากเดิมมีทั้งหมด ๑๐ กิจกรรม ได้ทำการศึกษาและพัฒนากิจกรรมต่างๆ จนถึงปัจจุบันมีทั้งหมด ๑๒ กิจกรรม และจากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้โรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนเครือข่ายต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือสถานศึกษาพอเพียง ๒๕๕๐ จากกระทรวงศึกษาธิการ

กองบรรณาธิการ : ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในรูปแบบใดบ้าง

ผอ.พิรพัฒน์ : การน้อมนำหลักปรัชญาฯ สู่สถานศึกษาได้ดำเนินการทั้งระบบ ตั้งแต่ด้านการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีรูปแบบในการดำเนินการในแต่ละด้าน ดังนี้

๑) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

กำหนดเป็นนโยบายให้ทุกกลุ่มงาน บริหารงานโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยจัดกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักแก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในด้านการศึกษา และใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต ตลอดจนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒) ด้านกระบวนการเรียนการสอน

- สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ

ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ครูผู้สอน

- วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร และองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกรายวิชา

- นำแผนการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการนิเทศและวัดผลประเมินผลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

- สร้างสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประกอบการเรียนรู้

- ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อย ๑ เรื่อง ต่อภาคเรียน

๓) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

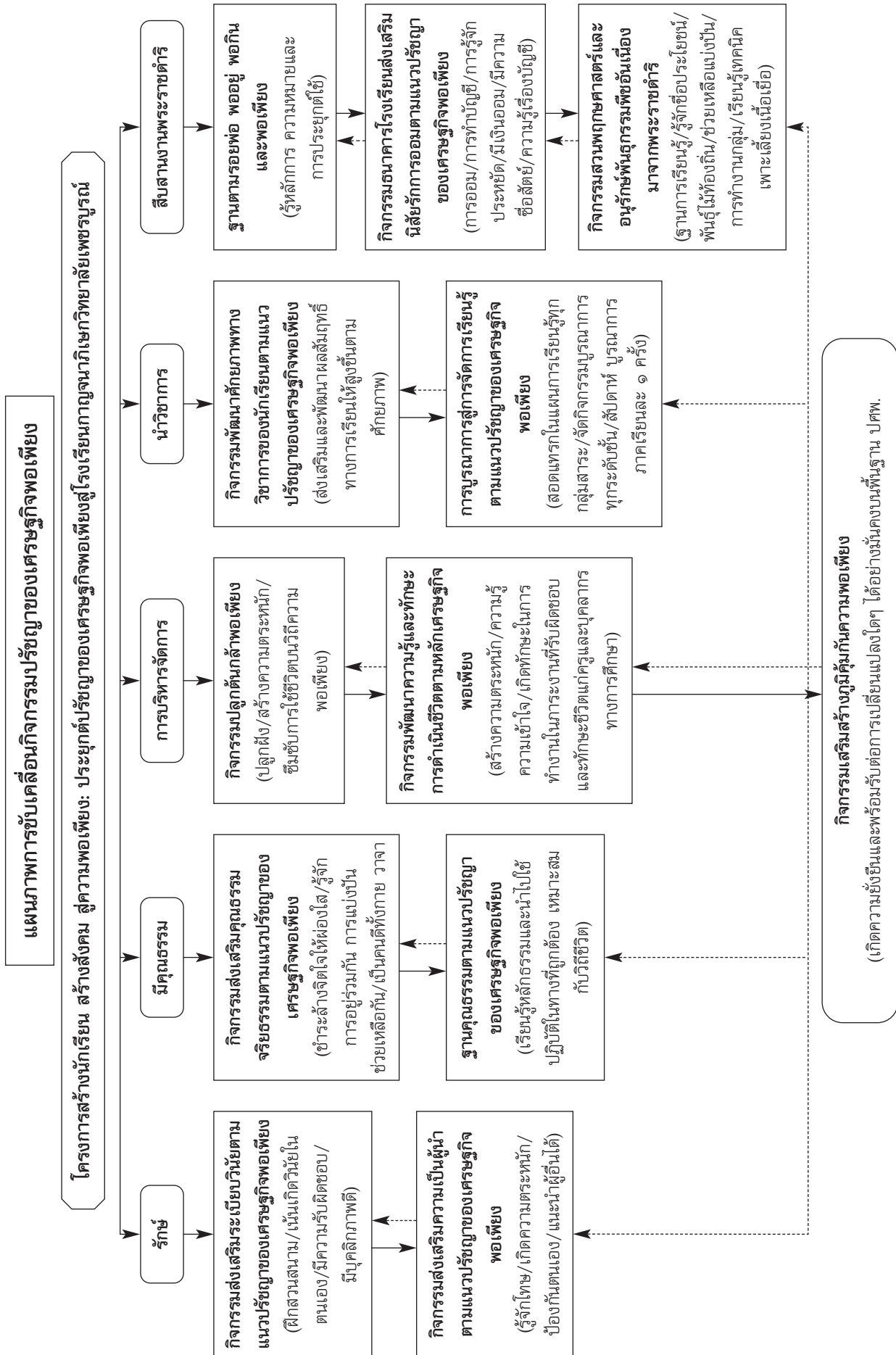
- จัดกิจกรรมแนะแนว ลูกเสือเนตรนารี และระบบดูแลนักเรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- จัดกิจกรรมฐานตามรอยพ่อ พออยู่พอกินและพอเพียงให้กับทุกระดับชั้นเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความตระหนักและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสามารถประยุกต์ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตต่อไป

กองบรรณาธิการ : ขอให้แนะนำโครงการ/กิจกรรมเด่นๆ ที่โรงเรียนดำเนินการโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งรูปแบบ/กระบวนการดำเนินงาน

ผอ.พิรพัฒน์ : โครงการสร้างนักเรียน สร้างสังคม

สู่ความพอเพียง : ประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย เพชรบูรณ์ โดยมีรูปแบบการดำเนินงานดังนี้

กองบรรณาธิการ : ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ

ผอ.พิรพัฒน์ : ในการดำเนินงาน ปัจจัยที่จะให้ประสบความสำเร็จมีดังนี้

- **ผู้นำ** มีความตื่นตัว ตั้งใจจริง คอยประทับ ประคอง ให้กำลังใจ และช่วยสนับสนุนเชิงนโยบาย มีแผนงาน และโครงการรองรับการขับเคลื่อนงาน เข้าทำนอง “นโยบายไป ปฏิบัติไป”

- **การทำงานเป็นทีม** ความยินยอมพร้อมใจ ของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูและนักเรียน ทำให้สามารถบริหารจัดการ จัดกิจกรรม และจัดการเรียนการสอนไปพร้อมๆ กันทั้งองค์กรได้

- **ทีมงานหลัก** การมอบหมายให้มีทีมงาน เฉพาะด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกลไกสำคัญในการ ผลักดันและเฝ้าอำนวยการด้านเอกสาร ข้อมูล สื่อ และ ด้านอื่นๆ รวมทั้งประสานความร่วมมือกับทุกๆ ส่วนให้ ร่วมกันขับเคลื่อน

- **ทุนเดิม** มีธนาคารโรงเรียนเป็นฐานที่ช่วย ปลุกฝังระเบียบวินัย และคุณธรรมให้เด็ก ซึ่งเป็น จุดเริ่มแห่งการเพาะต้นกล้าพอเพียง แล้วค่อยๆ ขยับ สู่กิจกรรมอื่นๆ

- **การทำงานอย่างสอดคล้องและต่อเนื่อง** มีการสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้ ด้วยกิจกรรมที่ เหมาะสมกับแต่ละภาคส่วน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีความสอดคล้อง เป็นเนื้อเดียวกัน ไม่ใช่เป็นการเพิ่ม ภาระงานใหม่ให้

กองบรรณาธิการ : ปัญหาและอุปสรรคในการ ดำเนินงาน และวิธีการแก้ไข

ผอ.พิรพัฒน์ : การปลุกฝังคุณค่าของหลักปรัชญา ในปัจจุบันนั้น ดูเหมือนจะง่ายเนื่องจากทุกองค์กร ทุกหน่วยงานและทุกสังคม ให้ความสำคัญ ตื่นตัวกับ การน้อมนำหลักปรัชญา ดังกล่าวมาใช้ แต่จริงๆ แล้ว การที่จะปลุกฝังให้เกิดความตระหนักรู้ทุกขณะจิต จนกลายเป็นทักษะชีวิตในที่สุด เป็นวิธีการที่ต้องใช้เวลา

ในระบบการศึกษาปัจจุบันของโรงเรียน การ ปลุกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตร ส่วนใหญ่

สามารถทำได้ในระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ บางส่วนของการสังเคราะห์วิเคราะห์ และนำไปใช้ แต่ถ้าจะให้เด็กเรียนเกิดเป็นทักษะชีวิต กลายเป็นผู้มี ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ทุกขณะจิต การเรียน การสอนในระบบโรงเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะนักเรียนต้องอยู่ในระบบของสังคมอื่นๆ เช่น สภาพแวดล้อมที่บ้าน สภาพแวดล้อมของสื่อต่างๆ ใน ยุคดิจิทัล ดังนั้นการปลุกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง จึงต้องอาศัยเวลาและความร่วมมืออย่างจริงจังจาก ทุกฝ่าย จึงจะสามารถหล่อหลอมให้นักเรียนเป็นผู้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านเศรษฐกิจพอเพียงตาม ที่ต้องการอย่างแท้จริง

ในส่วนของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ กล่าวได้ว่า “รู้สึกประทับใจในเนื้อหาของหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และกิจกรรมต่างๆ ที่ โรงเรียนจัดขึ้นก็เพื่อช่วยฝึกให้เราเข้าใจการใช้ชีวิต อย่างพอเพียงมากขึ้น โดยก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ เศรษฐกิจพอเพียง จะใช้จ่ายเงินอย่างไม่คิดหน้าคิดหลัง ในการตัดสินใจส่วนใหญ่เป็นไปตามอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งขาดความรอบคอบ บางครั้งฟังครู ผู้ปกครอง พูดเรื่องการใช้จ่ายเงิน ก็มองเห็นเป็นเรื่องไกลตัว แต่เมื่อ ได้เข้าร่วมกิจกรรม ได้เรียนรู้หลักปรัชญาฯ ดังกล่าว ทำให้คิดและรู้ว่าถ้าเราสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข พอเพียงซึ่งหมายถึงได้พยายามจนเต็มตามศักยภาพ ของเราเองแล้ว ณ ปัจจุบัน การใช้ชีวิต การวางแผน การทำงาน การรู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทำให้ ชีวิตมีความสุขขึ้น นิ่งขึ้น”

ทุกท่านเมื่ออ่านมาถึงตรงนี้ คงได้เห็นรูปแบบ แนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งประโยชน์ของการ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และหวังว่าโรงเรียนต่างๆ คงสามารถนำแนวทางที่ นำเสนอไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับโรงเรียน ของตนเองต่อไป

ศกุนตลา/พนิดา สัมภาษณ์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

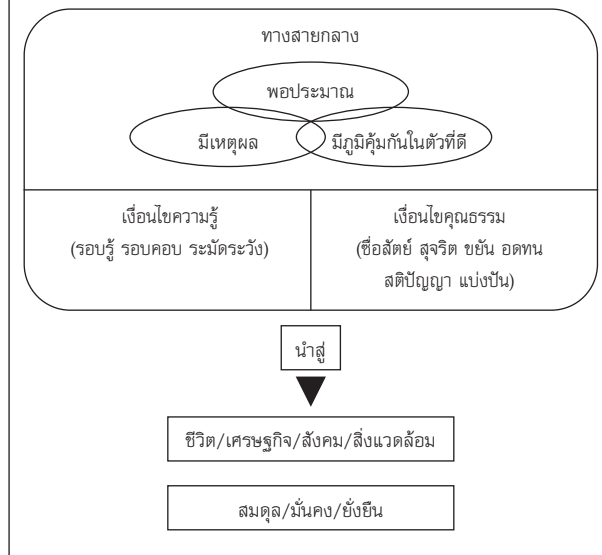
สุเทพ ชเนบวรสกุล*

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน **ทางสายกลาง** โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวัง อย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy ...คำว่า Sufficiency Economy นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่... Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่. และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า... เขาก็จะสามารถที่จะไปปรับปรุง หรือไปใช้หลักการ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น”

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ

ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานคำอธิบายเกี่ยวกับ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาอย่างต่อเนื่อง ดังในพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๔ ธันวาคม ๒๕๕๖ ความว่า

“เราพูดมาตั้ง ๑๐ ปีแล้ว เรื่อง **เศรษฐกิจพอเพียง**...ก็ต้องปฏิบัติด้วย...เดี๋ยวนี้ ไม่ต้องโฆษณาแล้ว เพราะว่ามันเศรษฐกิจที่มีความรู้ เขาเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้วจะสบายใจ ที่มาแล้วก็มาถวายพระพรให้สบายใจอย่างนี้ถ้าเข้าใจที่พูดที่ทำอะไรอันนี้ เป็นพรที่ดีที่สุด แล้วก็พอใจในเรื่องอื่น ไม่ใช่เรื่องข้าวเท่านั้นเอง ในเรื่องด้านปกครองทั้งหลาย ในด้านวิชาการอื่นๆ ทั้งหมดมันก็มี**พอเพียง** เหมือนกัน อย่างทางโน้นพูดถึงรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มีรัฐศาสตร์**พอเพียง**ก็มีเหมือนกัน ถ้าไม่พอเพียงถึงใช้ไม่ได้ ทำให้ละอะไปหมด ถ้าอันนี้เลยพูดตะล่อมให้กลับใจว่าให้**พอเพียง** ไม่ใช่เศรษฐกิจให้**พอเพียง**ในความคิด และทำอะไร**พอเพียง**สามารถที่จะอยู่ได้...”

ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับ **“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”** ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้พสกนิกรไทยทุกคนผ่านทางพระบรมราโชวาทและกระแสพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ รวมทั้งจากรายการโทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์และสื่ออื่นๆ ที่หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมกันรณรงค์อย่างจริงจัง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

แต่ยังคงมีบางส่วนที่ไม่รู้ว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้ประชาชนคนไทยทั้งหลายนั้น มีอยู่ในระบบการเรียนการสอนของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะเป็นสาระสำคัญในวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังมีข้อความปรากฏในมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดคุณภาพนักเรียนในทุกช่วงชั้นว่า **“เข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ”**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนและกำกับดูแล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ รวมทั้งประสานส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นของเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยบทบาทดังกล่าว สพฐ. ได้ตระหนักถึงสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง ทั้งวิถีแห่งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและอื่นๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้สังคมไทยอ่อนแอลง โดยเฉพาะเยาวชนไทยได้ประสบกับวิกฤตในหลายๆ ด้าน ไม่สามารถรู้เท่าทันวิทยาการสมัยใหม่ จึงตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยม ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม และเพิ่มปัญหาทางสังคมให้รุนแรงมากขึ้น ดังนั้น เพื่อสร้างรากฐานให้กับเยาวชนมีความมั่นคง เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันที่ดี ให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงและความผันผวนของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้ สพฐ. จึงส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาบุคลากรเพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักและเข้าใจตนเอง มีจิตใจเข้มแข็ง สำนึกในประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูล สร้างความเข้มแข็งในครอบครัวและชุมชน รู้จักการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า และรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างเหมาะสมเป็นไปตามภูมิสังคม

ในปี ๒๕๕๐ ที่ผ่านมา สพฐ. ให้ความสำคัญในการใช้คุณธรรมนำความรู้และแสวงหาภาคีเครือข่ายมาร่วมสนับสนุนการดำเนินการ โดยได้กำหนดไว้ในกลยุทธ์ที่ ๑ ให้มีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังเช่น

๑. สถานศึกษาในสังกัด สพฐ. หลายแห่งได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน

๒. สพฐ. ได้จัดอบรมวิทยากรขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขต เพื่อร่วมมือกันขับเคลื่อนขยายผลไปยังสถานศึกษาในแต่ละสังกัด จัดพิมพ์สื่อตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ทั้งที่เป็นเอกสารและ E-Book ให้กับโรงเรียนทุกแห่ง ตลอดจนจัดทำสื่อวัตกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีรูปลักษณะทันสมัย สามารถใช้เป็นต้นแบบในการสร้างทักษะชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เน้นการคิดวิเคราะห์เพื่อเผยแพร่ให้โรงเรียนทั่วประเทศ

๓. สพฐ. ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างกว้างขวาง เช่น

- ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อดำเนินโครงการอนุรักษ์พลังงาน การใช้พลังงานทดแทน (ไบโอดีเซล)

- ร่วมกับสโมสรวุฒเกษตรไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อร่วมสนับสนุนโรงเรียน สถานศึกษามัสยิด ศาสนสถาน ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนเข้าใจ และเข้าถึงการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้นกล้าเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งเป็นการระดมทรัพยากรมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อสังคม

- ร่วมกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการจัดทำสื่อบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอน “เงินทองของมีค่า”

- ร่วมกับโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔ ช่วงชั้น หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับการศึกษานอกโรงเรียน และระดับอาชีวศึกษา และร่วมมืออบรมศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเป็นวิทยากรแกนนำทุกเขต

นอกจากนี้กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.

ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งพบว่า

๑) ด้านความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครูส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๓.๙๘ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

๒) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครูส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๙.๓๘ จัดการเรียนการสอนโดยการสอดแทรกในสาระการเรียนรู้ที่สอน และจัดในรูปโครงการและกิจกรรม เช่น โครงการออมทรัพย์ สหกรณ์โรงเรียน โครงการสำรวจของใช้จำเป็นในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

หากย้อนรอยดูการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาก็พบว่าแรกเริ่มเดิมทีนั้น หน่วยงานต่างๆ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) รวมทั้งโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้เริ่มต้นตรวจสอบ ค้นหาสถานศึกษาที่มีโครงการ/กิจกรรมพัฒนานักเรียนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อคัดเลือกเป็นโรงเรียนตัวอย่างของสภาพัฒน์ ภูมิภาคละ ๑ สถานศึกษา และเพื่อพัฒนาต่อยอดให้เป็นโรงเรียนต้นแบบตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลังจากการตรวจสอบค้นหาหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าว จึงพบว่าสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. ได้จัดโครงการ/กิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับภูมิสังคมที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยนำแนวคิดตามหลักความพอเพียงไปปลูกฝังให้เยาวชนของชาติอย่างเป็น

รูปธรรมและเป็นกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับว่ายั่งยืนมั่นคง สมดุลกับสิ่งแวดล้อมโดยที่ไม่ได้รู้มาก่อนเลยว่านี่เป็นกิจกรรมหนึ่งตามหลักการของความพอเพียง เช่น โครงการสหกรณ์โรงเรียน โครงการออมทรัพย์ โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการขยะ โครงการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม โครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ โครงการอาหารกลางวัน ฯลฯ

ด้วยเหตุดังกล่าวโรงเรียนในสังกัด สพฐ. จึงได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนตัวอย่างที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสภาพัฒน์ถึง ๘ ภูมิภาคในจำนวนทั้งหมด ๙ ภูมิภาค

โรงเรียนเหล่านี้เป็นโรงเรียนตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงชั้นนำที่นอกจากจะจัดการเรียนการสอนบูรณาการการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ยังจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการได้โดยตรง ปัจจุบันโรงเรียนที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในโรงเรียนและชุมชนมีจำนวนมากตั้งอยู่ตามภูมิสังคมต่างๆ ตัวอย่างเช่น

- โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จ.เพชรบูรณ์ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้การจัดการทำบัญชี รายรับ รายจ่าย การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน

- โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย จ.เพชรบุรี จัดกิจกรรมพัฒนางานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การเผยแพร่เศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน การน้อมนำมาใช้ในการบริหารจัดการ

- โรงเรียนมงกุฎเมืองราชวิทยาลัย จ.ระยอง จัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวิถีชีวิตพอเพียงลุ่มน้ำประแส การเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนเพื่อความร่วมมือในการดูแลรักษาสสิ่งแวดล้อม

- โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร จัดกิจกรรมเพื่อการดูแลรักษาน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ผ่านการใช้ประโยชน์แล้ว ให้สามารถนำกลับมาใช้ให้คุ้มค่า

- โรงเรียนบ้านกุดเชียงหมี จ.ยโสธร จัดกิจกรรมเกษตรครบวงจรเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

- โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ จ.ขอนแก่น จัดกิจกรรมสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ในการปลูกฝ้าย การทอผ้าฝ้าย การออกแบบผลิตภัณฑ์จากเส้นใยฝ้าย โดยใช้โปรแกรมการออกแบบจากคอมพิวเตอร์

- โรงเรียนบ้านผือพิทยาสรรค์ จ.อุดรธานี จัดกิจกรรมผสมผสานประดิษฐ์คิดค้นดัดแปลงองค์ความรู้เดิมให้กับองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เทคนิควิธีการคัดเลือกพันธุ์ การเลี้ยงดู การทำเครื่องเปลี่ยนผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมสำหรับทอผ้าเป็นไหมขัดฟัน

- โรงเรียนก้นดงรัชฎาศึกษา จ.ตรัง ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนและฝึกนักเรียนให้เป็นนักสืบสายน้ำ นักเรียนเรียนรู้การดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยศึกษาจากการอยู่อาศัยของสัตว์น้ำ หากน้ำสะอาดสัตว์อาศัยอยู่ได้ หากน้ำสกปรกสัตว์ที่อาศัยในน้ำจะตายหรือหลบหนีไปอยู่ที่อื่น

- โรงเรียนวัดสวนส้ม จ.สมุทรปราการ ให้ความสำคัญในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม แม้ว่าความเจริญทางด้านวัตถุและการอุตสาหกรรมที่รายล้อมโรงเรียน ทำให้ส่งผลกระทบต่อวิถีความเป็นอยู่ของนักเรียน แต่นักเรียนได้ให้ความสำคัญทำสิ่งแวดล้อม

ให้สะอาดสวยงาม ทำให้สังคมน่าอยู่ ทำคลองให้สวย ทำน้ำให้ใส ทำใจให้สะอาด และมีธรรมชาติที่น่าอยู่ จนโรงเรียนกลายเป็นรีสอร์ทแห่งการเรียนรู้

- โรงเรียนสุนทโรเมตตาประชาสรรค์ จ.ปทุมธานี อยู่ภายในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย นักเรียนนับถือศาสนาต่างกัน โรงเรียนน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ให้นักเรียนมีคุณธรรมเลิศล้ำพอเพียง จากการที่ครูต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามความสามารถ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เน้นให้เกิดการเรียนรู้ ควบคู่การปฏิบัติทั้งด้านวิถีชีวิตและวิถีธรรม นักเรียนรู้ถึงความสามารถของตนเองอย่างมีเหตุมีผล อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

- โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อานาจเจริญ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนประจำ มีการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค จนเกิดน้ำเหลือใช้ เน่าเสีย ส่งผลกระทบต่อการอยู่อาศัย โรงเรียนจึงจัดการเรียนรู้จัดทำโรงงานบำบัดน้ำเสียแบบปลูกได้ เน้นให้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติด้วยการปลูกพืชหลายชนิดในแหล่งน้ำเพื่อการบำบัดน้ำให้กลับฟื้นคุณภาพ เป็นการเติมออกซิเจนให้น้ำ และสามารถใช้น้ำได้อย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด

- โรงเรียนร่มเกล้าปางตอง จ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กตามแนวตะเข็บชายแดน มีสภาพแห้งแล้งกันดาร โรงเรียนจัดการบริหารจัดการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และฝึกทักษะปฏิบัติจริงให้นักเรียนมีความเข้มแข็ง รู้จักช่วยเหลือแก้ปัญหาของตนเอง ช่วยเหลือสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามภูมิสังคมตามอัตภาพของตนเอง นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เอื้อเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ในปี ๒๕๕๐ ซึ่งโดยทั่วไปมีผลการดำเนินการในระยะเริ่มต้นเป็นที่พึงพอใจและในขณะเดียวกันได้

มุ่งเน้นให้มีสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง เพื่อที่จะได้เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาใกล้เคียง และสังคมรอบข้าง

ในปี ๒๕๕๑ สพฐ. ได้มีการต่อยอดกลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ จึงให้การสนับสนุนสร้างความเข้มแข็งให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง

โดยทางด้านการบวนการเรียนรู้ของเยาวชน สพฐ. ได้นำผลการวิจัยมาวางแผนพัฒนาด้วยการจัดประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ศึกษาทำความเข้าใจ สามารถน้อมนำไปปฏิบัติได้ ส่วนในด้านการขยายผล สพฐ. ให้ความสำคัญและส่งเสริมสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นศูนย์กลางการ

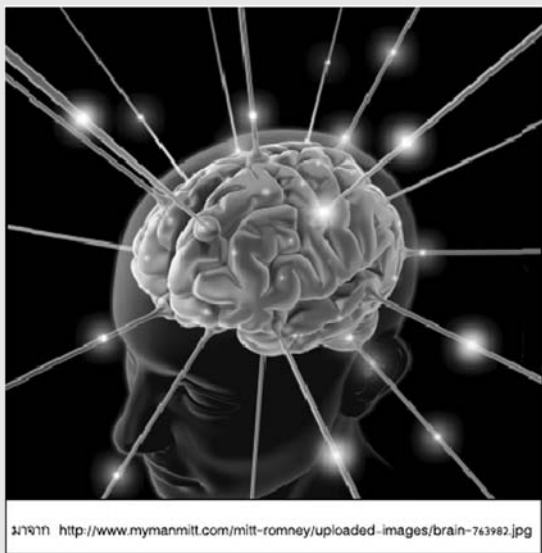
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้แก่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเพิ่มขึ้นในทุกเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาแบบอย่าง ๘๙๐ แห่งทั่วประเทศเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายหรือค่าดำเนินการอื่นๆ เท่าที่จำเป็นด้วย

ในปี ๒๕๕๒ สพฐ. จะส่งเสริมสนับสนุนให้ สพท. ทุกแห่งจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “เศรษฐกิจพอเพียง” ในระดับ สพท. เพื่อเน้นการกระตุ้นเร่งเร้าการขับเคลื่อน อีกทั้งจะสนับสนุนงบประมาณให้กับสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงแบบอย่างให้มีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งเรียนรู้ในระดับชุมชนได้ และยังให้มีการสรรหาคูเศรษฐกิจพอเพียงแบบอย่างในด้านการใช้ชีวิตแบบพอเพียงในแต่ละ สพท. อีกด้วย

การจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับพัฒนาการ ทางสมอง (BBL)

กัญญิกา พรหมณัฏฐิกะ*

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เป็นสิ่งที่ได้รับการกระตุ้นเตือนให้ตระหนักถึงความสำคัญ ในอดีตที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้กับสมองแต่ยังไม่ได้มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมนัก หากจะพิจารณาถึงความสำคัญของสมอง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเสนาธิการผู้บัญชาการของระบบประสาทส่วนกลางทั้งระบบ คอยควบคุมดูแลกิจกรรม การเคลื่อนไหว การรับรู้ ประสาทสัมผัสต่างๆ รวบรวมประมวลผลคัดเลือก เรียนรู้ การคิด อารมณ์ พฤติกรรม ฯลฯ สมองจึงมีการทำงานที่สัมพันธ์กันทั้งกับร่างกาย

และจิตใจ การจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงควรทำความเข้าใจการทำงานของสมอง ต้องให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงของวงจรสมอง จึงจะเกิดการเรียนรู้ หากการจัดการเรียนรู้ขัดต่อการทำงานของสมองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ไม่ได้เต็มตามศักยภาพ เช่น เมื่อข้อมูลเข้าสู่สมองสมองเกิดการเรียนรู้เข้าสู่การคิดเป็นข้อมูลใหม่ เกิดการเรียนรู้ใหม่ แล้ววงจรข้อมูลนั้นจะคงอยู่ในสมอง เรียกว่าความจำ สิ่งที่จำได้หรือวงจรข้อมูลความรู้จะถูกนำไปใช้ในการคิดครั้งใหม่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสมอง

การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองในแต่ละช่วงวัยจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถพิจารณานำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

พัฒนาการทางสมองวัย ๖-๑๐ ปี สมองเริ่มมีพัฒนาการ สามารถรับรู้และสร้างสรรค์ทางภาษา ผู้เรียนจะชอบเล่นคำสัมผัสอักษรแม่ต่างๆ เล่นเกมสัมผัสคำ พร้อมกับเปลี่ยนท่าทางของมือและเท้าอย่างรวดเร็ว ครูผู้สอนจึงควรจัดหาหนังสือ บทเพลงและเกมที่กระตุ้นให้สมองเรียนรู้ภาษาโดยใช้บทคล้องจองประเภทต่างๆ มาเป็นตัวกระตุ้นให้สมองเรียนรู้ วัย ๗-๙ ปี ในช่วงวัยนี้ผู้เรียน

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดในกิจกรรมที่ใช้มือและเสียง วัย ๑๐-๑๒ ปี ผู้เรียนจะเริ่มคิดแบบนามธรรมได้ เป็นวัยที่สามารถให้ผู้เรียนค้นหาทางเลือกตาม ความสนใจของตน วัย ๑๐-๑๑ ปี เชลล์ประสาท จะเติบโตเรียนรู้ได้ไว และเชื่อมต่อในอัตราสูงกว่า วัยอื่นๆ จึงถือว่าเป็นช่วงแห่งโอกาสในการเรียนรู้ ที่สำคัญที่สุดของคน วัย ๑๓-๑๖ ปี เป็นวัยเรียน ระดับมัธยมศึกษา ผู้เรียนจะเริ่มมีปฏิสัมพันธ์อยู่ใน สังคมอย่างกว้างขวาง และกำลัง แสวงหาเอกลักษณ์ของตนเองที่ ต่างจากคนอื่น การจัดการเรียนรู้ จึงควรให้อิสระในการคิดและการ แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

อย่างไรก็ตามสมองผู้เรียน แต่ละคนมีท่วงทำนอง (สไตล์) การเรียนรู้ที่ แตกต่างกัน มีความพร้อมในเรื่องการเรียนรู้ใน แต่ละระดับในแต่ละช่วงอายุที่แตกต่างกัน หากได้ รับการสังเกตและส่งเสริมอย่างเหมาะสม ผู้เรียน จะเรียนรู้ได้ดี

นอกจากนี้ การเรียนรู้ทางสมองยังเชื่อมโยง กับอารมณ์ ทั้งนี้อารมณ์จะมีอิทธิพลต่อความสนใจ และความตั้งใจ สมองเรียนรู้ได้ดีในสภาพแวดล้อม ทางอารมณ์ที่อบอุ่นเป็นมิตร มีการทำทนายให้ อยากรู้อยากเห็น มีการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับ

อารมณ์ความรู้สึก ซึ่งทำให้ผู้เรียนจดจำและเรียนรู้ ได้ดีกว่าการบรรยายที่ไร้ความรู้สึก อันจะส่งผลให้ ความสนใจและความตั้งใจลดลง

สมองจะเรียนรู้ได้ดีหากผู้เรียนคิดว่าสิ่งนั้น สำคัญสำหรับการอยู่รอดของเขา และอยู่กับการสะสม ประสบการณ์ข้อมูลความรู้มาตามลำดับ รวมทั้ง การป้อนข้อมูล ที่ช่วยให้สมองสามารถเชื่อมโยง ความหมายของความรู้ใหม่กับความรู้เก่าที่มีอยู่ หรือจากประสบการณ์

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับพัฒนาการทางสมอง ควรดำเนินการดังนี้

๑. ใช้ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลาย ทำทนาย ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับกลุ่ม

๒. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กระตุ้นความ สนใจและมีความหมายเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตจริง

๓. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาและ สร้างวิธีการเรียนรู้ของตนเอง

๔. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ใช้ประสาทสัมผัสแบบต่างๆ คือ การฟัง การเห็นภาพ การเคลื่อนไหว ทางกายภาพอย่างเหมาะสม

๕. ให้เวลาผู้เรียนได้มีโอกาสคิด สร้างสรรค์และสะท้อนกลับ ยึดหยุ่น

ให้ผู้เรียนมีเวลาเท่าที่เขาต้องการ มีอิสระที่จะใช้ เวลาคิดได้ตามใจชอบ โดยไม่เครียด มีการ สะท้อนกลับ (Feed-back) ทบทวนสิ่งที่ เรียนรู้อะไรไปแค่ไหน เพื่อช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจตนเอง เรียนรู้ และพัฒนาตัวเองได้ ดียิ่งขึ้น

๖. ประเมินผลให้สอดคล้องกับการทำงานของสมอง ต้องเข้าใจว่าสิ่งที่สมองแสดงออกมาคือสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ การพูด การกระทำสะท้อนถึงสิ่งที่สมองกำลังคิดอยู่ ครูต้องสังเกตและตีความด้วยความเอาใจใส่ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะมีผลต่อแรงจูงใจ ทศนคติและการกระตุ้นการเรียนรู้ ครูต้องรู้ว่าเด็กรู้อะไร และยังไม่รู้อะไรเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กให้ก้าวหน้าขึ้น

นอกจากนี้การจัดชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้นับเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญยิ่งในการกระตุ้นให้สมองเกิดการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดห้องเรียนจะต้องช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกมีชีวิตชีวา สะอาดสะอ้าน มีระเบียบ เป็นธรรมชาติ มีแสงสว่างเพียงพอ มีมุมอ่าน มุมเล่น มุมเก็บของและอุปกรณ์เครื่องใช้ ป้ายนิเทศก์แสดงผลงานผู้เรียนทุกคน ไม่ควรเน้นเฉพาะผลงานประเภทดีเด่น แต่ผู้เรียนที่มีความตั้งใจ และมีความพยายามในการทำผลงานก็ควรได้รับการเสริมแรง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดบริเวณโรงเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม โดยเฉพาะการจัดเครื่องเล่นสนามให้เด็กได้เคลื่อนไหว ได้ผ่อนคลายและได้พัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ถือเป็นการช่วยให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล

จากความสำคัญของการสมองกับการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้นำหลักคิดตามแนวทางดังกล่าวมาใช้นำร่องในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน ๙๔๓ โรงเรียนกระจายในทุกเขตพื้นที่การศึกษา โดยขณะนี้ได้มีการใช้หลักคิดดังกล่าวในระดับชั้นปฐมวัย และขยายต่อยอดถึงขั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ โดยมีวิธีการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ดังกล่าว ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

วิธีการที่สมองเรียนรู้ภาษาไทย ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียนที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ ดังนี้

การฟังและการพูด

การฟังและการพูดเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนต้องฝึกฝนให้เด็กได้ฟังในสิ่งที่สนใจ กระตุ้นให้พูดสนทนาโต้ตอบในสิ่งที่ได้ฟัง

การอ่าน หนังสือที่นำมาใช้ต้องมีการใช้ภาษาที่ดี เนื้อหาเชื่อมโยงใกล้เคียงกับประสบการณ์ของเด็ก อ่านออกเสียงได้ง่าย มีคำสัมผัส มีจังหวะ มีภาพประกอบให้เข้าใจเรื่องราว โดยมีขั้นตอนในการอ่าน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ อ่านให้ฟัง เล่าให้ฟัง พร้อมกับดูตามหนังสือ/รูปภาพ

ขั้นที่ ๒ อ่านด้วยกัน

ขั้นที่ ๓ อ่านเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ ๔ อ่านเป็นคู่

ขั้นที่ ๕ อ่านเดี่ยว

ขั้นที่ ๖ อ่านอิสระตามความสนใจ

การเขียน

การเขียนเป็นเครื่องมือแห่งการสื่อสาร การจัดระบบความคิด การพัฒนาความคิด การจดจำ ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเขียนในสิ่งที่ตนคิด มีความเชื่อมั่น และเขียนด้วยตนเองได้

- เขียนสิ่งที่คิด
- เขียนตามลำดับความคิด
- เขียนแล้วลองอ่านดู
- แก้ไขข้อความที่ไม่ชอบ

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

วิธีที่สมองเรียนรู้คณิตศาสตร์ ควรได้รับการพัฒนาไปตามขั้นตอน (Roadmap) ดังนี้

ขั้นที่ ๑ สัมผัสของจริง หรือวัตถุสามมิติ ที่นำมาใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ในห้องเรียน/นอกห้องเรียน เพื่อเก็บประสบการณ์

ขั้นที่ ๒ ก้าวจากการเรียนรู้จากการสัมผัสของจริง หรือวัตถุสามมิติ ขึ้นสู่กระบวนการเรียนรู้ โดยใช้สมองคิดเทียบเคียงของจริงหรือวัตถุสามมิติขึ้นเป็นภาพ

ขั้นที่ ๓ ก้าวจากการเรียนรู้จากภาพขึ้นสู่กระบวนการเรียนรู้ โดยใช้สมองเห็นภาพคู่กับสัญลักษณ์

ขั้นที่ ๔ ก้าวจากการเรียนรู้ภาพขึ้นสู่กระบวนการเรียนรู้โดยใช้สัญลักษณ์เพียงอย่างเดียว

สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้นำ Roadmap ตามหลักคิดข้างต้นมาจัดทำเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ขณะนี้อยู่ระหว่างการทดลองใช้ในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน ๙๔๓ โรงเรียน ตลอดปีการศึกษา ๒๕๕๑ และจะสามารถเผยแพร่ให้มีการนำไปใช้ได้ทั่วไปในปีการศึกษา ๒๕๕๒

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามแนวคิดที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองให้ประสบความสำเร็จ ควรดำเนินการดังนี้

😊 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมในแต่ละขั้นของ Roadmap ซ้ำๆ หลายๆ ครั้งจนมั่นใจว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ แล้วจึงก้าวไปขั้นต่อไป หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจยังไม่เกิดการเรียนรู้แล้วก้าวผ่านขั้นตอนนี้ไปจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ในขั้นที่สูงขึ้น

😊 การจัดการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่มีศักยภาพและความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้เรียนบางคนสมองจะเกิดการเรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่น ๆ ผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนกลุ่มนี้ และให้โอกาสในการฝึกในแต่ละขั้นมากขึ้น โดยอาจให้ผู้เรียนกลุ่มนี้ได้ทำแบบฝึกหัดมากขึ้น

😊 Roadmap การสร้างความรู้ทางคณิตศาสตร์จะต้องเริ่มจากการสัมผัส เก็บประสบการณ์จากวัตถุสามมิติ/ของจริง จากนั้นจึงก้าวจากการสัมผัสของจริง/สามมิติขึ้นสู่ภาพ ก้าวจากการเรียนรู้จากภาพขึ้นสู่การเรียนรู้ภาพคู่สัญลักษณ์ และก้าวจากการเรียนรู้ภาพคู่สัญลักษณ์ขึ้นสู่การเรียนรู้ โดยสัญลักษณ์ล้วนๆ จะข้ามขั้นไม่ได้ ขณะเดียวกันการสร้างทักษะจะเกิดควบคู่กับการตีความจากภาพไปสัญลักษณ์ และจากสัญลักษณ์

กลับไปเป็นภาพ ครูจะต้องแนะนำ (Guide) รวมทั้งช่วยให้เด็กฝึกฝนเบื้องต้น (สร้างทักษะเบื้องต้น) จนครูแน่ใจว่าผู้เรียนสามารถคิดเชื่อมโยงจากภาพขึ้นสู่สัญลักษณ์ และคิดย้อนกลับจากสัญลักษณ์มาเป็นภาพได้ จึงก้าวไปสู่การฝึกทักษะระยะต่อไป โดยใช้แบบฝึกหัด เป็นการฝึกซ้ำๆ ทั้งนี้เพื่อให้สมองสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ให้อยู่ตัว (Consolidation of Neural)

เอกสารอ้างอิง

- พรพิไล เลิศวิชา และนายแพทย์อัศรมณี จารุภากร. **ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยเข้าใจสมอง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๐.
- _____. **สมองเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๕๐.
- วิทยากร เชียงกุล. **เรียนลึกรู้ไว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๗.
- สถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้. **หลักสูตรและ Roadmap การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.
- _____. **หลักสูตรและ Roadmap การเรียนรู้วิชาภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.
- _____. **การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร Brain-based Learning**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.
- _____. **การจัดการชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

การแก้ปัญหาอนาคต

(Future Problem Solving)

สุดาวรรณ เครือพานิช*

เทคนิค การแก้ปัญหาอนาคต (Future Problem Solving) เป็นเทคนิคการแก้ปัญหาวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ คิดขึ้นโดย พอล อี ทอร์แรนซ์ (Paul E. Torrance) ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๔ การสอนกระบวนการแก้ปัญหาอนาคตเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหาและเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม การเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เข้ากับการมีชีวิตอยู่ในสังคมอนาคต รวมทั้งการพัฒนาวิสัยทัศน์เพื่ออนาคต ปัจจุบันนี้หลายประเทศทั่วโลกได้นำแนวคิดนี้มาจัดการศึกษาให้นักเรียนเพื่อเข้าแข่งขันระดับชาติและนานาชาติ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย แคนาดา ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย จีน รัสเซีย ฯลฯ มีนักเรียนเป็นสมาชิกเข้าร่วมในโครงการปีละไม่ต่ำกว่า ๒๕๐,๐๐๐ คน นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตเข้ากับหลักสูตรของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาอนาคตเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนของตนได้มีโอกาสพัฒนาความคิดความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับประเทศนิวซีแลนด์วิชาการแก้ปัญหาอนาคตเป็นวิชาที่แพร่หลายมาก มีการจัดการเรียนการสอนกันหลายโรงเรียน และมีการจัดการแข่งขันในระดับรุ่นอายุต่างๆ ระหว่างโรงเรียนทั่วประเทศเป็นประจำทุกปี

เพื่อหาตัวแทนของประเทศไปแข่งระดับโลกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศไทยโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยได้เริ่มโครงการศึกษาการแก้ปัญหาอนาคตในปี ๒๕๔๘ และเป็นโรงเรียนแรกในประเทศไทยที่นำเทคนิคการแก้ปัญหาอนาคตมาใช้เป็นวิชาเลือก

ปรัชญาและแนวคิดของการแก้ปัญหาอนาคต

การพัฒนาการคิดเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ที่ต้องให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน ในความคิดที่แตกต่างไม่มีคำตอบถูกหรือผิด ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้เรียนที่ใช้วิธีการแก้ปัญหาในอนาคตจะเห็นความแตกต่างระหว่างความคิดที่ด้อยและความคิดที่ดีกว่า ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง โดยนำความรู้ที่มีอยู่เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

จุดประสงค์ของวิชาการแก้ปัญหาอนาคต

เพื่อพัฒนาทักษะทางความคิด ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะในอนาคต การศึกษาค้นคว้า การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร การชี้ทิศทางด้วยตนเอง และการต่อสู้กับสิ่งที่น่าสงสัยหรือกำกวม

หลักการของการแก้ปัญหาอนาคต

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเตรียมนักเรียนเพื่อรับมือกับปัญหาที่

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จะมีในอนาคต นักเรียนสามารถประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่เข้ากับการเรียนในวิชาอื่น สร้างกระบวนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือและวิธีการเข้ากับชีวิตจริงและเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่

กระบวนการแก้ปัญหาอนาคต มีขั้นตอน ดังนี้

๑. การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาอนาคต

๑.๑ การเตรียมครูและนักเรียนก่อนการฝึกการแก้ปัญหาอนาคต ครูต้องมีความรู้และมีพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิด (Thinking skill) และนักเรียนต้องผ่านกระบวนการเรียนโดยเน้นทักษะการคิดมาก่อน ทักษะการคิดมีมากมายหลายวิธี เช่น

๑) PMI (Plus, Minus, Interest) : เป็นเครื่องมือสำรวจและเครื่องมือประเมินที่ช่วยให้เรามองเห็นหรือมองรอบด้าน เป็นลักษณะของการมองดูแต่เฉพาะข้อดีก่อนเท่านั้นโดยไม่มองจุดอื่นเลย หลังจากนั้นจึงค่อยมองข้อเสียโดยไม่มองจุดอื่น และท้ายที่สุดจึงมองดูแต่เฉพาะข้อที่ควรสนใจ

๒) CAF (Consider all Factor) : เป็นเครื่องมือสำหรับขึ้นนำการคิดประเภทหนึ่ง ที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อเปิดมุมมองของความเข้าใจให้กว้างขวางและหลากหลายว่า อะไรคือตัวแปรที่เกี่ยวข้องที่ต้องนำมาใช้พิจารณาในเรื่องนี้

๓) OPV (Other Point of View) : เป็นการฝึกให้ผู้เรียนสนใจและรับฟังความคิดของผู้อื่น และพิจารณาความคิดเห็นของตนเอง โดยเน้นความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น โดยประโยชน์ที่เด่นชัดอย่างหนึ่งของ OPV ก็คือการพิจารณาความคิดของทั้งสองฝ่าย เมื่อมีการถกเถียงหรือขัดแย้ง คุณอยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของความขัดแย้ง คุณก็ต้องพยายามมองดูสิ่งต่างๆ จากอีกด้านหนึ่งด้วย

๔) Six Thinking Hat : การสวมหมวกในที่นี้ หมายถึง การแสดงบทบาทในหน้าที่หนึ่งๆ การสวมหมวกหลายๆ ใบที่มีสีแตกต่างกัน แสดงถึงการมีหลายหน้าที่ของบุคคลนั้น โดยบุคคลจะสวมหมวกได้ครั้งละหนึ่งใบเท่านั้น เมื่อสวมหมวกใบไหนก็ต้องคิดและปฏิบัติหน้าที่นั้น

๕) Brainstorming : เป็นเทคนิคที่มีความสำคัญมากสำหรับรูปแบบการคิดแก้ปัญหาอนาคต เพราะต้องมีการระดมสมองตั้งแต่การระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหา เพื่อคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และการเลือกเกณฑ์ โดยมีหลักการในการระดมสมองคือ ยอมรับ คิดอิสระ คิดให้ได้มาก และผสมผสานความคิดเพื่อสร้างความคิดใหม่

๖) Creative Thinking : องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ความคล่องแคล่วในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความคิดริเริ่ม

๑.๒ การเตรียมของครูและนักเรียนก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนการแก้ปัญหาอนาคต

๑) ครูที่รับผิดชอบสอนวิชาการแก้ปัญหาอนาคต ศึกษาเรื่องที่ได้รับจากหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบการแก้ปัญหาอนาคตจากสหรัฐอเมริกา พร้อมเอกสารที่ใช้ฝึกนักเรียน (booklet) ปีละ ๕ เรื่อง และครูศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ตำรา เอกสาร วารสาร อินเทอร์เน็ต และแหล่งเรียนรู้อื่นเพื่อนำมาเป็นแหล่งข้อมูลให้นักเรียน

๒) การศึกษาค้นคว้า (Research)

ครูเปิดความคิดของนักเรียนด้วยวิธีต่างๆ เช่น การให้ดูภาพยนตร์ที่ช่วยสร้างความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ในหัวข้อที่จะเรียน ครูและนักเรียนอภิปรายประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับหัวข้อ ครูเป็นผู้ป้อนคำถามและกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น จากนั้นมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า (Research) จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อย่างอิสระ ได้แก่ ห้องสมุด ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต นิตยสาร เช่น Time Magazine ฯลฯ โดยข้อมูลที่นักเรียนศึกษามาจะนำมาจัดเป็นป้ายนิเทศติดไว้ในห้องเรียนและเปลี่ยนไปตามหัวข้อที่เรียนในแต่ละภาคเรียน

๓) นักเรียนทุกคนทำรายงาน แล้วนำมาเสนอหน้าชั้นเรียนโดยอาจเป็นภาพหรือความเรียงก็ได้ จากนั้นให้เพื่อนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น โดยครูจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดต่อยอดจากการนำเสนอดังกล่าว เมื่อนักเรียนมีข้อมูลมากพอแล้วจึงนำเข้าสู่กระบวนการของการแก้ปัญหาอนาคต โดยครูจัดนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ ๔ คน

๒. กระบวนการแก้ปัญหาอนาคต ประกอบด้วยขั้นตอน ๖ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การระดมสมองเพื่อหาปัญหา (Brainstorming Possible Problem) การระดมสมองเพื่อหาสิ่งที่ท้าทายหรือปัญหา โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองเพื่อหาปัญหาหรือเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ในหัวข้อที่จะเรียนจำนวน ๑๖ ปัญหา โดยมีรายการที่เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนสามารถ

มองปัญหาได้ครอบคลุมหลายมิติ ได้แก่ การเงินและธุรกิจ การขนส่ง ความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา เทคโนโลยี การสหนาการ การเมือง และการปกครอง จริยธรรมและศาสนา ศิลปะและสุนทรียศาสตร์ สุขภาพกาย สุขภาพจิต ความต้องการพื้นฐาน การทหาร เศรษฐกิจ กฎหมายและความยุติธรรม การสื่อสาร และอื่นๆ การระบุถึงปัญหาจะทำให้คิดว่าอะไรคือปัญหา และผลที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสัมพันธ์กับสถานการณ์นั้นๆ การเขียนให้เขียนเป็นประโยคบอกเล่า และให้ใช้คำว่า “อาจ” “อาจจะ” (may, might) ในประโยค โดยห้ามใช้คำว่า “จะ” (will, would)

ขั้นตอนที่ ๒ การระบุปัญหาสำคัญ (Identifying an Underlying Problem) นักเรียนในกลุ่มต้องอภิปรายเพื่อเลือกปัญหาที่เป็นปัญหาที่น่าสนใจและสำคัญที่สุด จากขั้นตอนที่ ๑ มา ๑ ปัญหา โดยเรียกปัญหานั้นว่า UP (Underlying Problem) ในการเขียนปัญหา ต้องเน้นให้อยู่ในรูปประโยคคำถาม การระบุปัญหาจะต้องบอกให้ชัดเจนว่า ต้องการอะไร ทำไมจึงต้องใช้วิธีการนี้ การเลือก UP นักเรียนต้องคิดว่าเราอาจทำอะไรได้บ้าง ระบุกิจกรรมให้ชัดเจนว่าต้องการทำอะไร โดยให้มีเพียงจุดประสงค์เดียวในแต่ละปัญหา และเป็นปัญหาที่จะแก้ไขในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตโดยระยะเวลาและสถานที่ไว้ด้วย

ขั้นตอนที่ ๓ การระดมสมองคิดหาแนวทางการแก้ปัญหา (Brainstorming Alternative

Solutions) จากปัญหาสำคัญที่เลือกไว้ในขั้นตอนที่ ๒ นักเรียนในกลุ่มต้องระดมสมองหาวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้มา ๑๖ แนวทาง ซึ่งแต่ละปัญหาต้องสามารถอธิบายได้ว่า จะทำอะไร ใครเป็นคนแก้ปัญหานี้ ทำไมจะต้องแก้ปัญหานี้ จะทำอย่างไร จะเกิดขึ้นได้ที่ไหน และเมื่อใด โดยมีข้อควรระวัง คือ อย่าใช้คำที่บ่งบอกถึงความไม่แน่ใจ เช่น “บางที” “อาจจะ” ควรใช้คำว่า “จะ” เท่านั้น

ขั้นตอนที่ ๔ กำหนดเกณฑ์ในการประเมินวิธีการแก้ปัญหา (Choosing Criteria for Evaluating Solutions) เป็นขั้นตอนที่ต้องเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดจากขั้นตอนที่ ๓ นักเรียนในกลุ่มร่วมกันระดมสมองคิดเกณฑ์ที่จะช่วยตัดสินใจในการแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด และเลือกเกณฑ์มาอย่างน้อย ๕ เกณฑ์เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นตอนที่ ๕ ประเมินแนวทางการแก้ปัญหา (Evaluating Alternative Solutions) จากขั้นตอนที่ ๓ ให้เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่สำคัญที่สุดมา ๘ วิธี และนำเกณฑ์จากขั้นตอนที่ ๔ ที่สร้างขึ้นมาเขียนในตาราง และแนวทางการแก้ปัญหา จากนั้นประเมินแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดเพียง ๑ แนวทาง

ขั้นตอนที่ ๖ การนำเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหาที่ดีที่สุด หรือการสร้างแผนปฏิบัติงาน (Describing

the best Solution หรือ Action Plan) ในขั้นตอนนี้ต้องนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด หรือสร้างแผนปฏิบัติงาน เพื่อเสนอรายละเอียด หรือวิธีการของตน ซึ่งคิดว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ดี

แนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดต้องอาศัยความสามารถหรือทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งความสามารถในการคิดแบบต่างๆ คือ

๑. การคิดอย่างคล่องแคล่ว (Fluent thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดที่มีปริมาณในการคิดหรือความคิดเห็นที่นำเสนอหรือคิดหาคำตอบให้ได้ปริมาณมากในเวลาจำกัด

๒. การคิดอย่างยืดหยุ่น (Flexible thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดที่ได้คำตอบหลากหลาย สามารถจัดกลุ่ม จำแนกประเภท และวิเคราะห์คำตอบได้หลากหลายแนวทาง

๓. การคิดอย่างละเอียด (Elaboration) หมายถึง การคิดอย่างละเอียดรอบคอบในแต่ละเรื่อง อธิบายขยายความต่อเติม และยกตัวอย่างประกอบได้ละเอียดสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๔. การคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถในการคิดริเริ่มที่แปลกใหม่จากธรรมดา หรือจากเดิมที่เป็นอยู่ ไม่ซ้ำกับใคร เป็นความคิดที่ได้คำตอบที่เหมาะสมและมีประโยชน์

เงื่อนไขความสำเร็จของเทคนิคการแก้ปัญหอนาครต

เทคนิคการแก้ปัญหอนาครตเป็นยุทธวิธีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งการนำเทคนิคการแก้ปัญหอนาครตไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลนั้นมีเงื่อนไขที่สำคัญดังนี้

๑. ครูต้องได้รับการฝึกให้มีพื้นฐานการสอนที่เน้นทักษะการคิด และต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความชำนาญในการใช้เทคนิคการแก้ปัญหอนาครต

๒. จำนวนนักเรียนต่อห้องที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการแก้ปัญหาอนาคตไม่ควรเกิน ๒๐ คน และจำนวนกลุ่มที่เหมาะสม คือ กลุ่มละไม่เกิน ๔ คน

๓. คุณสมบัติของผู้เรียน นักเรียนต้องมีความพร้อมในด้านการอ่าน การเขียน การวิเคราะห์ปัญหา และการอภิปรายแสดงความคิดเห็น และนักเรียนต้องได้รับการฝึกทักษะการคิดมาก่อน มีความสนใจ พุดเก่ง กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ และทำงานเป็นทีม

สำหรับการดำเนินโครงการการแก้ปัญหาอนาคต (Future Problem Solving Program) จัดให้สำหรับเด็กที่มีความสนใจ มีความรู้ มีความสามารถสูง ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์ของการพัฒนาเด็ก คือ เพื่อการแข่งขัน ดังนั้นจึงมีเงื่อนไขการดำเนินการที่แตกต่างจากการบูรณาการใช้ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาล อันวารชร และคณะ. **Future Problem Solving**. กรุงเทพฯ : โรงเรียนนิวซีรารัฐวิทยาลัย, มปป.
- ทิศนา แยมมณี และคณะ. (๒๕๕๓). **ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุดา รักไทย และธนิกานต์ มาฆศิริรานนท์. (๒๕๕๒). **เทคนิคการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เอ็กซ์ปอร์ตเน็ท.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (๒๕๕๒). **การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Boswell, R. **Future Problem Solving**. Te Kete Ipurangi The Online Learning Center, Ministry of Education Wellington, New Zealand. http://www.tki.org.nz/r/gifted/reading/theory/problem-solving_e.php. (access : 15 march 2008).
- De Bono, E. (1992). **Six thinking hats**. New York : McQuaig Group.
- Fisher, R. (1991). **Teaching children to think**. Hongkong : Graphicraft Typesettes.
- Future Problem Solving Program Australia Inc. **Future Problem Solving Program**. <http://www.fpsp.org.au/guide.html> (access : 15 march 2008)

การพัฒนาสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนวัดเปรมประชากร

นันทจิร เกียรติคุณ*

ข้อจํา ปัญหาวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม
เสื่อมโทรมจนถึงภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบ
ต่อการดำรงชีวิตของคนทั่วไป อันเนื่องมาจากสาเหตุ
หลายประการ ทั้งจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น
ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี รวมทั้งการ
ขาดความรู้ ความตระหนักในการใช้ทรัพยากรของคน
โดยมีการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้
อย่างฟุ่มเฟือย ไม่ช่วยกันอนุรักษ์หรือจัดหาทดแทน

การทำลายความสมดุลของธรรมชาติ ทั้งโดยรู้เท่า
ไม่ถึงการณ์และความเห็นแก่ตัวของบุคคลบางคน ก่อให้
เกิดความเดือดร้อนตามมา ถึงเวลาแล้วที่ทุกคนต้อง
หันมาให้ความสนใจต่อธรรมชาติและสภาพแวดล้อม
ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษา
ซึ่งเป็นสถาบันสำคัญที่ให้การศึกษและฝึกรบรณษัณ
พื้นฐาน จึงควรปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนมี
ความรับผิดชอบ และมีลักษณะที่ดีในการดูแลรักษา

* ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนวัดเปรมประชากร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต ๑

สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้และพัฒนาเต็มตามศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจ และสภาพชีวิตจริงของนักเรียนจะทำให้การเรียนรู้มีความหมาย อีกทั้งการปฏิรูปการศึกษาที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ได้เน้นการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยั่งยืนให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา เพื่อให้เกิดความสมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก

โรงเรียนวัดเปรมประชากรจึงได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนและให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ความพอประมาณ กับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชน โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกฝนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของความเป็นคนไทยที่ดี

โดยโรงเรียนได้กำหนดให้มีการพัฒนา

สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการใช้ความรอบรู้และเหตุผล ซึ่งการจัดแหล่งเรียนรู้นั้นเน้นไปทางธรรมชาติ นั่นคือต้นไม้ เพราะต้นไม้ให้หลายสิ่งหลายอย่างแก่เรา ช่วยให้เรามีอากาศที่บริสุทธิ์ไว้หายใจ เป็นแหล่งกำเนิดของน้ำ และสิ่งมีชีวิตอีกมากมายรวมทั้งยังเป็นแหล่งผลิตพลังงาน จึงจัดโครงการปลูกต้นไม้อย่างมากมายหลายร้อยชนิดในโรงเรียน โดยจัดไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาในรูปของศูนย์ศึกษา ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพืชผักสวนครัว ศูนย์ศึกษาพันธุ์กล้วย ศูนย์ศึกษาพรรณไม้ในวรรณคดี ศูนย์ศึกษาต้นไม้ประจำจังหวัด ศูนย์ศึกษาไม้ยืนต้น ศูนย์ศึกษาพืชสมุนไพร ศูนย์ศึกษาการเพาะเลี้ยงเห็ด ศูนย์ศึกษาไม้ดัด ศูนย์ศึกษาไม้نانาพรรณ เป็นต้น

การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้/ศูนย์ศึกษา ดำเนินการดังนี้

๑. สสำรวจสภาพแวดล้อมปัจจุบันว่าบริเวณใดแหล่งใดมีสภาพแวดล้อมที่สามารถปรับและพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้และวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ในโรงเรียน/ชุมชน

๒. วางแผนโดยระดมความคิดระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง

๓. ดำเนินงานตามแผน

๓.๑ จัดสภาพแวดล้อมทั่วไปในโรงเรียน ให้มีความสะอาด สวยงาม เป็นระเบียบ ร่มรื่น จัดให้เป็นแหล่งศึกษาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้นักเรียนได้เห็น ได้ดู เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และวิถีชีวิตประจำวัน

๓.๒ พัฒนาสภาพแวดล้อม โดยการสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้น เช่น ศูนย์ศึกษาพันธุ์ไม้ จัดหาต้นไม้มาปลูกเพิ่มเพื่อให้มีต้นไม้หลายชนิด ทั้งพันธุ์ไม้ที่มีในท้องถิ่น พืชสมุนไพรและพันธุ์ไม้ต่างๆ พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนต้นไม้ ป้ายบอกชื่อต้นไม้ บอกชื่อสามัญ ชื่อวิทยาศาสตร์ คุณประโยชน์ของไม้ชนิดนั้นๆ ตลอดจน

จัดหาหนังสือ สื่อประกอบการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านเสริมประสบการณ์ สารานุกรม ตำราวิชาการต่างๆ รวมทั้งวีดิทัศน์และเอกสารที่จัดทำขึ้นเอง โดยจัดทำไว้ในห้องสมุดโรงเรียน และมุมหนังสือในห้องเรียนไว้อย่างมากมายเพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของครู นักเรียนและผู้สนใจ โดยทั่วไป

๓.๓ พัฒนาลibraryที่มีอยู่แล้วให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งการศึกษา เช่น ต้นไม้ยืนต้น จัดหาต้นไม้ประเภทไม้ยืนต้นมาปลูกเพิ่มขึ้นให้มีหลายชนิด จัดทำป้ายชื่อบอกชื่อสามัญ ชื่อวิทยาศาสตร์ คุณลักษณะสำคัญ จัดหาแผ่นภาพ เอกสาร วารสาร หนังสือเสริมความรู้ประกอบการศึกษา

๓.๔ จัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมบทเรียนโดยใช้เนื้อหาจากเรื่องต้นไม้ เช่น หนังสือเรื่องกล้วยของไทย เรื่องผักสวนครัวรั้วกินได้ เรื่องพืชสมุนไพรไทย เรื่องพรรณไม้ในวรรณคดี เป็นต้น

๓.๕ จัดหาเอกสารประกอบ จัดทำข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ ใบงาน/ใบความรู้ แบบสำรวจ แบบบันทึก ทะเบียน แบบรายงานผลการใช้ศูนย์การเรียนรู้และคู่มือต่างๆ ประกอบแหล่งการเรียนรู้ ทำการเผยแพร่และให้บริการแก่ครู นักเรียน ตลอดจนผู้ที่สนใจโดยทั่วไปได้ใช้ประกอบการศึกษา

๔. ประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จัดทำแผนผังในบริเวณโรงเรียนแสดงที่ตั้งศูนย์การศึกษาต่างๆ ทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และให้บริการแก่ผู้สนใจโดยทั่วไป

ตัวอย่างแหล่งการเรียนรู้/ศูนย์ศึกษาที่ดำเนินการ ดังนี้

๑. ศูนย์ศึกษาพืชผักสวนครัว

จุดประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพืชผักสวนครัว เพื่อฝึกปฏิบัติทักษะด้านการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว และเพื่อนำผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

ดำเนินการโดย กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกพืช ผักสวนครัว จัดหาพันธุ์พืชผักสวนครัวที่จะใช้ในแต่ละปี ได้แก่ ผักบุ้ง ผักคะน้า ผักกาดขาว ผักกวางตุ้ง บวบ ผักชี ต้นหอม ผักหวาน มะละกอ ฯลฯ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้สอยไว้ให้นักเรียน ครู ในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ จอบ เสียม พลั่ว มีด บังเกอร์ บัวรดน้ำ ดินปลูกพืช ฯลฯ จัดทำป้ายเขียนบอกชื่อพืชที่ปลูกและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ จัดหาเอกสาร หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบการศึกษาค้นคว้าหาความรู้

๒. ศูนย์ศึกษากล้วย

จุดประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องกล้วยแต่ละชนิด และเพื่อนำผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

ดำเนินการโดย กำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกกล้วย จัดหาพันธุ์กล้วยหลายชนิดมาปลูก ทั้งกล้วยพื้นบ้าน และกล้วยหายาก จัดทำป้ายบอกชื่อพันธุ์กล้วยและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ จัดหาเอกสาร หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบการศึกษาค้นคว้าหาความรู้

๓. ศูนย์ศึกษาพรรณไม้ในวรรณคดี

จุดประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ในวรรณคดี บทกลอน บทกวีและเพื่อเป็นแหล่งศึกษาการปลูก ขยายพันธุ์ บำรุงรักษา รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศให้มีความสดชื่น น่าดู น่าชม

ดำเนินการโดย กำหนดพื้นที่ที่เหมาะสม จัดหาพรรณไม้ในวรรณคดีมาปลูกกว่า ๕๐ ชนิด จัดทำป้ายบอกชื่อพรรณไม้ จัดทำป้ายบทกลอน บทกวี ติดไว้เพื่อศึกษา และจัดหาเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้า

๔. ศูนย์ศึกษาด้านไม้ประจำจังหวัด

จุดประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับต้นไม้ประจำจังหวัดต่างๆ และเพื่อฝึกทักษะการปลูกต้นไม้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ ฝึกความรับผิดชอบในการดูแลรักษาต้นไม้ สร้างความร่มรื่นให้สถานที่ มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี

ดำเนินการโดย จัดเตรียมสถานที่สำหรับเป็นที่ตั้งกระถางต้นไม้ขนาดใหญ่ จัดหาพันธุ์ไม้ประจำจังหวัดต่างๆ มาปลูก จัดทำป้ายชื่อต้นไม้พร้อมข้อมูล จัดทำเอกสาร และจัดหาหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบการศึกษาค้นคว้า

๕. ศูนย์ศึกษาไม้ยืนต้น

จุดประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับไม้ยืนต้นและเป็นสื่อการสอนในวิชาต่างๆ เพื่อปลูกฝังนักเรียนให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ต้นไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศ ความร่มรื่น และเป็นที่พักผ่อนใต้ต้นไม้

ดำเนินการโดย จัดพื้นที่ที่เหมาะสมและรวบรวมพันธุ์ไม้ยืนต้นมาปลูกให้มากชนิด จัดทำทะเบียนพร้อมข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ จัดหาเอกสาร หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบการศึกษาค้นคว้า

๖. ศูนย์ศึกษาพืชสมุนไพรร

จุดประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้สมุนไพรให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และเพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งรวบรวมพืชสมุนไพร

ดำเนินการโดย จัดพื้นที่ที่เหมาะสม จัดหาพืชสมุนไพรมาปลูก จัดทำป้ายชื่อบอกต้นสมุนไพรและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ จัดหาเอกสาร หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบการศึกษาค้นคว้า

๗. ศูนย์ศึกษาการเพาะเลี้ยงเห็ด

จุดประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงเห็ดและเพื่อนำผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

ดำเนินการโดย จัดสร้างโรงเรือนเพาะเลี้ยงเห็ด จัดซื้อก้อนเชื้อเห็ดมาเพาะเลี้ยง จัดหาเอกสาร หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องเห็ด จัดทำป้ายข้อมูลสำคัญในการเพาะเลี้ยงเห็ดประกอบการศึกษาค้นคว้า

๘. ศูนย์ศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จุดประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นักเรียนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

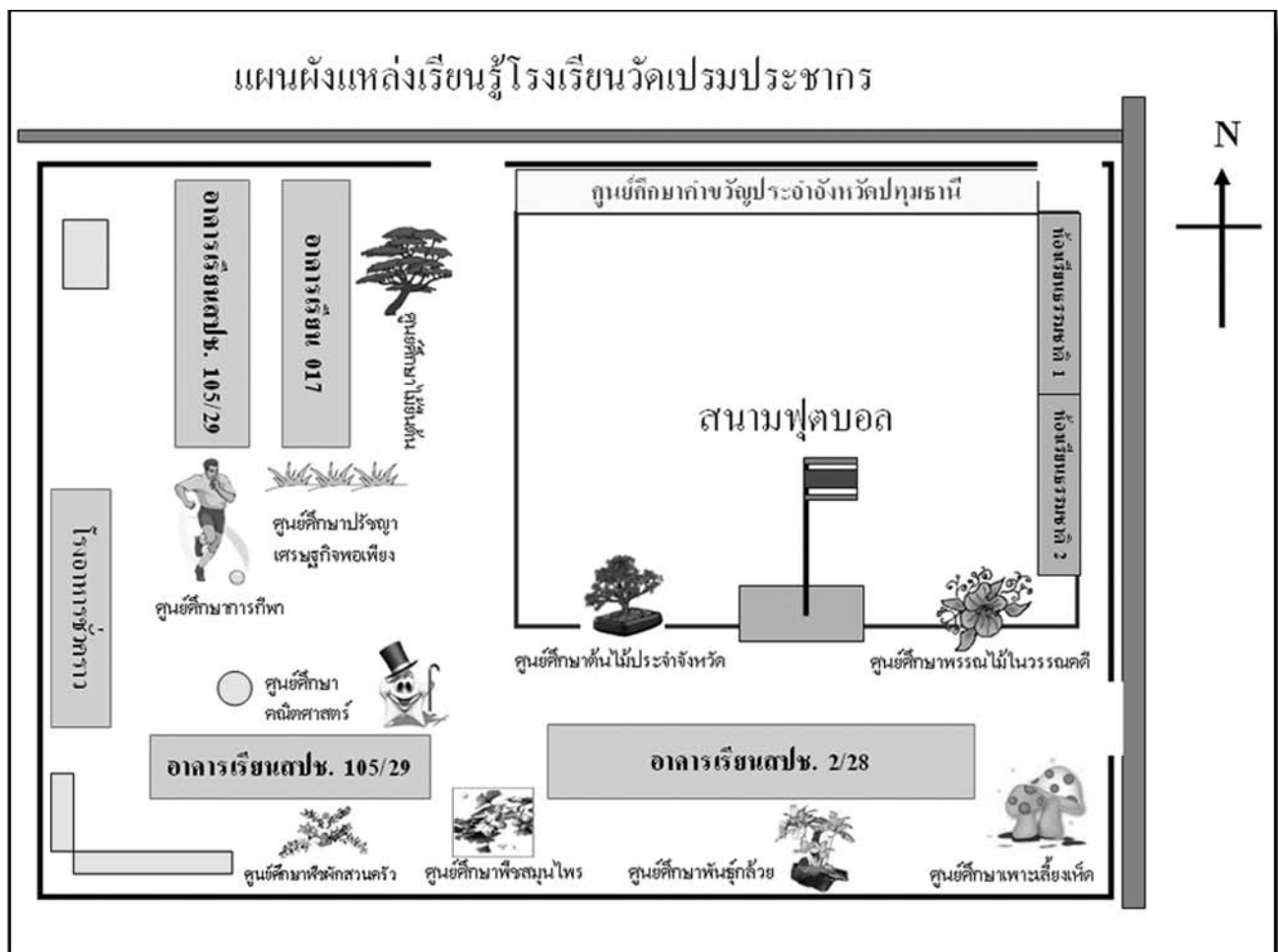
ดำเนินการโดย จัดหาพื้นที่สำหรับการเขียนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำกระบะทรายเสนอแผนผังเกษตรทฤษฎีใหม่ไว้ให้ศึกษา จัดพื้นที่ทำแปลงเกษตรและการเพาะชำกล้าไม้ จัดหาเอกสาร หนังสือ คู่มือ สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดเปรมประชากร ทำให้สภาพภายในโรงเรียนรอบๆ บริเวณโรงเรียนโดยทั่วไปได้รับการปรับปรุงตกแต่งให้มีสภาพแวดล้อมเหมาะสม มีบรรยากาศที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้ สะอาด สวยงาม ร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย มีที่นั่งพักผ่อน เพื่อทำกิจกรรมและศึกษาเรียนรู้ได้สะดวก บริเวณนอกรั้วมีสีสันสวยงามด้วยไม้ดอกไม้ประดับ ไม้พุ่มพรรณครุสงเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

จากแหล่งเรียนรู้ นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ตรงจากการศึกษาและปฏิบัติจริงในกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงของนักเรียน ด้วยการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ การจัดกระบวนการเรียนรู้ได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด ได้คิดเองและมีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจนสามารถสร้างองค์ความรู้และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้นักเรียนยังได้รู้จัก

การฝึกอ่าน ฝึกเขียน ใฝ่เรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่โรงเรียนนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการบริหารจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมด้วยการมีส่วนร่วมของทุกคน ส่งผลให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักโรงเรียน สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรับผิดชอบและมีลักษณะที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้นในขณะนี้

เศรษฐกิจพอเพียงกับต้นไม้ ช่วยผ่อนคลายภาวะโลกร้อน

อยู่อย่างไทยใจสมัครรักชาติยิ่ง
 โลกต้องการลดความร้อนให้ผ่อนคลาย
 ที่โรงเรียนวัดเปรมประชากร
 ปลูกต้นไม้หลากหลายสารพัน
 แปลงเกษตรปลูกผักบุ้งผักคะน้า
 สมุนไพรพร้อมหญ้าแฝกดูแลปกติ
 ศูนย์ศึกษาพันธุ์กล้วยช่วยโลกได้
 อีกทั้งไม้ยืนต้นมีให้ชม
 มีต้นไม้แปลกออกไปไว้คริสต์มาส
 ฤดูเปลี่ยนใบเขียวเขียวอีกคราว
 ปลูกพืชผักสวนครัวแทนรั้วบ้าน
 เกาต๋าลึงต้นผักหวานที่เรียงราย
 นับเป็นการประหยัดเศรษฐกิจ
 โลกสดใสเพื่อชาติไทยได้ประเทือง
 นอกจากนั้นยังมีศูนย์ศึกษา
 ไม้ประจำจังหวัดจัดลำเลียง
 สวนพรรณไม้วรรณคดีอีกที่หนึ่ง
 ทั้งสีแดง ขาว เหลือง เรืองอุไร
 ในดอกเดียวเปลี่ยนไปได้สามสี
 ครั้นพอเย็นดอกกลายเป็นแดงพลัน
 ขอพวกเราช่วยกันปลูกต้นไม้
 ทั้งยังช่วยเศรษฐกิจพอเพียงพา

ไม่ประวิงช่วยกันปลูกต้นไม้
 เศรษฐกิจพอเพียงหมายช่วยได้พลัน
 ฝ้านิเวศน์ร่วมใจไม่เหิน
 แบ่งส่วนกันแยกประเภทเป็นเขตมี
 สวนไม้นานาพรรณหลากหลายสี
 ไม้ดัดสลายสวยด้วยพุ่มกลม
 ล้วนต้นใบคลายร้อนได้เหมาะสม
 เราได้ร่มรื่นนั่งเมื่อพักเงา
 พohonาวจัดใบเปลี่ยนเป็นสีขาว
 บอกเรื่องราวเด็กได้ชมสมฤทัย
 ขอบอกท่านรั้วนั้นมันกินได้
 แบ่งเก็บขายลดรายจ่ายไม่สิ้นเปลือง
 จงตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
 ชื่อลือเลื่องชีวิตนี้ที่พอเพียง
 มีที่มาเป็นต้นไม้มือชื่อเสียง
 ปลูกข้างเคียงได้ความรู้คู่กันไป
 สวยสุดซึ้งมากมีสีสดใส
 อัจฉริยะเหลือใจดอกพุดตาน
 เข้าขาวดีป้ายชมพูสุขสันต์
 สวนไม้นั้นสวยงามอร่ามตา
 จำขึ้นใจลดร้อนได้ไม่มูสา
 สุขธรรมชาติตลอดทั่วครอบครัวยไทย

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๓๙. **คู่มือการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เรื่องอุทยานการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วินัย วีระวัฒนานนท์. ๒๕๓๘. **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ส่องสยามจำกัด.
- สุพรรณณี มีเทศน์ และพิบูล ศรีบุญเรือง. ๒๕๔๕. **แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๐. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ประสานงานกลางดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้
ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษา
พุทธศักราช ๒๕๕๒
รายวิชาวิทยาศาสตร์
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจ
พอเพียงกับการใช้พลังงาน

ประทิน ตั้งใจ*

การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นไปเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ รอบรู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดังนั้นผู้สอนควรหารูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เขียนในฐานะของอาจารย์ที่มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ จึงได้สนใจคิดค้นสร้างสรรค์นวัตกรรมการสอน โดยศึกษารูปแบบของการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำสื่อ ICT เข้ามาช่วยในการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้ชื่อว่า “การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๕๒ รายวิชา

วิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โดยใช้ นวัตกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงกับการใช้ พลังงาน” โดยมีการทดลองใช้แผนดังกล่าวในห้องเรียน ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง

สำหรับวิธีการจัดการเรียนรู้ผู้สอนใช้แผนการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ ICT เป็นพื้นฐานในการเรียน การสอน โดยใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E)

* ครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดเชียงใหม่

ควบคู่ไปกับการบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างผลงานของตนเองได้ โดยนำสื่อ ICT เข้ามาช่วยในกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ในขั้นตอนของการนำเข้าสู่บทเรียน การสืบค้นข้อมูลและการจัดทำเนื้อหา อาทิ การจัดเก็บ การวิเคราะห์ และการนำเสนอผลงาน ซึ่งผลงานที่ได้จากการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ และเผยแพร่แก่ผู้อื่นได้

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

ในส่วนของขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ผู้เขียนมีวิธีการจัดการเรียนการสอนดังขั้นตอนต่อไปนี้

๑. ขั้นสร้างความสนใจ (engagement) เป็นการสนทนาเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัย หรืออาจเริ่มจากความสนใจของตัวนักเรียนเอง หรือเกิดจากการอภิปรายในกลุ่ม เรื่องที่น่าสนใจอาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในช่วงเวลานั้น หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนรู้มาแล้วเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม กำหนดประเด็นที่จะศึกษา ในกรณีที่ยังไม่มีประเด็นใดน่าสนใจ ครูอาจให้ศึกษาจากสื่อต่างๆ หรือเป็นผู้กระตุ้นด้วยการเสนอประเด็นขึ้นมาก่อน แต่ไม่ควรบังคับให้นักเรียนยอมรับประเด็นหรือคำถามที่ครูกำลังสนใจเป็นเรื่องที่จะใช้ศึกษา เมื่อมีคำถามที่น่าสนใจและนักเรียนส่วนใหญ่ยอมรับให้เป็นประเด็นที่ต้องการศึกษา จึงร่วมกันกำหนดขอบเขต และแจกแจงรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อาจรวมทั้งการรวบรวมความรู้จากประสบการณ์เดิม หรือความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่จะช่วยให้นำไปสู่ความเข้าใจเรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษามากขึ้น และมีแนวทางที่ใช้ในการสำรวจตรวจสอบอย่างหลากหลาย โดยผู้เขียนมีวิธีการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้ดังนี้

๑.๑ นักเรียนดู Script VDO การทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันของมนุษย์

๑.๒ ครูใช้คำถาม “นักเรียนคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์”

๑.๓ กลุ่มนักเรียน (Small Teamwork) จัดทำแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ

๑.๔ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

๒. ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจที่จะศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็มีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจ ตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อสังเกต หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นการให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสื่อสารระหว่างเพื่อนและครูในการวางแผนการสืบค้นความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม วิธีการตรวจสอบอาจทำได้หลายวิธี เช่น ทำการทดลอง ทำกิจกรรมภาคสนาม การสืบค้นข้อมูล การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อช่วยสร้างสถานการณ์จำลอง (simulation) การศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้ในขั้นต่อไป โดยผู้เขียนมีวิธีการจัดการเรียนการสอนในขั้นตอนนี้ดังนี้

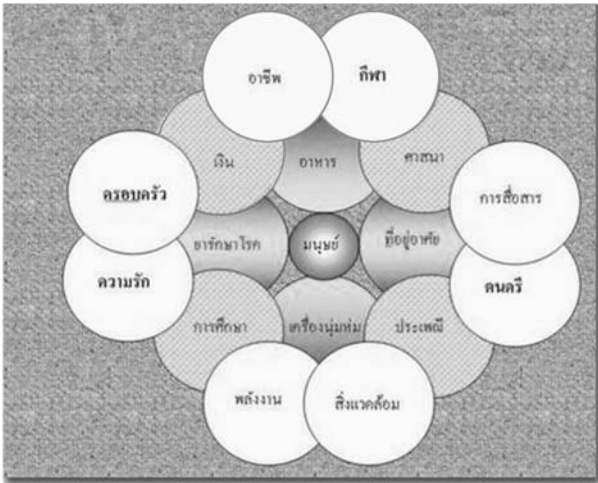
๒.๑ การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ให้เกิดคำถามในผู้เรียน “ทำอย่างไรถึงจะมีพลังงานใช้ได้นานที่สุด”

๒.๒ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตอบโจทย์คำถามที่มีความซับซ้อน

- กลุ่มนักเรียนวิเคราะห์ประเด็นคำถาม

- นำเสนอผลการตอบโจทย์คำถามในรูปแบบ Mind Mapping โดยใช้โปรแกรมต่างๆ เช่น PowerPoint, MS Word ในการจัดกระทำข้อมูล

๒.๓ การกระตุ้นจิตสำนึกการใช้พลังงาน
- ดูภาพการใช้พลังงานชนิดต่างๆ จาก Projector

- ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงการใช้พลังงานในรูปแบบต่างๆ ในชีวิตประจำวัน
- กิจกรรมการสำรวจการใช้พลังงานไฟฟ้าในอาคารเรียน ๓ ระยะเวลา ๑ สัปดาห์
- กลุ่มนักเรียนออกแบบตารางบันทึกผลการสำรวจ
- สำรวจการใช้พลังงานไฟฟ้าในอาคารเรียน ๓
- สรุป และนำเสนอผลการสำรวจโดยใช้โปรแกรมต่างๆ ในรูปแบบตารางบันทึกผล และแผนภาพกราฟแสดงการใช้พลังงาน

๓. ขั้นตอนอธิบายและลงข้อสรุป (explanation)

เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอจากการสำรวจตรวจสอบแล้ว จึงนำข้อมูล ข้อสังเกต ที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น บรรยายสรุป สร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ หรือวาดรูป สร้างตาราง ฯลฯ การค้นพบในขั้นนี้อาจเป็น

ไปได้หลายทาง เช่น สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ได้กำหนดไว้ แต่ผลที่ได้จะอยู่ในรูปใดก็สามารถสร้างความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

๓.๑ การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา

จากคำถาม “เราจะทำอย่างไรเพื่อลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในโรงเรียน”

* กลุ่มนักเรียนวิเคราะห์ประเด็นคำถามเพื่อหาวิธีการต่างๆ ในการลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในโรงเรียน

* กลุ่มนักเรียนสรุปประเด็นวิธีการลดการใช้พลังงานในโรงเรียน และบันทึกผลการวิเคราะห์

* กลุ่มนักเรียนทำแบบแสดงความคิดเห็นวิธีการลดการใช้พลังงานในโรงเรียน เพื่อหาแนวคิดอื่นๆ จากเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนเพื่อนำมาเสริมผลการวิเคราะห์ของกลุ่ม

* นำแบบแสดงความคิดเห็นไปสำรวจกับเพื่อนนักเรียน

* ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นวิธีการลดการใช้พลังงานในโรงเรียน

* จัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์การลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในโรงเรียน

๔. ขั้นขยายความรู้ (elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำแบบจำลองหรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นถ้าใช้อธิบายเรื่องต่างๆ ที่ได้อธิบายมาแล้วจะช่วยให้เชื่อมโยงกับเรื่องต่างๆ และทำให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น สำหรับขั้นขยายความรู้ มีขั้นตอนดังนี้

๔.๑ การออกแบบชิ้นงานที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน (Relevant) จากคำถาม “นักเรียนมีวิธีการอย่างไรในการประหยัดการใช้พลังงาน”

* กลุ่มนักเรียนวิเคราะห์ประเด็นคำถามเองว่าจะต้องใช้ความรู้และทรัพยากรอะไรเพื่อจะตอบปัญหาหรือแก้โจทย์นั้นๆ

* จัดเตรียมแหล่งข้อมูลเพื่อช่วยการค้นคว้าหาความรู้เพิ่ม โดยการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต, ห้องสมุด, อื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด

* นำเสนอผลการทำกิจกรรมโดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การประหยัดพลังงาน ด้วยวิธีการ ดังนี้

- ออกแบบจัดทำโปสเตอร์คำขวัญ และแผ่นพับโดยใช้โปรแกรม Publisher เรื่อง การประหยัดพลังงานชนิดต่างๆ

- นำโปสเตอร์ และแผ่นพับจัดป้ายนิเทศ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเสียงตามสายในโรงเรียน และแจกจ่ายให้ผู้ปกครองนักเรียนในวันประชุมผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไป

- กลุ่มนักเรียนจัดทำจิกซอร์ความสัมพันธ์การประหยัดพลังงานในชีวิตประจำวัน เพื่อสรุปองค์ความรู้จากการทำกิจกรรม และเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

- จัดทำ Webpage ผ่านเว็บไซต์ www.Think.com ใน User Name ของกลุ่ม Environment เพื่อให้กลุ่มเพื่อนๆ นักเรียนสมาชิก Think.com ทั้งในโรงเรียน และโรงเรียนต่างๆ เข้ามาศึกษา และร่วมอภิปรายผลงานใน Webpage

๕. ขั้นประเมิน (evaluation) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมในขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ ๒ ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ ๓ ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป และขั้นที่ ๔ ขั้นขยายความรู้ เป็นการประเมินผลเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ ชุดฝึก การทำกิจกรรม การทดลอง การจัดป้ายนิเทศ การประเมินผลรายบุคคล การประเมินผลรายกลุ่ม ซึ่งมีวิธีการประเมินดังนี้

๕.๑ ครู และนักเรียนกลุ่มสมาชิกในชั้นเรียนประเมินผลตามแบบทดสอบการประเมินผล และประเมินทักษะกระบวนการด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

* การจัดทำ Webpage ผ่านเว็บไซต์ www.Think.com และการใช้งานอินเทอร์เน็ต

- * กระบวนการกลุ่ม
- * การนำเสนอชิ้นงาน
- * การจัดทำสิ่งพิมพ์
- * เจตคติทางวิทยาศาสตร์
- * การบันทึกข้อมูล และการทดสอบด้วยข้อสอบวัดผล

การบูรณาการการสอนเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์นั้น เราสามารถบูรณาการเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ดังนี้

๑) ความพอประมาณ นักเรียนรู้จักสำรวจเครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องใช้ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานที่มีอยู่ว่ามีปริมาณไม่มากไม่น้อยเกินความจำเป็น

๒) ความมีเหตุผล รู้ว่าเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับการใช้พลังงานในชีวิตประจำวันแต่ละอย่างมีผลดีผลเสียอย่างไร จะได้รู้คุณค่าของการใช้พลังงาน

๓) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงานทั้งต่อตนเอง และส่วนรวม

๔) เจื่อนไขความรู้ การรู้จักใช้พลังงานในชีวิตประจำวันแต่ละชนิดอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้มีพลังงานใช้ได้นานที่สุด

๕) เจื่อนไขคุณธรรม การมีสติในการใช้พลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า

องค์ความรู้ของนักเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน

๑) นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนสร้างผลงานโดยใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆ เข้าช่วย และสามารถนำเสนอแลกเปลี่ยนผลการเรียนรู้กับสมาชิกในชั้นเรียนและแก่เพื่อนนักเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เห็นภาพเนื้อหาจากการเรียนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

๒) นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่ม/เป็นทีม ได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมทำกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทำให้เกิดความตระหนักยิ่งขึ้น

๓) นักเรียนเกิดทักษะด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆ ในการสร้างผลงาน การนำเสนอและปรับปรุงผลงานตนเองจากการอภิปรายของเพื่อนๆ ผ่านทางเว็บไซต์

๔) นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน การถ่ายทอดความรู้

๕) นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่ม

สรุป

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้กับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน หรือรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ในส่วนของสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบ่มเพาะเด็กให้ออกไปเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข จึงควรดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรในการรองรับกับผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งคงเป็นเรื่องไม่ยากนักดังตัวอย่างผลงานดังกล่าวข้างต้น ครูผู้สอนอาจนำไปเป็นตัวอย่างหรือนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักเรียนซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติต่อไป

การจัดการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง

ณัฐวัฒน์ ลาภกุล*

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔ (๓) ที่ได้กล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการเรียนการสอนนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงในห้องเรียน การให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากสถานที่จริง ได้ลงมือปฏิบัติ สัมผัสกับของจริง จะเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ถาวร และฝังจำแม่นสำหรับเด็ก หน้าที่สำคัญของครูหรือสถานศึกษาก็คือการพยายามหาเทคนิควิธีการการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของ พ.ร.บ. ต่อไป

โรงเรียนขีรวารุวิทยาลัยเป็นโรงเรียนประจำชายที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เพื่อให้เด็กที่

จบออกไปเป็นสุภาพบุรุษที่พึงพ่าย เป็นพลเมืองดี ซื่อสัตย์ สุจริต และมีอุปนิสัยใจคอดี เป็นการสร้างบุคลิกลักษณะและให้การศึกษาเป็นสิ่งที่เฟลิดเฟลินสำหรับนักเรียน ดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งได้จัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว ดังนั้นโรงเรียนจึงจัดหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นตามกระบวนการเรียนรู้ โดยอาศัยกรอบความคิดทางการศึกษาอย่างเป็นองค์รวมรอบด้าน ฝึกฝนทั้งในด้านทักษะ สารและคุณค่า โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านรายวิชา (Subject-based Learning) และการจัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม (Activity-based Learning) ที่ยึดโยงระหว่างกัน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยสร้างสถานการณ์และกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ห้องเรียน ความเชื่อ ทศนคติด้านบวกของครูที่มีต่อเด็ก สีลาการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน การมีหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้มีความเลือกให้มากที่สุด และส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้และดำรงตนบนพื้นฐานแห่งความพอเพียงทั้งในและนอกห้องเรียน จนพัฒนาเป็นความเคยชิน

กิจกรรมค่ายวิชาการวชิรมงกุฏ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบัน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของการศึกษาจากของจริง จากแหล่งเรียนรู้จริงที่มีอยู่ทั้งในธรรมชาติ ชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรากฏและผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้บรรลุถึงความหมายของการเรียนรู้ที่ไม่ได้แยกส่วนจากชีวิตจริง แต่เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานไปกับการดำรงชีวิต เพื่อพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ในอันที่จะเข้าใจความหมายของชีวิต และสภาพทางสังคมภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กเรียนพัฒนาทางด้านทักษะ เจตคติ และสาระควบคู่กันไป โดยเน้นทักษะนำสาระ และทักษะที่มุ่งเน้นเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทักษะที่พึงติดตัวไปในกายภาคหน้า ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบนี้ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามสาขาวิชา ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มสาระวิชากับทักษะอันจำเป็นของนักเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ค่ายวิชาการวชิรมงกุฏ มีลักษณะการจัดกิจกรรมเป็น Module สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนในชั้นเรียนและกิจกรรมค่ายวิชาการ ทั้งก่อนไปและกลับมาต่อยอดความรู้ในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมุ่งการเรียนรู้ที่รอบด้านทั้งในด้านทักษะ สาระและคุณค่า เพื่อให้เข้าใจความหมายของการเรียนรู้ที่แท้จริงที่ผสมผสานกันทั้งความชำนาญ พหุปัญญา และอารมณ์ความรู้สึก

๒. เพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียน โดยให้ทักษะนำสาระ ทักษะที่เน้น คือ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และทักษะที่พึงมีติดตัวไปในกายภาคหน้า ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

๓. เพื่อปลูกฝังและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อตนเองและสังคม ในการดำรงชีวิตอย่างมีความรอบรู้ มีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม

๔. เพื่อพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้จากสภาพชีวิตในท้องถิ่น ชุมชน ธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์ผ่านบุคคล สถานที่ และบริบททางสังคม ในการเปิดโลกทัศน์ให้เข้าใจความหมายของชีวิต และสรรพสิ่งในอันที่จะเข้าใจตนเอง และผู้อื่น

๕. เพื่อให้ครู - บุคลากรของโรงเรียน มีส่วนร่วมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในอันที่จะประสานการจัดกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ โดยยึดโยงเป้าหมายและแนวทางการศึกษาของโรงเรียนควบคู่ไปกับหลักการของหลักสูตร

ในปีการศึกษา ๒๕๕๑ ค่ายวิชาการวชิรมงกุฏ
จัดให้มีกิจกรรมทั้งหมด 6 Module ดังนี้

Module 1

วิธีลุ่มน้ำพิพิธภัณฑน์หมู่บ้านควาย จังหวัด
สุพรรณบุรี โดยจัดกิจกรรมแบบไปเช้าเย็นกลับ
ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน ๑ วัน

Module 2

ช่วงต่อของแม่น้ำสุเมหสาสมุทร ศูนย์ศึกษา
ธรรมชาติกองทัพบกบางปูเฉลิมพระเกียรติ ๗๒
พรรษา มหาราชินี จังหวัดสมุทรปราการ ใช้เวลา
ในการจัดกิจกรรมจำนวน ๑ วัน

Module 3

ย้อนรอยอารยธรรมไทยบ้านหนองบัวคำ/
อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย จังหวัดนครราชสีมา
ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน ๓ วัน ๒ คืน

Module 4

วิถีแห่งความพอเพียง ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ
จังหวัดนครนายก ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน
๓ วัน ๒ คืน

Module 5

มรดกของชาติโรงงานหินอ่อน หินกาบ
โรงงานปูนซีเมนต์นครหลวง/ศูนย์วิจัยไม้กลายเป็นหิน
ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน ๓ วัน ๒ คืน

Module 6

การฟื้นฟูป่าเขาแผงม้า/สวนลุงโชค
จังหวัดนครราชสีมา ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม
จำนวน ๓ วัน ๒ คืน

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมทั้ง 6 Module ดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ และสัมผัสจากสถานที่และประสบการณ์จริงที่มีอยู่ตามท้องถิ่น ชุมชน และภูมิสังคมต่างๆ ทั้งในเรื่องของประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบธรรมชาติ และความพอเพียง เพื่อเป็นการเน้นให้เด็กได้เข้าใจความหมายของชีวิต และเข้าใจตนเอง และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในอนาคตได้ ในโอกาสนี้ผู้เขียนขอเสนอกิจกรรมใน Module 6 คือ การฟื้นฟูเขาแผงม้า/สวนลุงโชคที่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๒-๑๔ กันยายน ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกิจกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ พบว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ที่โรงเรียนต่างๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้ เพราะเป็นกิจกรรมที่มีการปลูกฝังให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนและถาวร จึงขอเสนอกิจกรรมโดยแบ่งออกเป็นวันๆ ดังนี้

กระตุ้น ปลุกจิตสำนึก

DAY 1

วันนี้เป็นวันเดินทางไปยัง อ.วังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยกิจกรรมเริ่มตั้งแต่บนรถบัสผ่านการพูดคุยเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ที่เด็กๆ กำลังจะไปทำกิจกรรม คือ สวนลุงโชค และเขาแผงม้า เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจให้เด็กๆ ได้ทราบก่อนที่จะได้ไปสัมผัสกับสถานที่จริง รวมทั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้เด็กๆ ได้รู้จักกับคำว่า **“อนุรักษ์ และหวงแหน”** ทรัพยากรธรรมชาติที่เราได้อยู่ และสร้างความตระหนักในเรื่องภาวะโลกร้อนที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเด็กๆ ได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นแล้วก็ถึงคราวที่จะได้รับรู้ข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านแห่งวังน้ำเขียว ก็คือ ลุงโชค (นายโชคดี ปรโลแกนนท์ หัวหน้าโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯ เขาแผงม้า) ถึงความเป็นมาของเขาแผงม้า รวมถึงความสำคัญของทรัพยากรป่า ผลกระทบจากการสูญเสียป่า เพื่อเป็นการให้ความรู้และปลุกจิตสำนึก รวมทั้งได้มีการอภิปรายเพื่อตอบข้อซักถาม ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีการแนะนำถึงกิจกรรมและการเตรียมตัวสำหรับกิจกรรมวันพรุ่งนี้

DAY 2

ศึกษาจากของจริง

เป็นวันที่เด็กๆ ตื่นเต้นกับการที่จะได้ไปเรียนรู้จากของจริง โดยพี่ๆ วิทยากรแห่งเขาแผงม้าได้เตรียมกิจกรรมออกกกำลังกายเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่หนักหน่วงสำหรับวันนี้ เมื่อเด็กๆ ได้พิตร่างกายอย่างเต็มที่แล้วก็ถึงเวลาที่จะต้องเตรียมตัวเพื่อพร้อมรับกับกิจกรรมการเดินป่า แต่ละคนแต่งตัวอย่างทะมัดทะแมงเหมาะกับกิจกรรมที่กำลังจะไปเผชิญ โดยพี่ๆ วิทยากรได้แบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ตามธาตุของร่างกายมนุษย์ ได้แก่ กลุ่มดิน กลุ่มน้ำ กลุ่มลม กลุ่มไฟ โดยแต่ละกลุ่มมีนักเรียนประมาณ ๙ คน เพื่อให้ง่ายต่อการดูแลและให้ความรู้ขณะเดินศึกษาธรรมชาติ ระหว่างการเดินทางโดยรถยนต์ไปยังเขาแผงม้า ได้มีการแวะข้างทาง เพื่อให้เด็กๆ ได้ปลูกต้นไม้ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นจิตสำนึกของการเป็นส่วนหนึ่งของป่า เมื่อถึงเขาแผงม้า พี่ๆ วิทยากรได้บรรยายให้ความรู้ เช่น ความเป็นมาตั้งแต่อดีตที่เคยเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์แต่ต้องถูกทำลายไปด้วยฝีมือของมนุษย์ และการเข้ามาฟื้นฟูป่าจนเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้เด็กได้ซึมซับบรรยากาศก่อนการเดินป่า

DAY 2

(ต่อ)

รวมทั้งการบรรยายให้ความรู้และข้อควรระวังในการเดินป่าเพื่อป้องกันความปลอดภัย โดยเส้นทางการเดินศึกษาธรรมชาติบนเขาแผงม้า มีระยะทางในการเดิน ๑.๘ กิโลเมตร แบ่งออกเป็นสถานการเรียนรู้ทั้งหมด ๙ สถานี ได้แก่ สังคมหน้าผา กัลยป่า ระบบนิเวศป่าพื้นตัว ตาน้ำและป่าต้นน้ำ เฟอร์นิเจอร์ดำบรรพ์ ไทรและโป่ง ร่องรอยสัตว์ป่า สันเขาเส้นทางของสายน้ำ

และการกลับมาของกระทิง เมื่อศึกษาธรรมชาติเสร็จแล้วกลับมา ณ สวนลุงโชค ได้มีการสรุปการศึกษาดูป่าของเด็กๆ โดยจัดทำเป็น Mild Map เพื่อเป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่เด็กๆ ได้เรียนรู้มาจากการเดินศึกษาธรรมชาติและมีการบรรยายถึงความรู้ที่ได้รับให้เพื่อนๆ ฟัง และสรุปสุดท้ายจากพี่ๆ วิทยากรเพื่อเติมเต็มในสิ่งที่อาจจะมึนงงหลงไปบ้าง

เดินสวนศึกษาวิถีชีวิตความพอเพียง
และการเรียนรู้ที่จะรักตัวเอง

DAY 3

วันนี้เป็นวันสุดท้ายของกิจกรรม เป็นวันที่เด็กๆ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยอิงธรรมชาติของสวนลุงโชค เพื่อดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียง ฟังฟังตนเอง ไม่เน้นวัตถุนิยม แต่เน้นในเรื่องของคุณค่ามากกว่ามูลค่า หลังจากที่ได้เรียนรู้เสร็จแล้วได้มีการบรรยายสรุปโดยลุงโชคเพื่อให้ความรู้กับเด็กๆ ในเรื่องของแนวคิดในการสร้างสวน รวมทั้งมีกิจกรรมให้นักเรียนได้รู้จักดูแลร่างกายของตนเอง เช่น กิจกรรมรืดปรับสมดุล เพื่อกระตุ้นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย กิจกรรมหม้อแช่เท้าด้วยพืชสมุนไพร และกิจกรรมการทำลูกประคบ เป็นต้น

สำหรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนวรสารวิทยาลัย ที่ได้ถือว่าประสบความสำเร็จในระดับที่ดี โดยดูได้จากแววตาของเด็กๆ ทุกคนที่แสดงออกอย่างมีความสุข และจากการสอบถามพูดคุยกับเด็กๆ ก็พบว่าทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและมีความห่วงหาหวงทรัพยากรป่าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแค่นี้ก็ถือว่าประสบความสำเร็จแล้วในการที่จะปลูกฝังให้เด็กได้เห็นคุณค่าของ

ทรัพยากรป่า เพราะการจะปลูกฝังให้นักเรียนรักและหวงแหนธรรมชาตินั้นคงไม่สามารถที่จะจัดกิจกรรมโดยให้ความรู้แก่ผู้เรียนเฉพาะการบรรยายที่มีอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่การจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนได้เห็นและสัมผัส รวมทั้งลงมือปฏิบัติโดยการเรียนรู้จากโลกกว้างที่ไม่มีที่สิ้นสุดจะเป็นการช่วยเปิดโลกทัศน์ที่กว้างขึ้นให้กับเด็กๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็กๆ ในการที่จะออกไปเผชิญกับโลกในวันข้างหน้า ซึ่งถือได้ว่าการเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ถาวร

ดร. บัญชา จันทร์ดา*

สภาพ ปัญหาของเยาวชนในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น อันเนื่องมาจากปัญหาพื้นฐานทางครอบครัว ปัญหาการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมทางสังคม ปัญหาการคบเพื่อน รวมทั้งปัญหากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือไม่เหมาะสมกับเยาวชนในแต่ละกลุ่ม จนเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เยาวชนกลุ่มหนึ่งซึ่งไม่ได้รับการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านคุณธรรมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันกับสภาพปัญหาดังกล่าว จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคมเท่าที่ควร รวมทั้งเป็นการสร้างความลำบากใจให้กับครอบครัวและสังคมอย่างต่อเนื่อง นับได้ว่าเป็นอย่างก้าวที่ผิดพลาดของเยาวชนก้าวหนึ่งซึ่งสังคมควรให้อภัยและช่วยกันให้กำลังใจกับเขาเหล่านั้นได้อย่างก้าวมาในหนทางที่ถูกต้องเร็วที่สุด เพื่อให้สังคมมีความหวังได้ว่าอนาคตของสังคมและประเทศชาติอยู่ในความรับผิดชอบของเยาวชนใน

ปัจจุบันที่จะเป็นผู้สร้างและพัฒนาให้มีความก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

“สถานศึกษา” เป็นหน่วยงานสำคัญที่สังคมคาดหวังว่าน่าจะช่วยแก้ปัญหาเยาวชนกลุ่มดังกล่าวได้ส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นองค์กรที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ “สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” จึงจัดให้มีโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาหลักสูตรในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนที่ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม โดยให้ชื่อโครงการนี้ว่า **“โครงการวิจัยใส่ใจหัวใจคุณธรรม”** และให้ทดลองจัดที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เนื่องจากเป็นโรงเรียนประจำและมีประสบการณ์พื้นฐานในการจัดการศึกษากับนักเรียนที่มีคุณลักษณะในทำนองนี้มาบ้างแล้ว

โครงการวิจัยใส่ใจหัวใจคุณธรรม มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๓ ประการ คือ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ๘ ประการ และเพื่อสร้าง

* ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๓ จังหวัดลพบุรี

เครือข่ายในการดูแลช่วยเหลือสำหรับเยาวชนกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมให้กลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้อย่างมีความสุข โดยโครงการนี้มีหลักสูตรฝึกปฏิบัติทั้งหมด ๗ วัน ๗ คืน กลุ่มเป้าหมายสำคัญคือเยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในจังหวัดสระบุรี

ลพบุรี และนครสวรรค์ จำนวน ๓๐ คน ดำเนินการที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๓ และสถานที่สำหรับศึกษาดูงานภายในจังหวัดลพบุรี ซึ่งมีกระบวนการบริหารโครงการดังนี้

กระบวนการบริหารโครงการ

ขั้นตอนการวางแผน

- อนุมัติโครงการ
- ฝึกอบรมวิทยากร
- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ประสาน สพท.คัดกรองเยาวชน

ขั้นตอนดำเนินการ

พัฒนาจิต	พัฒนาทักษะกีฬา
พัฒนาระเบียบวินัย	พัฒนาภาวะผู้นำ
พัฒนาทักษะ ICT	พัฒนามารยาทสังคม
พัฒนาทักษะการอ่าน	พัฒนาคุณธรรม
พัฒนาทักษะศิลปะ	ฯลฯ
พัฒนาความตระหนักด้านเพศศึกษา	
พัฒนาทักษะอาชีพ	

ขั้นตอนการประเมินผล

- ประเมินความพร้อมก่อนดำเนินงาน
- ประเมินระหว่างดำเนินงาน
- ประเมินหลังดำเนินงาน
 - o วันสุดท้ายของหลักสูตร
 - o โครงการผ่านไป ๒ เดือน

ขั้นตอนการพัฒนาและปรับแนวคิด

- สำหรับโครงการ
- สำหรับผู้ปกครอง
- สำหรับโรงเรียน
- สำหรับ สพฐ.

แนวคิดจากนวัตกรรม

รูปแบบการบริหารโครงการวัยใสหัวใจคุณธรรม เป็นรูปแบบการพัฒนาเยาวชนที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาจิต พัฒนาความคิดและพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ขั้นพื้นฐานในสังคมที่พึงประสงค์ พร้อมทั้งการพัฒนาคุณธรรม ๘ ประการ ซึ่งประกอบด้วย ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ อีกทั้งแนวคิดที่ได้จากการบริหารโครงการวัยใสหัวใจคุณธรรม ที่สำคัญคือ

๑. การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความไว้วางใจในเบื้องต้นของการเข้ามาอยู่ค่ายตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้

เนื่องจากเยาวชนกลุ่มดังกล่าวมีประวัติการเข้าค่ายมาก่อนแล้วเกือบทุกคน และประสบการณ์ในแต่ละค่ายที่ได้รับส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเดียวกันจึงไม่เกิดข้อแตกต่างในการเรียนรู้มากนัก แต่โครงการนี้จะมีสมาชิกที่หลากหลายคุณลักษณะอันได้แก่ เยาวชนกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๔ คน จะจัดให้อยู่คณะโรงเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความแตกต่างในเรื่องของปัญหาและวัฒนธรรม เยาวชนแกนนำจำนวน ๑ คน เป็นเยาวชนที่มีคุณธรรม ๘ ประการอยู่ในระดับดีมากเพื่อเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตนที่พึงประสงค์ของสังคมและคอยสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนภายในกลุ่มตลอดเวลาการจัดกิจกรรม และครูที่ปรึกษา จำนวน ๒ คน มีทั้งครูชายและหญิงเพื่อเป็นที่ปรึกษาทุกเรื่องตลอดหลักสูตร การจัดกลุ่ม

สัมพันธ์ในรูปแบบนี้ทำให้เยาวชนปรับตัวและกล้าเปิดเผยตัวตนได้เร็วขึ้น รวมทั้ง เกิดการแข่งขันการจัดกิจกรรมระหว่างกลุ่มอีกด้วย

๒. การจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับวัยของเยาวชนเป็นกระบวนการที่คณะกรรมการดำเนินงานได้ร่วมกันวิเคราะห์ความเหมาะสมกับวัยของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการครั้งนี้มีอายุระหว่าง ๑๓-๑๘ ปี ดังนั้นกิจกรรมควรมีลักษณะท้าทายความสามารถทั้งด้านความคิดและทักษะความสามารถของแต่ละคนพร้อมทั้งการจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าถึงตอนเข้านอนจึงทำให้เยาวชนไม่มีเวลาหมกมุ่นอยู่กับประสบการณ์เดิมแต่มาสนุกกับกิจกรรมท้าทายตลอดเวลา และทุกกิจกรรมเป็นการกระตุ้นกระบวนการคิดเชิงบวกเป็นสำคัญ

๓. การสร้างเครือข่ายพัฒนาเยาวชนเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรที่ถูกออกแบบมาตามความเชื่อ

ที่ว่า การเรียนรู้ของเยาวชนจากสื่อที่แท้จริงน่าจะเกิดผลต่อการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ดังนั้น หลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นการฝึกทักษะและการศึกษาดูงานจากสถานการณ์จริงเป็นส่วนใหญ่ เช่น การเยี่ยมชมวัดพระบาทน้ำพุเพื่อให้เยาวชนมีจิตสำนึกได้ด้วยตนเองเรื่องเพศศึกษาและความมีวินัยในตนเอง การศึกษาดูงานบ้านพักคนชราเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนมีความกตัญญูทวดเวทต่อผู้มีพระคุณและความมีน้ำใจต่อผู้อื่น การทำกิจกรรมร่วมกับเด็กพิการและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์เพื่อให้เยาวชนมีความสามัคคี ความสุภาพและการมีน้ำใจ การเยี่ยมชมเรือนจำจังหวัดลพบุรีมุ่งหวังเพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงการกระทำผิดต่อระเบียบสังคม รวมทั้งการฝึกทักษะกับหน่วยทหารพลร่มพิเศษ

เพื่อให้เยาวชนมีระเบียบและวินัยมากขึ้น เป็นต้น ดังนั้น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่บริการของสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนจึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้ามความสำคัญไป

ผลการดำเนินงาน

ผลต่อเยาวชน พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติของเยาวชนก่อนมาเข้าร่วมโครงการและภายหลังเมื่อเข้าร่วมโครงการแล้ว รวมทั้งเยาวชนได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้มากมายหลายกิจกรรม ดังตัวอย่างความคิดเห็นของเยาวชนภายหลังเข้าร่วมโครงการต่อไปนี้

“...ตอนแรกก่อนเข้ารับการอบรมรู้สึกกลัวมากไม่ชอบเข้าค่าย หรือเข้ารับการอบรมปกติเป็นคนชอบหนีเรียน ขี้เกียจ ไม่ตั้งใจเรียน เมื่อได้เข้ารับการอบรมรู้สึกดีขึ้นมาก ครูที่ปรึกษาและวิทยากรใจดีมาก กิจกรรมแปลกและหลากหลายไม่เคยเข้าค่ายและทำกิจกรรมแบบนี้มาก่อน ได้พบเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น เช่น ผู้ป่วยโรคเอดส์ คนชรา คนที่ต้องถูกจองจำอยู่ในเรือนจำ การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้ข้าพเจ้าคิดถึงแต่เรื่องทำความดี ทำให้รู้ว่าคนแก่ทุกคนมีคุณค่า ท่านเป็นบรรพบุรุษ ทำให้เรารู้สึกว่าไม่ควรละเลยต่อคนแก่ เมื่อเข้าเรือนจำ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกผิดชอบชั่วดี ไม่อยากเข้าไปอยู่ การจัดกิจกรรมข้าพเจ้ารู้สึกสนุกมากไม่เบื่อเลย ทำให้รู้จักการทำงานเป็นทีม มีความสามัคคีกัน เมื่อเรามีความสามัคคีงานทุกอย่างก็จะสำเร็จได้โดยง่าย ขอขอบพระคุณ ท่านเจ้าคุณพระอุดมประชาทร ที่ได้ให้แง่คิดเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคม ทำให้มองเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ทำให้อยากเป็นคนดี ขอขอบพระคุณ คณะครูและวิทยากรทุกท่าน ท่านผู้ใหญ่ใจดีทุกคนที่เสียสละเวลาให้กับพวกเราได้ศึกษาเรียนรู้และมีความตระหนักในการทำความดีเพื่อสังคม...”

“การทำความดี ไม่ใช่เรื่องยาก ถ้าเราตั้งใจจะดี”

“บอლ”

“...ก่อนเข้ารับการอบรม เป็นอะไรที่น่าเบื่อไม่อยากมา อาจารย์เรียกพบเพื่อให้ไปเข้าค่ายที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๓ นึกว่าเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเมืองมีของขายมากมาย แต่ผิดคาดโรงเรียนกลับอยู่ในหุบเขาการเข้าค่ายทำให้ได้รู้จักกับเพื่อนๆ ทุกคนมีน้ำใจคอยช่วยเหลือกันอยู่ตลอดเวลาขณะที่ร่วมทำกิจกรรมกัน ขอบฐานกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้สังคมเรือนจำ เพราะทำให้ไม่อยากทำความผิดเพื่อต้องรับโทษจองจำในเรือนจำ ความรู้ที่ได้รับจะนำไปใช้ปรับปรุงตนเอง และจะเป็นคนดีของทุกคน ขอขอบพระคุณคณะครู คณะวิทยากร และผู้ใหญ่ใจดีทุกคน...”

“รู้สึกว่าการทำความดีนั้นไม่ยาก อย่าลังเลในการที่จะทำความดี”

“แจ๊ค”

“...ก่อนเข้ารับการอบรม ไม่อยากมา โดนบังคับให้มา เพราะติด ร หลายวิชาไม่ค่อยเข้าเรียน ถ้าไม่มาครูไม่ให้อ่าน ตอนแรกก็คิดว่ามาเข้ารับการอบรมจะต้องทะเลาะมีเรื่องกับผู้เข้ารับการอบรมเป็นแน่ เพราะทราบว่า รับแต่คนที่มีความผิดกรรมไม่ดีมารวมกันให้มาเข้ารับการอบรม แต่เมื่อมาแล้วผิดกับที่คิดไว้ ครูทุกคนใจดีมาก ผมสนิทกับครูใกล้ชิดกับครูที่จัดการอบรมมากกว่าครูในโรงเรียนเสียอีก เพราะผมหนีเรียนบ่อย รู้สึกประทับใจกิจกรรมจิตอาสา ที่วิทยากรจัดให้พวกเราได้คิดกิจกรรม และไปจัดกิจกรรมที่คิดไว้ให้กับน้องๆ ที่ป่วยเป็นโรคเอดส์ ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทุกคนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตอนแรกก็กลัวๆ แต่เมื่อได้ไปสัมผัสจริงๆ กลับพบว่าเด็กๆ ทุกคนน่ารัก ดีใจมากที่ได้มาให้ความสุขกับเด็กๆ อยากให้มีการเข้าค่ายแบบนี้อีกบ่อยๆ ขอขอบคุณครับ...”

“บอม”

นอกจากนี้จากการประเมินความคิดเห็นของตนเอง ครูที่ปรึกษาประจำกลุ่ม ครูที่ปรึกษาของสถานศึกษาเดิมและผู้ปกครองของเยาวชนยังพบอีกว่า เยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการวัยใสหัวใจคุณธรรมครั้งนี้ มีคุณธรรมพื้นฐานทั้ง ๘ ประการในภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งเรียงจากผลที่ส่งผลต่อเยาวชนมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ได้แก่ ความสามัคคี การมีน้ำใจ ขยัน มีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด สะอาด และสุขภาพ ตามลำดับ สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครอง ดังนี้

“...พอเห็นเขากลับมา แม่ก็ถามเขาว่าเป็นอย่างไรบ้าง เขาก็บอกว่า ดีจังเลยแม่ ชอบจริงๆ หลายสิ่ง
ที่แม่สอนเนมไป เนมทำได้หมดเลย ให้เนมตำน้ำพริก ทำกับข้าว ซึ่งเพื่อนเนมที่เป็นผู้หญิงบางคนยังทำ
ไม่ได้เลย จากนั้นเขานำสมุดบันทึกกิจกรรมส่วนตัวมาเล่าให้แม่ฟังว่าเขาทำอะไรบ้าง รู้สึกว่าเขาประทับใจ
และภาคภูมิใจในการเข้าค่ายครั้งนี้มาก...”

ผู้ปกครองของ “เนม”

“...รู้สึกว่าจะอะไรก็ง่ายขึ้น เรียบร้อยขึ้น เขามาเล่าเรื่องทางโน้นให้ฟังด้วย เดี่ยวนี้ไม่เข้าบ้านดึก
เดิมเขาจะเข้าบ้านเวลาประมาณ ๔ ถึง ๕ ทุ่ม เดี่ยวนี้กลับบ้านเร็วขึ้นคือประมาณ ๒ ทุ่มกว่าๆ ก็มาแล้ว
อยากให้พาไปบรณอย่างนี้ทุกปีในช่วงปิดเทอม ชักครึ่งเดือนก็ได้ พอไปกลับมาเขาก็ดีขึ้น เขารู้จักระเบียบ
วินัยดีขึ้น ความรับผิดชอบก็ดีขึ้น...”

ผู้ปกครองของ “แจ๊ค”

ปัจจัยความสำเร็จ

๑. ทีมงานวิทยากรที่มีประสบการณ์ โดย
วิทยากรและครูที่ปรึกษาโครงการเป็นผู้ที่มีประสบการณ์
เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มี
คุณลักษณะประเภtnี้นมาก่อน รวมทั้งมีการประชุม
วางแผนร่วมกันและได้รับการซักซ้อมกระบวนการ
ดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมการประเมินผลการดำเนินงาน
และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างดำเนินงาน
จึงทำให้ทีมงานวิทยากรสามารถมองกระบวนการ
เรียนรู้ครั้งนี้ได้ทั้งระบบ และมีเจตคติในทางบวกต่อ
การจัดกิจกรรมตลอดหลักสูตร

๒. หลักสูตรที่เหมาะสมกับวัยของเยาวชน
เป็นหลักสูตรที่เน้นการฝึกปฏิบัติและการศึกษาดูงาน
จากสถานการณ์จริง กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่จึง
สร้างความท้าทายต่อการเรียนรู้และสอดคล้องกับวัย
ของเยาวชน ผู้เข้ารับการพัฒนานี้จึงมีความสนุก
กับกิจกรรมตลอด ๗ วัน ๗ คืน

๓. การติดตามประเมินผลจากหลายมิติ เป็น
เครื่องมือสำคัญในการสะท้อนความสำเร็จของ
โครงการอีกปัจจัยหนึ่ง โดยโครงการให้ความสำคัญ

กับกระบวนการติดตามและประเมินผลทั้งก่อน
ดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน และภายหลังการ
ดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาปรับเปลี่ยน
กระบวนการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
รวมทั้งให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนได้เสียกับโครงการนี้
ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในครั้งนี้
ด้วย เช่น ตัวเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ ครูที่ปรึกษา
โครงการ ครูที่ปรึกษาที่โรงเรียนเดิม ผู้ปกครอง และ
กรรมการดำเนินงานแต่ละฝ่ายของโครงการ เพื่อให้
ได้ผลสะท้อนที่แท้จริงในการนำมาปรับปรุงโครงการ
และให้ข้อเสนอแนะกับภาคส่วนต่างๆ ที่มีส่วนในการ
พัฒนาเยาวชนทั้งระบบได้อย่างถูกต้องมากที่สุด

๔. นโยบายที่ชัดเจน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ
ความสำเร็จประการหนึ่งของการบริหารโครงการ
วิสัยทัศน์คุณธรรม ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากโครงการ
ดังกล่าว ผู้บริหารระดับนโยบายให้ความสำคัญเป็น
นโยบายเร่งด่วนและต้องการหารูปแบบในการแก้ไข
ปัญหาเยาวชนที่ยุ่งก้าวมืดพลัดไปจากสังคมที่
พึงประสงค์ จึงส่งผลให้การประสานงานในระดับพื้นที่
ปฏิบัติงานได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีและการ

จัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานที่เพียงพอกับการบริหารโครงการตลอดหลักสูตรที่กำหนด

บทเรียนที่ได้จากโครงการ

๑. ผู้ปกครอง ควรสร้างโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดกับเยาวชนของตนเองให้มากยิ่งขึ้น ควรฝึกทักษะการมองโลกในแง่ดีและกล้ารับฟังความคิดเห็นของเยาวชนทุกเรื่อง รวมทั้งควรประสานงานกับสถานศึกษาของเยาวชนให้มากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพื่อจะได้ร่วมมือกันแก้ไขพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นที่ปรารถนาของทุกฝ่ายได้เร็วขึ้น

๒. ครู ต้องมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย มีความเชื่อว่าเยาวชนทุกกลุ่มปัญหาสามารถพัฒนาได้ ควรให้ความสำคัญกับปัญหาด้านพฤติกรรมมากๆ พอกับปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยดีกว่าปล่อยปัญหาด้านพฤติกรรมเป็นปัญหาใหญ่โตแล้วจึงมาหามาตรการการแก้ไขปัญหาซึ่งจะมีความยุ่งยากมาก นอกจากนี้ ครูควรแสดงบทบาทเสมือนพ่อ แม่ หรือญาติที่แท้จริงกับเยาวชน สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือความไว้วางใจและเปิดเผยพฤติกรรมที่ซ่อนเร้นไว้ออกมาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงประเด็นมากที่สุด

๓. สถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและเยาวชนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นและที่สำคัญคือควรจัดหลักสูตรการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นกับเยาวชนกลุ่มดังกล่าวเป็นการเฉพาะด้วยก็จะเป็นการสร้างทางเลือกและเปิดโอกาส

ให้เขาเหล่านั้นได้จับหลักสูตรของสถานศึกษาได้พร้อมกับเพื่อนร่วมรุ่นได้อีกวิธีหนึ่ง

๔. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรขยายโครงการวัยใสหัวใจคุณธรรมให้ครอบคลุมทั่วทุกภูมิภาคหรือทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสกับเยาวชนกลุ่มที่ย่างก้าวผิดพลาดได้มีสนามในการปรับเปลี่ยนเจตคติ ฝึกทักษะชีวิต และเสริมสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเขาเหล่านั้นจะได้กลับไปใช้ชีวิตกับครอบครัว สถานศึกษา และสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้เยาวชนฝึกจัดกิจกรรมค่ายอาสาเพื่อไปดูแลผู้ที่ด้อยโอกาสในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยพิบัติ ผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคม เด็กพิการหรือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เป็นต้น ทั้งนี้มุ่งหวังให้เยาวชนได้พัฒนาจิตอาสา และมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

โครงการวัยใสหัวใจคุณธรรมเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับสถานศึกษาทั่วไปสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องที่และวัยของผู้เข้ารับการพัฒนา โครงการดังกล่าวเปรียบเสมือนวัคซีนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาต่างๆ ของสังคมที่จะมาครอบงำเยาวชนให้ย่างก้าวไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม และเป็นยาที่ผ่านการทดลองใช้แล้วเพื่อช่วยแก้ไขปัญหายุติกรรมของเยาวชนให้เป็นที่พึงปรารถนาของผู้ปกครอง ครู และสังคม ด้วยเช่นกัน

เรื่องเล่าเด็กพิเศษ

โครงการเกษตรเพื่อชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม

พะโยม ชินวงศ์*

“...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นย้ำว่า คำที่สำคัญที่สุด คือคำว่า “พอ” ต้องสร้างความพอที่สมเหตุสมผลให้กับตัวเองให้ได้ แล้วก็จะพบกับความสุข...” พระองค์ทรงพระราชทานการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชนมาโดยตลอดระยะเวลาอันยาวนานกว่า ๒๕ ปี เพื่อหวังให้คนไทยได้เรียนรู้และพบกับความสุขที่แท้จริงในชีวิต

หลัก เศรษฐกิจพอเพียงนั้นแท้ที่จริงมีพื้นฐานมาจากชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยอันเป็นสังคมเกษตรกรรม สังคมแห่งการเกื้อกูล ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตน ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ หลักคุณธรรม เพื่อประกอบการวางแผนการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตและการกระทำของตน

เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม จึงมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่จะปลูกฝังการเรียนรู้และการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งมีข้อจำกัดในการเรียนรู้อันเนื่องมาจากการไม่ได้ยินเสียง แต่ด้วยสติปัญญาที่เป็นปกติเด็กพิการกลุ่มนี้จึงสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้จากการลงมือปฏิบัติ โครงการนี้จึงมีความมุ่งหวังให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของสังคม โครงการเกษตรเพื่อชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียงจึงเริ่มต้นขึ้นเมื่อปลายปี ๒๕๔๐ และดำเนินการเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน ด้วยสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย บนพื้นที่ ๓๖ ไร่ ๒ งาน มีแหล่งน้ำธรรมชาติภายในโรงเรียน ส่วนหนึ่งของพื้นที่เป็นสิ่งปลูกสร้าง ส่วนที่เหลือจัดสรรเป็นพื้นที่สำหรับการเกษตรอย่างคุ้มค่า ในลักษณะการทำเกษตรแบบผสมผสานบูรณาการกับการเรียนรู้ตาม

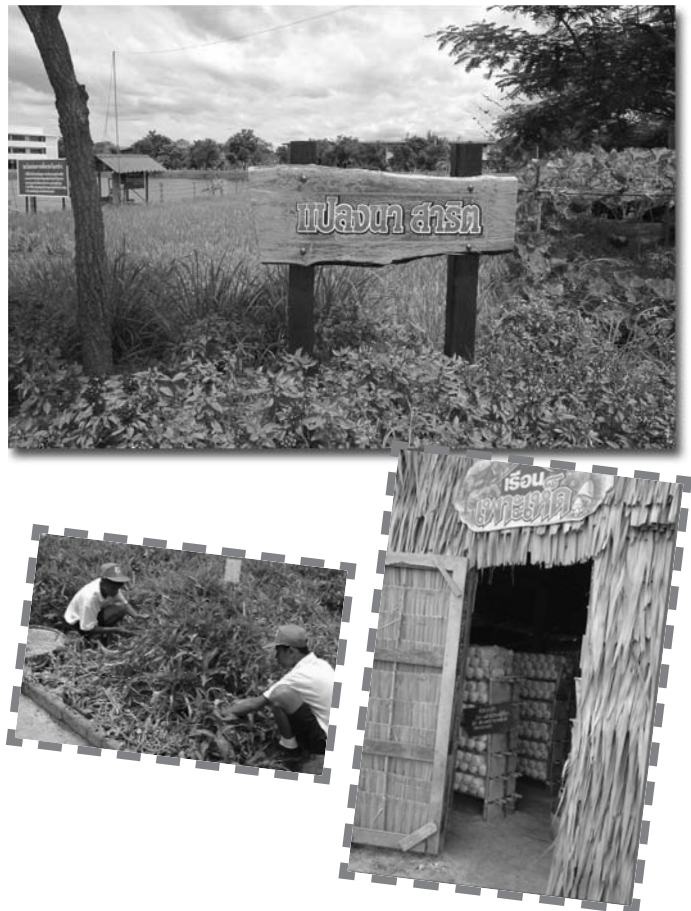
* ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม

กลุ่มสาระ และการฝึกปฏิบัติวิชาชีพทางการเกษตรที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ด้วยการลงมือปฏิบัติ นอกจากภายในโรงเรียนแล้ว ชุมชนยังนับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้มีประสบการณ์ตรงที่เรียกว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” อันเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า เป็นการเชื่อมสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน อีกทั้งยังสามารถเปลี่ยนทัศนคติของชุมชนที่มีต่อคนพิการให้สามารถยอมรับว่า **“คนพิการมีศักยภาพ และสามารถพัฒนาได้”**

โครงการเกษตรเพื่อชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม เกิดขึ้นเพราะแรงบันดาลใจจากพระราชดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปรารถนาให้ประชาชนชาวไทยได้พบกับความสุขที่แท้จริง อันเป็นสุขที่ไม่ต้องอาศัย อาณัติ หรือวัตถุ ซึ่งเป็น “ความต้องการความสุขอย่างไม่มีขอบเขต” หากแต่เป็นความสุขจากความเต็มใจในจิตใจ “สุขที่พอเพียง” โดยหวังว่านักเรียนที่จบการศึกษาไปจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำเนินชีวิต ในการประกอบอาชีพ ไม่ขายความพิการ หรือความสงสาร แต่ขายความสามารถ ขายศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตน อย่างภาคภูมิใจและมีศักดิ์ศรี

จากกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเกษตรเพื่อชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องร่วม ๑๐ ปี โดยการรวมตัวกันจัดตั้งเป็น**กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม** ในปี ๒๕๕๑ ด้วยความร่วมมือของสำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้การสนับสนุนในการทำเกษตรแบบผสมผสาน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดำเนินกิจกรรมการเกษตรแต่ละประเภทอย่างสอดคล้องเกื้อกูลกัน น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักยึดในการดำเนินงาน มีเป้าหมายที่สำคัญเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเกษตรที่ยั่งยืน รวมกลุ่มคนทำงานโดยประสานความร่วมมือทั้งหน่วยงาน

ภายในและหน่วยงานภายนอก และระลึกว่าเป็นการทำงานที่ได้สนองได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้ฝ่าพระบาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทรงรับมูลนิธิส่งเสริมยุวเกษตรกรไทยไว้ในพระราชูปถัมภ์

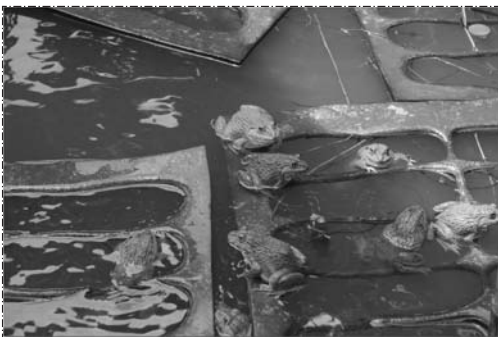

วัตถุประสงค์ของกลุ่มยุวเกษตรกร

๑. เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตรรวมทั้งนักเรียนมีทักษะและประสบการณ์ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่
๒. เพื่อสร้างคุณลักษณะนิสัยพื้นฐานการทำงานและการประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
๓. เพื่อส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียน การออมและการทำบัญชีครัวเรือน
๔. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา และการทำการเกษตรกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน
๕. เป็นแหล่งเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนในท้องถิ่น

กิจกรรมในโครงการ

แปลงนาข้าวสาธิต เป็นการปลูกข้าวนาปรังรอบบริเวณแหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวนพื้นที่กว่า ๒ ไร่ เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ปีละ ๓ ครั้ง นักเรียนทุกระดับชั้นจะได้มีโอกาสลงมือทำนาเกี่ยวข้าว เรียนรู้วิถีชีวิตชาวนา ภูมิปัญญา ประเพณีอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่กำลังจะเลือนหายไป เช่น ประเพณีรับท้องข้าว ทำขวัญข้าว โดยเชิญวิทยากรท้องถิ่น ผู้เฒ่าผู้แก่มาเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งไม่เพียงแต่เด็กนักเรียนเท่านั้น ยังมีครูอีกหลายคนที่ไม่เคยได้สัมผัสประเพณีนี้เช่นกัน เด็กๆ จะรวมกลุ่มช่วยกันทำหุ่นไล่กาไปปักตามจุดต่างๆ ในทุ่งนา ใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างสนุกสนาน เรียนรู้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า และที่สำคัญระบบนิเวศในนาข้าวจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีสำหรับเด็กทุกคน

การเลี้ยงกบในบ่อธรรมชาติ โดยการให้อาหารสำเร็จรูปควบคู่กับการเปิดไฟส่องแมลงเพื่อให้เป็นอาหารของกบ และเป็นการกำจัดศัตรูพืชอีกวิธีหนึ่งด้วย

การเลี้ยงหมูป่า อาหารของหมูป่าเป็นเศษอาหารและเศษพืชผักที่เหลือทิ้งจากโรงครัวของโรงเรียน ยุวเกษตรกรกลุ่มหนึ่งจะมีหน้าที่นำอาหารมาให้หมูป่า ล้างทำความสะอาดคอก ราดน้ำปุ๋ยชีวภาพเพื่อดับกลิ่นเหม็น ปูพื้นด้วยแกลบเพื่อให้หมูป่าถ่ายมูลลงบนแกลบเป็นระยะเวลาหนึ่งก็จะสามารถนำแกลบเหล่านั้นมาเป็นปุ๋ยคอกชั้นดีสำหรับการเกษตรต่อไป

การเพาะเห็ด มีโรงเรียนเพาะเห็ดนางฟ้า โดยนักเรียนสามารถเก็บผลผลิตในแต่ละวันได้ ๔๐ กิโลกรัม เพื่อส่งจำหน่ายโรงครัวและชุมชน

การปลูกผักปลอดสารพิษ แบ่งเป็นปลูกในแปลง เช่น ผักบุ้ง คะน้า กวางตุ้ง ปลูกเป็นซุ่มลอยฟ้า เช่น ฟัก บวบ น้ำเต้า มะระ ปลูกเป็นผักสวนครัวรั้วกินได้ เช่น พริก มะเขือยาว มะเขือเปราะ ถั่วพูกะเพรา โหระพา แมงลัก โดยปลูกตามรั้วลวดหนามริมถนนทางเดิน ปลูกในทุกพื้นที่ว่างเปล่า ซึ่งนอกจากจะได้อาหารสะอาดปลอดภัยไว้บริโภคแล้ว ยังเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมบรรยากาศที่ร่มรื่นสวยงาม อันมีผลต่อสภาพจิตใจของทุกคนในโรงเรียน

การปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง มะพร้าว ส้มโอ ต้นจาก ไร่อบบิมบ่อปลา เพราะนอกจากจะได้ผลไว้กินแล้ว ยังให้ปลาในบ่อได้อาศัยร่มเงา ปลูกสวนกล้วยเพื่อเก็บผล นำหัวปลีไปทำอาหาร นำหยวกกล้วยมาเป็นอาหารของหมูป่า ตัดใบตองเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและในกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังปลูก ฝรั่ง แก้วมังกร ข้าวโพด ตามจุดต่างๆ ของพื้นที่เกษตร โดยนักเรียนจะช่วยกันดูแลเมื่อไม้ออกผล ซึ่งเป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ที่ไม่มีใครแอบเก็บผลไม้เหล่านั้นโดยไม่ได้รับอนุญาต นักเรียนหูหนวกรุ่นพี่จะสอนรุ่นน้องต่อๆ กันมาจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ เพราะเมื่อถึงวันที่เก็บผลผลิตทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในผลไม้เหล่านั้นด้วยกันด้วยความภาคภูมิใจในความซื่อสัตย์ของตน

การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ มีโรงเรียนกล้วยไม้และเรือนเพาะชำที่ได้รับความอนุเคราะห์จากวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติให้นักเรียนในเรื่องการดูแล การขยายพันธุ์ การจัดจำหน่าย นอกจากการตัดดอกเพื่อจำหน่ายเหมือนท้องตลาด ยังสามารถนำมาแปรรูปผลผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าโดยการร้อยเป็นมาลัยกล้วยไม้แฟนซี เพื่อส่งจำหน่าย โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก บริษัท ยูนิค ออร์คิด จำกัด ที่เป็นอีกหนึ่งวิทยากรท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

การปลูกพืชสมุนไพร เพื่อสำหรับใช้ประโยชน์จริง เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร ภูมิปัญญาไทยของนักเรียนและชุมชน

การทำปุ๋ยชีวภาพ โดยการนำเศษอาหาร พืชผัก ผลไม้ที่เหลือทิ้งจากโรงอาหาร หอยเชอร์รี่มากับกากน้ำตาล จะได้น้ำปุ๋ยชีวภาพสำหรับใช้ประโยชน์ในการเกษตรและใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่ปราศจากสารเคมี

การทำประมง แบ่งออกเป็น

การเลี้ยงปลาในนาข้าว นับเป็นระบบที่มีการเกื้อกูลกันอย่างสมบูรณ์ เพราะปลาได้อาศัยร่มเงาของต้นข้าว

และกินแมลงที่เป็นศัตรูของต้นข้าว การแหวกว่ายของปลาก็เป็นการพรวนดินไปในตัว มูลของปลาก็ถือเป็นปุ๋ยอย่างดียิ่ง

การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ สร้างเป็นบ่อบริหารจัดการปลา ก่อนปล่อยลงเลี้ยงในกระชัง

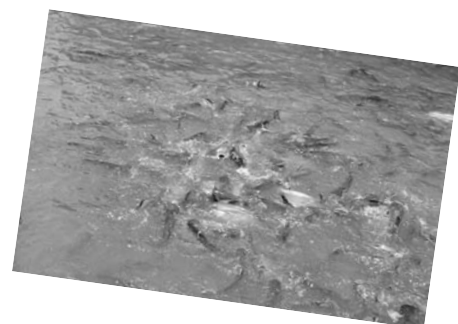
การเลี้ยงปลาในกระชัง เป็นปลาหลากหลายชนิด เพื่อให้เห็นรูปแบบการเลี้ยง ให้นักเรียนเกิดแนวคิด และเปรียบเทียบวิธีการเลี้ยงปลาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งต้องดูแลคุณภาพน้ำและรักษาระดับออกซิเจนในแหล่งน้ำธรรมชาติให้เหมาะสม

การเลี้ยงปลาในบ่อดินธรรมชาติ โรงเรียนมีบ่อปลาขนาดใหญ่ ๓ บ่อ ได้แก่

บ่อที่ ๑ มีขนาด ๖๐ x ๙๐ เมตร มีนาข้าวล้อมรอบ จัดระบบนิเวศควบคู่กับการเลี้ยงปลาในนาข้าว

บ่อที่ ๒ มีขนาด ๔๐ x ๙๐ เมตร จัดควบคู่กับการเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงกบ มีระบบปล่อยแมลงลงในบ่อปลา มีปลาหลากหลายชนิด เช่น ปลาดุก ปลานิล ปลาตะเพียน ปลาหมอ เป็นต้น โดยปลาเหล่านี้กินเศษอาหาร เศษพืชผัก และหากินเองตามธรรมชาติ โดยนักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตการจับปลาด้วยเครื่องมือจับสัตว์น้ำตามธรรมชาติ

บ่อที่ ๓ มีขนาด ๒๐ x ๔๐ เมตร เป็นบ่อเลี้ยงปลาดุกตามธรรมชาติ

ผลที่เกิด

๑. สมองแนวพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำเกษตรและการดำเนินชีวิต

๒. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทางด้านการเกษตรของโรงเรียน หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชนในท้องถิ่น และที่สำคัญเป็นแหล่งเรียนรู้ชีวิตจริงของเด็กहुหนวก

๓. จัดสรร หมุนเวียนการใช้ทรัพยากรในโรงเรียนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

๔. นักเรียนได้ฝึกทักษะทางด้านอาชีพ การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลผลิต การวางแผน การจัดการ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะชีวิตอันเป็นประสบการณ์ตรงในการดำเนินการและแก้ปัญหาต่างๆ

๕. สร้างอาชีพ การมีรายได้ระหว่างเรียน เรียนรู้ระบบสหกรณ์ การออม การทำบัญชีครัวเรือน และการใช้จ่ายอย่างพอประมาณ

๖. ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ นิัยการทำงานให้เกิดขึ้นในตัวตนของนักเรียน

บทสรุปโครงการ

โครงการเกษตรเพื่อชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนเกิดทักษะทางด้านการทำเกษตร เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตแล้ว ยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในชีวิต สร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในสังคม ปลุกฝังความรับผิดชอบ ความมีเหตุมีผล มีการวางแผนการทำงาน รู้รักษาสังแวดล้อม สร้างจิตสำนึกที่ดีในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดแนวคิดที่จะนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาผสมผสานกับ

เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม เรียนรู้ชีวิตที่แท้จริง ให้ความสำคัญกับ “คุณค่า” มากกว่า “มูลค่า” เพราะมูลค่านั้นขาดจิตวิญญาณ เป็นเศรษฐกิจภาคการเงินที่เน้นการตอบสนองต่อความต้องการที่ไม่มีขีดจำกัด ไร้ซึ่งขอบเขต อันนำไปให้เกิดความทุกข์

การสอนให้นักเรียนได้ตระหนักในคุณค่าของตน ไม่นำความพิการมาเป็นกำแพงอุปสรรคในการพัฒนาตน ตระหนักในคุณค่าของการทำงาน อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม นับเป็นผลสำเร็จของการจัดการศึกษาที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม วางเป้าหมายไว้ โดยมีได้หวังว่านักเรียนทุกคนจะออกไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่หวังให้มีคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการตั้งไว้ ได้เกิดขึ้นในตัวตนของนักเรียน คือ ความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ โดยสิ่งเหล่านี้อาจซึมซับเข้าไปในจิตใจของนักเรียนโดยที่ไม่รู้ตัว เพราะการเกษตรเป็นงานที่อยู่ใกล้ชีวิตธรรมชาติ ซึ่งธรรมชาตินั้นเองจะสามารถหล่อเลี้ยงทั้งชีวิตและจิตใจของมนุษย์ให้มีความสุขได้

เกาะติด นวัตศิลป์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับการบริหารหลักสูตร

ธำรงศักดิ์ ธำรงเลิศฤทธิ์*

บทสัง จากกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๖ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันนับเป็นระยะเวลาที่สามารถรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาของการใช้หลักสูตรได้พอเพียงสำหรับการนำมาดำเนินการทบทวนและพัฒนาหลักสูตร

จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้มีการทบทวนและปรับปรุงโดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ลงนามในคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้หลักสูตรฯ ณ วันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มี ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทรวณิช เป็นประธานคณะกรรมการ

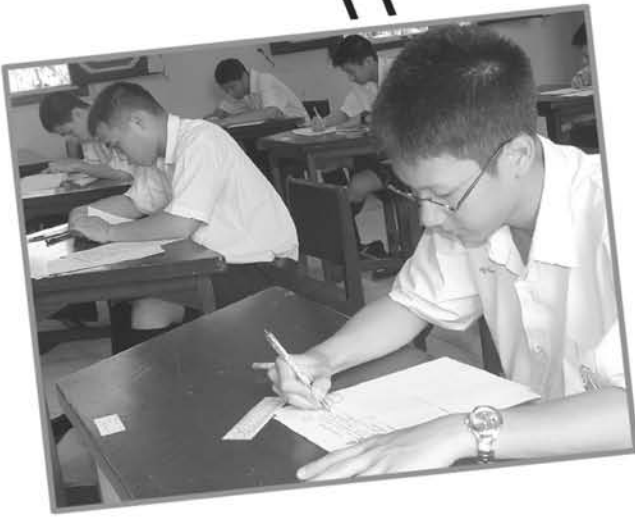
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จัดทำขึ้นด้วยเจตจำนงให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา ทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำไปใช้เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการ

สอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่เวทีแห่งการแข่งขันทางข้อมูลข่าวสาร เน้นให้เด็กและเยาวชนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มีอะไรในหลักสูตรใหม่

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้มุ่งแก้ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยได้กำหนดตัวชี้วัดขั้นปีและสาระการเรียนรู้แกนกลางแต่ละชั้นปีของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาการออกเอกสารหลักฐานการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เท่าเทียมกัน

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็น ทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนใน แต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียน ขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ และกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์ การจบการศึกษาแต่ละระดับ เอกสารแสดงหลักฐาน ทางการศึกษา โดยพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไป ปฏิบัติ

องค์ประกอบสำคัญที่ได้พัฒนาให้มีขึ้นใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังข้อความข้างต้น จะถูกนำไปสู่ระดับปฏิบัติ เพื่อผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งเป้าหมายคือเด็กและเยาวชน ที่เป็นผู้เรียน การดำเนินงานจะได้ผลเป็นรูปธรรมเต็มไป ด้วยคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ ที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการ นำไปปฏิบัติเป็นขั้น เป็นตอนจากระดับชาติสู่ระดับท้องถิ่น

ภารกิจหลักของ สพท.

เรื่องการบริหารและการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานนั้น มีความในวรรค ๑ มาตรา ๓๓ หมวด ๒ การจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา ใน พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ว่า “การบริหารและการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา...” โดยมี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่จัดการ ศึกษาขั้นพื้นฐานหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น เป็นหน่วยงานในการจัดระเบียบบริหารราชการของ เขตพื้นที่การศึกษา

ภารกิจหลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ที่มีต่อการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นภารกิจ ในระดับท้องถิ่นเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปหลักสูตร และการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสังกัด ให้ประสบความสำเร็จ สพท. มีบทบาทและหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องกับงานบริหารหลักสูตรตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง โดยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ กระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ในด้านวิชาการ ซึ่งได้กำหนดไว้หลายบทบาทหน้าที่ โดยมีเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้เป็นหัวข้อสำคัญด้วย

ในระบบการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้ ท้องถิ่น และสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร นั้น หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ตั้งแต่ ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษา มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการพัฒนา สนับสนุน ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรให้เป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดอันจะส่งผลให้

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในระดับชาติ

ระดับท้องถิ่น คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นตัวกลางที่จะเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดในระดับชาติให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้และพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษา ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑. กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับท้องถิ่นโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสิ่งที่มีความต้องการในระดับชาติ

๒. พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

๓. ประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น กำหนดระบบการวัดและประเมินผล

๔. เพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา

๕. พัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์และรายงานผลคุณภาพผู้เรียน

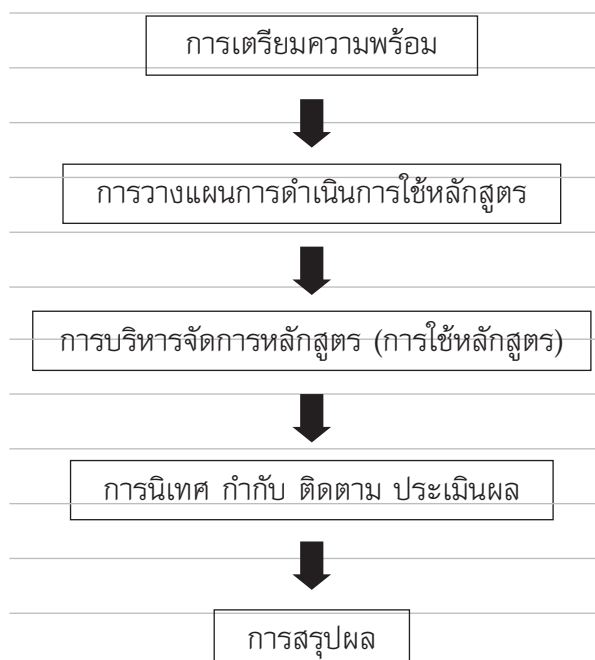
ในส่วนของสถานศึกษา มีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและเป็นผู้ปฏิบัติจริง ใกล้ชิดผู้เรียนที่สุด สถานศึกษาจะดำเนินการใช้หลักสูตร โดยมีทิศทางการดำเนินการตามภารกิจที่ สพท. ได้กำหนดแผนไว้ ประเด็นสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึง คือ ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและรายละเอียดที่ สพท. ได้จัดทำเพิ่มเติม นอกจากนี้สถานศึกษายังสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา

การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

เมื่อ สพท. จัดทำรายละเอียดเพิ่มเติม จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ แล้ว และให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรของแต่ละสถานศึกษา ขั้นตอนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และการสรุปผล

แผนภูมิขั้นตอนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติของ สพท.

๑. การเตรียมความพร้อม

๑.๑ พัฒนาศักยภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- มีคณะทำงานรับผิดชอบการจัดทำเอกสารหลักสูตร

- มีบัญชีรายชื่อสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้

- มีแผนการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพ

๑.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- จัดตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

- คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเข้าใจบทบาทของตนสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๑.๓ จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

- จัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

- จัดทำคลังหลักสูตร

๒. การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร

๒.๑ สร้างความรู้ความเข้าใจกับสถานศึกษาในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

๒.๒ วางแนวทางจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือต่างๆ แนวทางการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

๒.๓ ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา พร้อมให้ความช่วยเหลือในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนขนาดเล็ก

๓. การบริหารจัดการหลักสูตร (การใช้หลักสูตร)

๓.๑ ให้การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร สื่อ อุปกรณ์ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

๓.๒ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร

๔. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

๔.๑ จัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาการเรียนการสอนของสถานศึกษา

๔.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตร

๔.๓ นำผลการนิเทศไปพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

๕. การสรุปผล

๕.๑ สรุปการประเมินผลการบริหารจัดการ
หลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ของ สพท.

๕.๒ รายงานผลต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่
การศึกษา

ขั้นตอนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะ
ในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้
ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว
และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมแรงร่วมใจกัน
ทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในการวางแผน
ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจน
ปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติ
ไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

บรรณานุกรม

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
ให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนด
หลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

_____. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๑.

_____. แนวทางการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๔.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๕.

วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. ภารกิจหลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อการบริหาร
จัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๑.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และ
กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.), ๒๕๔๖.

/สันทะลุ..

การปฏิรูปการเรียนรู้

คุณธรรมนำความรู้...สู่ห้องเรียน

เปรมวดี ศรีอนุภา*

สภาว ปัจจุบันที่ถูกกระทบจากปัญหาในเรื่องเศรษฐกิจหรือการเมืองก็ตาม ได้ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตในสังคมไทย เช่น ปัญหาความยากจน ครอบครัวแตกแยก หนี้สิน ยาเสพติด การพนัน การใช้ความรุนแรงต่อคนในครอบครัว ฯลฯ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนไทยถูกปล่อยปละละเลย จากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ส่งผลให้เยาวชนมีเจตคติด้านลบและพฤติกรรมที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เช่น การไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย การใช้ยาเสพติด การแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การใช้ยาอย่างฟุ่มเฟือย ฯลฯ และที่สำคัญที่สุดคือผลกระทบที่มีต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ทำให้เกิดการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเลขไม่เป็น ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นเหตุให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ

การที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมควบคู่กับความรู้ นั้น ควรเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนมองเห็นได้เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม สิ่งเหล่านี้จะเกิดได้จากการที่พ่อแม่ต้องดำเนินชีวิตให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกๆ ได้เห็นและปฏิบัติตาม พร้อมทั้งคำสั่งสอนแนะนำ เป็นการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติตนเอง นอกจากแบบอย่างที่ได้รับจากพ่อแม่แล้วนั้น รูปแบบแนวทางที่เป็นพระราชจริยวัตรที่ดั่งงามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นสิ่งที่เยาวชนคนไทยทุกคน ควรนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เพราะนอกจากจะเป็นต้นแบบที่ดี

ของสังคมแล้ว ยังเป็นการทำความดีเพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของปวงชนชาวไทยทุกคน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระปรีชาสามารถเป็นเลิศ และเป็นที่ประจักษ์ในหลายเรื่อง ผู้เขียนจะขอน้อมนำมาเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กและเยาวชนได้ประพฤติปฏิบัติตามรอยเบื้องพระยุคลบาทเฉพาะในเรื่องของความกตัญญูและความประหยัดของพระองค์ท่านเท่านั้น โดยผู้เขียนได้เรียบเรียงมาจากหนังสือพระมหากษัตริย์ยอดกตัญญู จัดพิมพ์เผยแพร่พระเกียรติคุณโดยมูลนิธิรวมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชนในพระบรมราชินูปถัมภ์ ซึ่งพันเอก (พิเศษ) ทองคำ ศรีโยธิน เป็นผู้บรรยายเนื้อเรื่อง และดร.วิชิต คุปตะวาทีน เป็นผู้ประพันธ์บทกลอน เพราะความกตัญญูและความประหยัดเป็นคุณธรรมที่สมควรจะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในจิตใจของผู้เรียนทุกคน

“แม้จะเป็นกษัตริย์ขัตติยา
อยู่สูงสงฐานาบรรดาศักดิ์
แต่ทูนแม่ไว้เหนือเกล้าเฝ้าอารักษ์
ศรัทธากัดจึกครองอยู่คู่ชีวิน”

เป็นบทกลอนหนึ่งที่ปรากฏในหนังสือ “พระมหากษัตริย์ยอดกตัญญู” ซึ่งแสดงถึงความเป็นพระมหากษัตริย์ยอดกตัญญูของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พลสกนิกรควรนำมาเป็นแบบอย่างอย่างยิ่ง พระบาท-

* นักวิชาการสอบ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช นอกจากจะเป็น ยอดพระมหากษัตริย์ของโลก เป็น The King of Kings แล้ว พระองค์ยังเป็นกษัตริย์ยอดกตัญญูด้วย ดังจะเห็นได้จากพระบรมฉายาลักษณ์ที่แสดงออกถึงความกตัญญูที่ลูกมีต่อแม่ และความรักที่แม่มีต่อลูก ซึ่งเป็นพระราชจริยวัตรที่ทรงคุณค่าและงดงามยิ่ง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีแต่สมเด็จพระบรมราชชนนี

ความหวังของพ่อแม่ทุกคนที่มีต่อลูก คือ

ยามแก่เฒ่า	หวังเจ้า	เฝ้ารับใช้
ยามป่วยไข้	หวังเจ้า	เฝ้ารักษา
เมื่อถึงยาม	ต้องตาย	วายชีวา
หวังลูกช่วย	ปิดตา	เมื่อสิ้นใจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิบัติครบถ้วน ทั้ง ๓ หวัง

ทั้ง “สามหวัง” องค์กษัตริย์ปฏิบัติครบ
ชนน้อมนบเทิดบูชาอัชฌาศัย
เป็นตัวอย่างเหล่าประชานาภูมิใจ
ซึ่งพระทัยองค์ปดินทร์ป็นธานี

หวังที่ ๑ ยามแก่เฒ่า หวังเจ้า เฝ้ารับใช้

เมื่อใดที่สมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ หรือสมเด็จพระยาของปวงชนชาวไทย เสด็จพระราชดำเนินไปในที่ต่างๆ แม้จะมีทหาร องครักษ์ พยาบาล ที่คอยประคอง สมเด็จพระยาตลอดเส้นทางอยู่แล้ว แต่พระเจ้าอยู่หัวท่านบอกว่า “ไม่ต้อง คนนี้ เป็นแม่เรา เราประคองเอง” เป็นภาพประทับใจมากที่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินประคองแม่เดิน

ทรงปรารถนาตอนเด็กเราเล็กอยู่
แม่เฝ้าดูลูกหัดเดินยังจำได้
สองแขนแม่คอยประคองด้วยห่วงใย
ลูกเต็มใจดูแลแม่เมื่อแก่ลง

ทุกครั้งที่พระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จไปเฝ้าสมเด็จพระยาพระเจ้าอยู่หัวจะทรงกราบที่พระเพลา แล้วสมเด็จพระยาก็จะตั้งพระเจ้าอยู่หัวเข้ามาสวมกอด จากนั้นก็จะหอมพระปรางค์ (แก้ม) เป็นภาพความรักของแม่ที่มีต่อลูกอย่างยอดเยี่ยม ตอนสมเด็จพระยาหอมแก้ม แก้มของพระเจ้าอยู่หัวคงไม่หอมเพราะท่านไม่ได้ใส่น้ำหอม แต่ทำไมสมเด็จพระยาหอมแก้มแล้วชื่นใจทุกครั้ง นั่นเป็นเพราะสมเด็จพระยาได้หอมความดี หอมคุณธรรม หอมความกตัญญูจากหัวใจของพระเจ้าอยู่หัว ไม่นึกเลยว่า...ลูกคนนี้จะกตัญญูขนาดนี้ จะรักแม่ขนาดนี้เป็นกษัตริย์ เป็นพระเจ้าแผ่นดินอยู่เหนือหัว ก้มลงกราบผู้เป็นแม่ หัวใจลูกที่เคารพแม่และกตัญญูกับแม่อย่างนี้ หาไม่ได้อีกแล้ว

หวังที่ ๒ ยามป่วยไข้ หวังเจ้า เฝ้ารักษา

สมเด็จพระยาประชวรอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช พระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปเยี่ยมทุกคืน และจะเสด็จกลับเมื่อเวลาประมาณตี ๔ พระเจ้าอยู่หัวเฝ้าดูแลสมเด็จพระยาคืนละหลายชั่วโมง หัวใจของแม่เมื่อเห็นลูกมาเยี่ยมก็หายป่วยไปครึ่งหนึ่ง คราวหนึ่ง ทั้งสมเด็จพระยาและพระเจ้าอยู่หัวป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช แต่อยู่คนละมุมตึก ตอนเช้าพระเจ้าอยู่หัวเปิดประตูออกมาขณะเดียวกับที่พยาบาลกำลังเข็นรถนั่งของสมเด็จพระยาออกมารับลมผ่านหน้าต่างพอดี พระเจ้าอยู่หัวพอเห็นสมเด็จพระยา รีบออกจากห้องมาแย่งพยาบาลเข็นรถมหาดเล็กกราบทูลว่า “ไม่เป็นไร ไม่ต้องเข็น มีพยาบาลเข็นให้อยู่แล้ว พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า “แม่ของเราทำไมต้องให้คนอื่นเข็น เราเข็นเองได้”

หวังที่ ๓ เมื่อถึงยามต้องตาย วายชีวา หวังลูกช่วยปิดตาเมื่อสิ้นใจ

วันนั้น พระเจ้าอยู่หัวเฝ้าสมเด็จพระยาอยู่จนถึงตี ๔ เสด็จกลับตอนตี ๕ เฝ้าแม่อยู่ทั้งคืน จับมือแม่กอดแม่ ประณิบัติแม่ จนกระทั่ง “แม่หลับ” จึงเสด็จกลับพอไปถึงวัง โทรศัพท์จากโรงพยาบาลศิริราช แจ้งว่า สมเด็จพระยาลิ้นพระชนม์แล้ว พระเจ้าอยู่หัวรีบเสด็จกลับไปศิริราช เห็นสมเด็จพระยานอนหลับตาอยู่บนเตียง

พระเจ้าอยู่หัวทรงเข้าไปคุกเข่า กราบลงที่หน้าอกแม่ พระเจ้าอยู่หัวขบพระพักตร์นั่งอยู่นาน ขอหอมหัวใจ แม่เป็นครั้งสุดท้าย แล้วค่อยๆ เยกพระพักตร์ขึ้น น้ำพระเนตรไหลนอง ต่อไปนี้จะไม่แม่ให้หอมอีกแล้ว เอามือกุมมือแม่ไว้ มือนั้นๆ ที่ไกวเปลนี้แหละที่ปั้นลูก จนได้เป็นกษัตริย์ เป็นที่รักของคนทั้งบ้านทั้งเมือง ชีวิตลูกแม่บั้น มองเห็นหริภังค์อยู่ที่ผมแม่ พระเจ้าอยู่หัว จับหริ ค่อยๆ หวีผมให้แม่ แต่งตัวให้แม่ ให้แม่สวย ที่สุดในวันสุดท้ายของแม่ พระเจ้าอยู่หัวเป็นสุขสุดยอด ของลูกกตัญญูหาที่เปรียบไม่ได้อีกแล้ว

นอกจากเรื่องความกตัญญูที่พระเจ้าอยู่หัว มีต่อสมเด็จพระเจ้าแล้ว พระราชจริยวัตรที่งดงามอีก เรื่องหนึ่งคือ ความประหยัด ซึ่งในเรื่องนี้เองที่สมเด็จพระเจ้า ได้สอนคือ ให้พระเจ้าอยู่หัวประหยัดและให้ยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง ตอนที่พระเจ้าอยู่หัวยังเป็นเด็กเล็กอยู่ อยากได้จักรยานเหมือนเพื่อนคนอื่น สมเด็จพระเจ้าไม่ได้ซื้อให้ทันที แต่ให้พระเจ้าอยู่หัวเก็บสตางค์หยอดกระปุก และเมื่อถึงวันปีใหม่สมเด็จพระเจ้าก็ได้เพิ่มเงินให้เพื่อซื้อ รถมอเตอร์ไซด์ ซึ่งมีจำนวนที่มากกว่าเงินในกระปุกของ พระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้ามีเมตตาให้เงินลูกแต่ไม่ได้ ให้เปล่า ยังได้สอนให้ลูกประหยัด อยากได้อะไรต้อง เริ่มจากตัวเรา คำสอนนี้เองที่พระเจ้าอยู่หัวถือปฏิบัติมา จนทุกวันนี้ จนเป็นที่กล่าวกันว่าในวังสวนจิตรลดา บุคคลที่ประหยัดที่สุดคือพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่าน ประหยัดที่สุดในเรื่องน้ำ เรื่องไฟฟ้า รวมทั้งเรื่องฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือยต่างๆ

ความประหยัดของพระเจ้าอยู่หัวเป็นอีก เรื่องหนึ่งที่พระองค์ไม่ได้สอนด้วยคำพูด แต่เป็น พระราชจริยวัตรส่วนพระองค์ที่ได้แสดงให้เห็นอย่าง แจ่มชัดถึงความประหยัดของการใช้ของอย่างคุ้มค่า ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ประชาชนได้เห็นจากโปสเตอร์และ เผยแพร่ผ่านทางทีวี คือเรื่องหลอดยาสีพระทนต์ของ พระเจ้าอยู่หัว เป็นสื่อที่ใช้สอนนักเรียนให้เข้าใจคำว่า “ประหยัด” ไม่จำเป็นต้องใช้สินค้าราคาแพง หรือสินค้า จากต่างประเทศและต้องใช้ให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด จะเห็นได้ว่า ในส่วนของพระองค์ท่านเองนั้น ทรง

ประหยัดอย่างยิ่ง ซึ่งตรงกันข้ามกับพระราชทรัพย์ ส่วนพระองค์ที่พระราชทานเพื่อราษฎรผู้ยากไร้อยู่เป็น นิคมและเป็นจำนวนมาก

จากนโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาสังคม คือการมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมเข้มแข็งเพื่อให้คนในชาติ อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของ คุณธรรม และในส่วนของภาคการศึกษาได้กำหนดไว้ว่า จะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำ ความรู้ พัฒนาค้นโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของ กระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของ สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถาบัน การศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนด “๘ คุณธรรมพื้นฐาน” ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้กับ สถานศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้ตามเหตุการณ์และปัญหา ในท้องถิ่นของตน สำหรับเด็กและเยาวชนทุกคนนำไป ประพฤติ ปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพื่อให้เกิดผลดีทั้งต่อ ตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ดังนี้

๑. ขยัน ความหมายคือ ความตั้งใจเพียร พยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ไม่ทอดทิ้งเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้อง ปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญา แก้ปัญหา จนเกิด ผลงานสำเร็จตามความมุ่งหมาย

๒. ประหยัด ความหมายคือ การรู้จักเก็บออม อดออมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควร พอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

๓. ซื่อสัตย์ ความหมายคือ ประพฤติตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปลอดจาก ความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ

๔. มีวินัย ความหมายคือ การยึดมั่นในระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยใน ตนเองและวินัยต่อสังคม

๕. สุภาพ ความหมายคือ เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ

๖. สะอาด ความหมายคือ ปราศจากความ มัวหมอง ทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม ความผ่องใส เป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

๗. ความสามัคคี ความหมายคือ ความพร้อม-เพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาไรต์เอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง หลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความสมานฉันท์

๘. ความมีน้ำใจ ความหมายคือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแต่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ในความสนใจ ในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

ถึงแม้ว่าความกตัญญูจะไม่ได้เป็น ๑ ในคุณธรรมพื้นฐาน ๘ ประการของกระทรวงศึกษาธิการก็ตาม แต่ความกตัญญูก็เป็นคุณลักษณะของคนไทยที่ประเทศชาติต้องการ การที่ผู้เรียนสามารถประพฤติตนเป็นคนดี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้นั้น บิดามารดา ครูผู้สอน จะเป็นบุคคลที่คอยเชิดชูและชี้แนะให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ ครูผู้สอนควรจะนำพระราชจริยวัตรที่งดงามและทรงคุณค่ายิ่งในเรื่องความกตัญญูและความประหยัดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแบบอย่าง โดยสามารถสอดแทรกและเพิ่มเติมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ถ้าหากผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ก็จะเป็นมงคลชีวิตกับตนเองและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่ายิ่งของสังคม

แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมในเรื่องความกตัญญูและความประหยัด

การทำความดีสามารถทำได้ทุกเวลาและทุกวัน ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดผู้เรียน สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตัวอย่าง เช่น

- จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- การปลูกฝังโดยผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่น เริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็กๆ จากตัวผู้เรียนแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน การทำบัญชีรับ-จ่ายแบบง่ายๆ จากนั้นจึงขยายผลไปสู่กิจกรรมที่ต้องร่วมปฏิบัติกับผู้อื่น เช่น กิจกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดขยะในโรงเรียน หรือการสำรวจทรัพยากรของชุมชน เป็นต้น

- การสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยการปฏิบัติ เช่น การวาดภาพ เขียนเรียงความ ทำรายงาน

- การจัดทำป้ายนิเทศ การจัดนิทรรศการ การรณรงค์เชิญชวน

- นำภาพยนตร์มาให้ผู้เรียนได้ชม การแสดงละคร หรือการใช้บทบาทสมมติ จากนั้นครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปหลักคุณธรรมที่ได้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

- การจัดค่ายคุณธรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความดีถวายพระเจ้าอยู่หัว

- การนำผู้เรียนฟังธรรมะในเรื่องความกตัญญูที่เป็นคุณธรรมคู่คนดี และความประหยัด จากพระภิกษุสงฆ์ ทั้งนี้ เพื่อนำผู้เรียนได้เข้าใจวัด ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาโดยตลอด

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครูผู้สอนควรทำกิจกรรมดังกล่าวในช่วงชั่วโมงโฮมรูม (homeroom) สื่อที่ใช้ควรเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวหาได้ง่าย มีราคาไม่แพงหรือเป็นวัสดุเหลือใช้ โดยมีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจิตสำนึก เป็นแรงบันดาลใจที่จะประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีมีความกตัญญูและมีความประหยัดต่อไป โดยอาจจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

เริ่มนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีชื่อว่า “ต้นไม้แห่งปัญญา”

- ครูผู้สอนหากิ่งไม้มาจัดทำเป็นต้นไม้ และตั้งชื่อว่า “ต้นไม้แห่งปัญญา”
- นำกระดาษสีมาตัดเป็นใบไม้ เจาะรูและมีเชือกร้อยไว้ แจกให้ผู้เรียนทุกคน คนละ ๑ ใบ จากนั้นครูผู้สอนเริ่มต้นกิจกรรมตามลำดับ ดังนี้

วันแรก

- เล่านิทานที่มีเนื้อหาประทับใจและให้ข้อคิดในเรื่องความกตัญญูของลูกที่มีต่อพ่อแม่

- เล่าเรื่องจริงที่เป็นข่าวตามหนังสือพิมพ์หรือเหตุการณ์สมมติ

เมื่อเล่าจบ ครูผู้สอนให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออกและพูดถึงความคิดเห็นส่วนตัว จากนั้น สรุปเป็นความคิดเห็นร่วมกัน หลังจากนั้นครูผู้สอนกำหนดประเด็น และตั้งคำถามให้ผู้เรียนทุกคนคิดว่าถ้าเป็นนักเรียน จะปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเป็นคนดีมีความกตัญญู เขียนลงในใบไม้ของนักเรียน พร้อมทั้งลงชื่อและวัน เดือน ปี แล้วติดใบไม้กระดาบนต้นไม้แห่งปัญญาที่ตั้งไว้ในห้องเรียน

วันที่สอง

ครูผู้สอนอาจจะนำรูปภาพของหลอดยาสีพระทนต์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาให้ผู้เรียนทุกคนดู ให้ผู้เรียนทุกคนได้ตอบตามอิสระถึงความรู้สึกที่ได้เห็นภาพดังกล่าว และตั้งคำถามให้ผู้เรียนร่วมกันคิดว่า ในวัยของนักเรียนจะสามารถประหยัดได้อย่างไรบ้าง เขียนลงในใบไม้กระดา

ใบเดิมอีกด้านหนึ่ง พร้อมทั้งลงชื่อและวัน เดือน ปี แล้วติดบนต้นไม้แห่งปัญญา

นอกจากข้อความซึ่งเป็นความตั้งใจของผู้เรียนว่าจะทำอะไรแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในใบไม้คือการที่ทุกคนได้ลงชื่อในใบไม้พร้อมทั้งวัน เดือน ปี นั้นแสดงให้เห็นถึงคำมั่นสัญญาที่มีไว้กับตนเองเป็นการให้ผู้เรียนได้มีการตั้งเป้าหมาย และปฏิบัติตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งวัน เดือน ปี นั้นหมายถึงระยะเวลาของการเริ่มต้นที่จะเป็นคนที่กตัญญูและประหยัด ครูผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ทำสมุดบันทึกความดีของแต่ละคน โดยทำการบันทึกทุกวัน และประเมินผลของพฤติกรรมโดยพ่อ แม่ เพื่อน และการสังเกตของครูผู้สอน เมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปเป็นเวลา ๑ เดือน ๓ เดือน หรือ ๑ ภาคการศึกษาจะสามารถสรุปเป็นพัฒนาการของผู้เรียนในเรื่องคุณธรรมดังกล่าวในภาพรวมต่อไป

การพัฒนาผู้เรียนให้ยั่งยืนนั้น นอกจากผู้บริหารและครูผู้สอนต้องประพฤติปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียนเพื่อให้ความต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมายทั้งในและนอกห้องเรียนที่ครูผู้สอนสามารถจัดเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้เรียนได้ เพียงแต่ครูผู้สอนควรตั้งความมุ่งหวังในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้กับผู้เรียนมากกว่าความเป็นเลิศทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว

เอกสารอ้างอิง

พ.อ.(พิเศษ) ทองคำ ศรีโยธิน, **พระมหากษัตริย์ ยอดกตัญญู**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชนในพระบรมราชินูปถัมภ์.

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา, **กลยุทธ์การพัฒนาผู้เรียน :**

ประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือ **“ค่ายคุณธรรมนำความรู้ สู่สังคมสมานฉันท์”** สำหรับเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ภาคฤดูร้อน ปี ๒๕๕๐, ๒๕๕๐.

รู้รอบรู้ การวัดและประเมินผล

Alternative Assessment การประเมินด้วยทางเลือกใหม่

ธัญญา เรืองแก้ว*

จาก การเปลี่ยนการศึกษาครั้งใหญ่ที่กำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นจุดหมายและเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

และกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และสาระการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๕๐)

การวัดและประเมินผลจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงเช่นกันโดยใช้วิธีการประเมินผลที่เรียกว่า Assessment แทนการวัดผลแบบ Measurement ที่เป็นการกำหนดตัวเลข และการประเมินผลแบบ Evaluation ที่เป็นการตัดสินจากผลของการวัดโดยเทียบกับเกณฑ์ แต่การประเมินผลตามความหมายของ Assessment จะมีกระบวนการที่แตกต่างไปจากการประเมินผลตามความหมายของ Evaluation อย่างชัดเจน

การประเมินผล (Assessment) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายๆ ด้าน หลายๆ มิติ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสิ่งที่จะประเมินนั้นให้ดียิ่งขึ้น การประเมินด้วยทางเลือกใหม่เป็นการประเมินผลรูปแบบหนึ่งที่ต้องการสร้างและพัฒนาทางเลือกหรือคำตอบด้วยตัวของผู้เรียนเอง แตกต่างจากการเลือกคำตอบหรือทางเลือกที่คุณครูกำหนดให้ การประเมินด้วยทางเลือกใหม่เป็นรูปแบบวิธีการประเมินที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้กำหนดสิ่งที่ต้องการรู้หรือองค์ความรู้อันจะนำไปสู่การบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด

วิธีการประเมินด้วยทางเลือกใหม่ เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบเดิมที่ประเมินจากตัวเลขที่เป็นคะแนน เป็นการประเมินตามสภาพการเรียนรู้จริง การแสดงออกถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียนเรื่อง เหตุการณ์ต่างๆ หรือจากแฟ้มสะสมการทำงานของผู้เรียน

* นักวิชาการสอบ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เทคนิคการประเมินด้วยทางเลือกใหม่

๑. การประเมินจากแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้สำหรับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Characteristic) หรือพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน โดยเฉพาะขณะที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ครูได้สังเกตคุณลักษณะหรือการกระทำจากแบบตรวจสอบรายการที่จัดทำขึ้น

แบบตรวจสอบรายการพัฒนาการทำงาน เรื่อง ความมีวินัย							
คำชี้แจง ให้พิจารณานิสัยการทำงานของนักเรียนตามรายการที่กำหนดให้ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ข้อที่นักเรียนมีพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม (ถ้ามี)							
	ยอมรับกฎระเบียบ ข้อบังคับ		ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ		เป็นแบบอย่างของการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบข้อบังคับ		บันทึก พฤติกรรม
	ภาคเรียนที่ ๑	ภาคเรียนที่ ๒	ภาคเรียนที่ ๑	ภาคเรียนที่ ๒	ภาคเรียนที่ ๑	ภาคเรียนที่ ๒	
๑. ประสิทธิภาพ							
๒. ประสิทธิภาพ							
๓. ประสิทธิภาพ							
๔. ประสิทธิภาพ							
๕. ประสิทธิภาพ							
๖. ประสิทธิภาพ							
๗. ประสิทธิภาพ							

๒. การบันทึกการอ่าน (Reading Log)

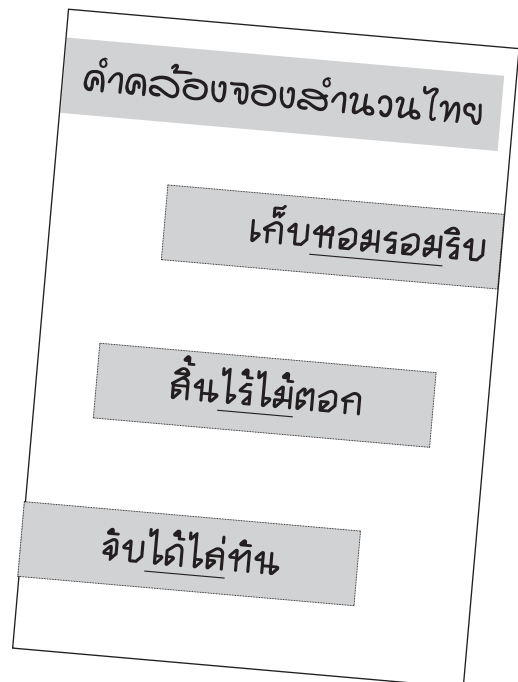
การบันทึกการอ่านของนักเรียน ทำให้รู้ถึงพัฒนาการด้านความคิด เพื่อให้ครูสามารถช่วยส่งเสริมสนับสนุนความคิดของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

แบบบันทึกการอ่าน		
รายชื่อหนังสือที่อ่าน	ผู้แต่ง	เหตุใดจึงอ่านหนังสือเล่มนี้
๑. ปลาพื้นบ้านของไทย	ส.พุ่มสุวรรณ	ชอบศึกษาชีวิตของปลา
๒. คำคล้องจอง	เครือรัตน์ เรืองแก้ว	ครูให้หาคำคล้องจองไปส่ง
๓. การทดลองมหัศจรรย์	สำนักพิมพ์ซีเอ็ด	ครูให้ทำโครงงานวิทยาศาสตร์
๔. ผู้ชนะสิบทิศ	ยาขอบ	พ่อชอบอ่านเลยอยากอ่านด้วย
๕. อื่นๆ.....		

๓. แฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

เป็นการจัดเก็บผลงาน ชิ้นงานที่สำคัญ ซึ่งได้รับการประเมินแล้ว ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนด แฟ้มสะสมงานจะช่วยพัฒนาการด้านความรู้สึกรักของนักเรียน ทำให้ครูสามารถเข้าใจว่าควรจะพัฒนางานของนักเรียนไปในทิศทางใด และต้องสะสมงานเข้าแฟ้มจำนวนเท่าไรจึงจะพัฒนาได้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด

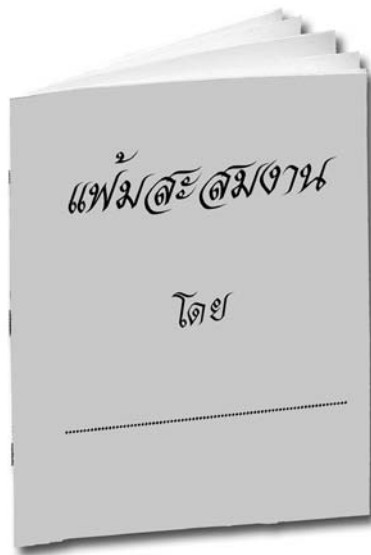
ผลงานของนักเรียน

แบบประเมิน

แบบประเมินความพึงพอใจต่อผลงาน		
ระดับความพอใจ	ชื่อผลงาน	ความคิดเห็น
😊 พอใจมาก	วิทยาศาสตร์น่ารู้	
😐 พอใจ	คำคล้องจองสำนวนไทย	
😞 ไม่พอใจ	บ้านของฉัน	

จัดเก็บเข้าแฟ้ม

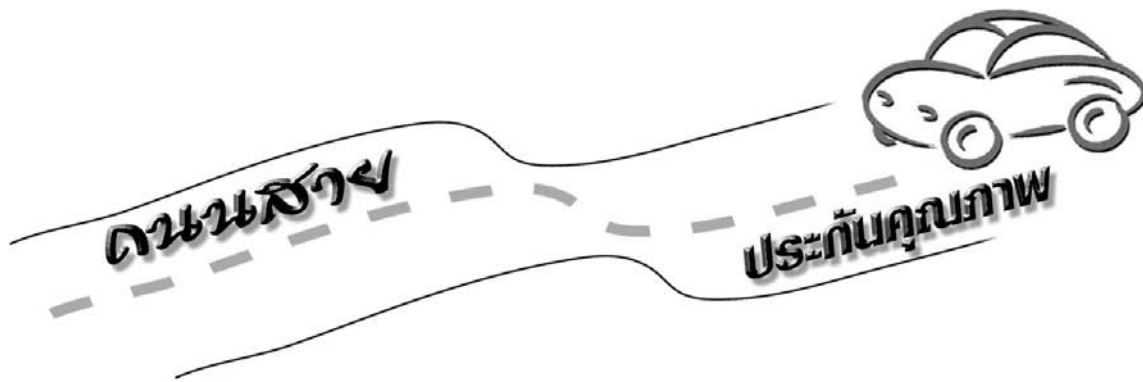

การประเมินด้วยทางเลือกใหม่เป็นเทคนิควิธีการประเมินรูปแบบหนึ่งที่ใช้ประเมินภาระงาน ผลงาน ชิ้นงาน จากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้รู้ว่าคุณเรียนรู้อะไรและทำอะไรได้ที่จะสะท้อนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

ไตรรงค์ เจนการ. (๒๕๔๘). การวัดผลและประเมินผลอิงมาตรฐานการเรียนรู้ควบคู่กับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาร์ค เอ็น พรินติ้ง.

วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. (๒๕๕๐). กรอบแนวทางการปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

โรงเรียนคุณภาพกับศึกษานิเทศก์คุณภาพ

ไพรวลัย พิภพสาส์*

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดที่ดูแล ต่างระดมสรรพกำลังเข้าช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนกันเป็นการใหญ่ องค์กรภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจต่างเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนกันมากขึ้น ไม่ใช่การร่วมมือแบบ partnership แต่เป็นการร่วมแรงร่วมใจแบบ collaborative คือลงมาร่วมคิด ร่วมดำเนินการด้วย ในส่วนของโรงเรียนก็เริ่มใส่ใจการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้ถึงตัวนักเรียนให้มากขึ้น และเริ่มให้ความสำคัญในการใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเป็นเป้าหมายในการพัฒนา

เมื่อกล่าวถึงมาตรฐานการศึกษา เรามีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเป็นมาตรฐานที่สะท้อนคุณภาพโรงเรียนซึ่งหลายคนบอกว่าจำนวนมาตรฐานมีมากเกินไปและใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับโรงเรียนทั่วประเทศ ทุกขนาด ดูจะไม่เหมาะสมและไม่ยุติธรรมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามเราคงต้องยอมรับในกติกา คือ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการ

ข้อนี้การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ การศึกษากำลังดำเนินไปด้วยดี (ตามความคิดของผู้เขียนเอง) โดยประเมินได้จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงาน

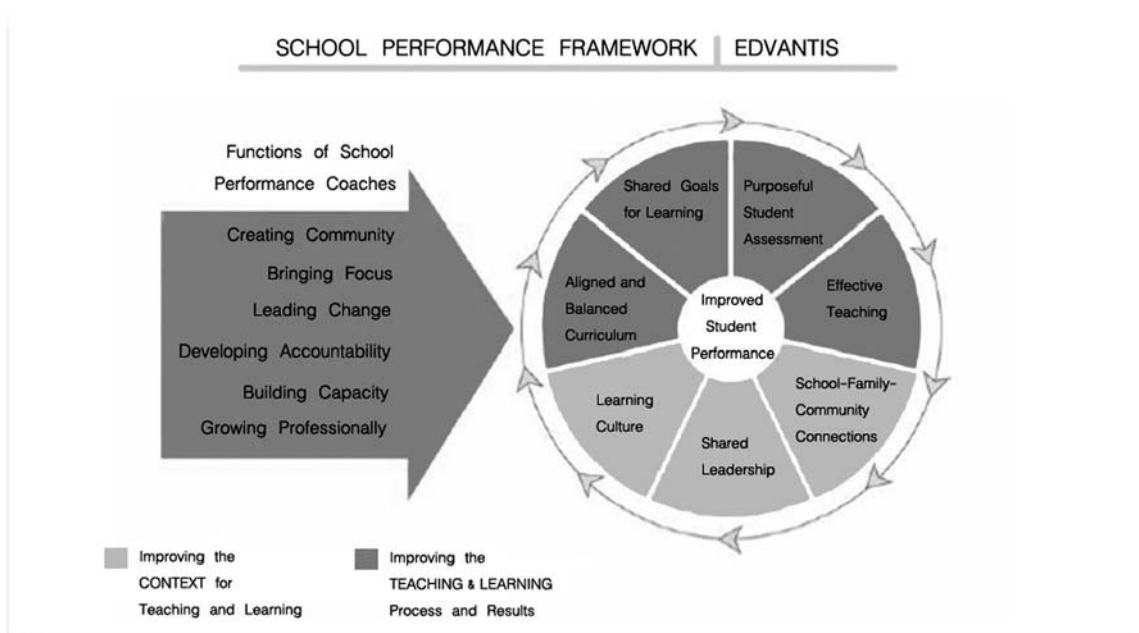
* นักวิชาการสอบ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ไปแล้ว ในทัศนะส่วนตัวของผู้เขียนคิดว่าเราไม่น่าไปติดกั้ววลกับจำนวนมาตรฐานที่มีอยู่มากหรือน้อย แต่ควรมุ่งพัฒนาหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้แก่ลูกหลานมากกว่า นั่นคือ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรือจะเรียกว่า การจัดการเรียนรู้ก็ตาม จากการศึกษามาตรฐานของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในหลายๆ ประเทศ พบว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมีมาตรฐานที่สำคัญ ๙ ประการ คือ

๑. มีหลักสูตรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมาย
๒. ใช้กลวิธีการประเมินที่หลากหลาย
๓. จัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นและท้าทายความสามารถของนักเรียน
๔. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ
๕. ขจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคในส่วนของผู้ปกครองและชุมชน

๖. พัฒนาอยู่บนฐานของการวิจัย
๗. เน้นภาวะผู้นำที่มุ่งสู่ความสำเร็จ
๘. ใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างเต็มที่
๙. วางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนเคยคิดว่าขณะนี้เรามีมาตรฐานออกมาหลายอย่างมาก โดยเฉพาะมาตรฐานของโรงเรียนมีหลากหลายมิติเหลือเกิน ทำให้คิดต่อไปว่าแล้วมาตรฐานของผู้ที่จะไปช่วยพัฒนาโรงเรียนเล่ามีบ้างหรือไม่ บังเอิญไปพบเอกสารชิ้นหนึ่งจากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ชื่อ School Performance Coaching ขององค์กรที่ชื่อว่า EDVANTIA (EDVANTIA เป็นองค์กรทางการวิจัยและพัฒนาการศึกษาที่ไม่หวังผลกำไร ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๖ มีเครือข่ายที่จะร่วมพัฒนาโรงเรียนหลายแห่งให้บริการลูกค้าหลายแขนง ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.edvantia.org) EDVANTIA อธิบายแนวคิดของงานที่จะพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนไว้ดังแผนภาพนี้

หากพิจารณาจากแผนภาพด้านขวามือที่เป็นรูปวงกลมที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา จะเห็นว่า EDVANTIA กำหนดเป้าหมายปลายทางของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอยู่ที่ผลปรากฏที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (Improved Student Performance) โดยที่องค์ประกอบทั้งหลายที่โรงเรียนต้องทำให้เกิดหรือทำให้มี คือ หลักสูตรต้องมีความสมดุลและเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ (Aligned and Balanced Curriculum) ทุกฝ่ายต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน (Shared Goals for Learning) การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนต้องมีวัตถุประสงค์แน่ชัด (Purposeful Student Assessment) การสอนของครูมีประสิทธิภาพ (Effective Teaching) ทั้ง ๔ เรื่องนี้เป็นกระบวนการและผลที่จะเกิดในการปรับปรุงการเรียนการสอน (Improving TEACHING & LEARNING Process and Results) ส่วนอีก ๓ เรื่อง คือ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ (Learning Culture) การมีภาวะผู้นำร่วมกัน (Shared Leadership) และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน (School-Family-Community Connections) ทั้ง ๓ เรื่องนี้เป็นการพัฒนาบริบทเพื่อการเรียนการสอน (Improving the CONTEXT for Teaching and Learning) จะเห็นได้ว่าไม่ต่างกับที่ผู้เขียนกล่าวไว้ข้างต้น นั่นคือโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องมีการดำเนินการในเรื่องเหล่านี้อย่างต่อเนื่องและเกี่ยวเนื่องกันไป

ส่วนแผนภาพด้านซ้ายมือนั้น เป็นบทบาทหน้าที่ที่ EDVANTIA กำหนดไว้เป็นมาตรฐานสำหรับผู้ให้ความช่วยเหลือ (Coaches) โรงเรียน ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึง ที่ปรึกษา (Consultants) นักการศึกษาที่ต้องทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนให้เกิดการพัฒนา (Educators) หรือเขตพื้นที่ที่ต้องช่วยเหลือกำกับติดตาม ดูแลโรงเรียนให้พัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพ (Districts) นั่นคือใครก็ตามที่มีหน้าที่

ดูแลโรงเรียนจะต้องมีมาตรฐานใน ๖ ด้านต่อไปนี้คือ

๑. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน (Creating Community)
๒. การสร้างจุดเด่นเฉพาะด้านของโรงเรียน (Bringing Focus)
๓. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Leading Change)
๔. การพัฒนาภาวะความรับผิดชอบของโรงเรียน (Developing Accountability)
๕. การพัฒนาศักยภาพของครู (Building Capacity)
๖. การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ (Growing Professionally)

รายละเอียดของมาตรฐานแต่ละข้อพร้อมตัวชี้วัด มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน (Creating Community)

Coaches ต้องสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจ สร้างความสัมพันธ์ในทางที่ดี รักษาไว้ให้ยืนนาน รวมถึงการให้เกียรติและยอมรับในความแตกต่างทั้งหลาย

ตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมที่ควรปรากฏ คือ

- ๑) มีการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สร้างความไว้วางใจกันและกัน
- ๒) สร้างรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เกิดผลดี
- ๓) ทำความเชื่อ/ค่านิยมให้กระจ่าง ตั้งสมมุติฐานให้ชัดเจน
- ๔) ร่วมมือกันทำงาน (ประเภชช่วยกันคนละไม้คนละมือ) แทนการแสดงตนว่าเป็นผู้รู้มาก

มาตรฐานที่ ๒ การสร้างจุดเด่นเฉพาะด้านของโรงเรียน (Bringing Focus)

Coaches ต้องช่วยคณะครูในโรงเรียนให้หาจุดเด่นของโรงเรียนจนพบ มุ่งมั่นพัฒนาแม้จะมีข้อจำกัดและกระตุ้นให้ทำงานตลอดโปรแกรม/โครงการทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมที่ควรปรากฏ คือ

- ๑) มีการส่งเสริม พัฒนาและให้โรงเรียนกำหนดเป้าหมายที่ไม่มากข้อ และต้องเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
- ๒) สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของครูทุกคนในโรงเรียน (ตั้งศักยภาพของครู) ให้มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน
- ๓) เชื่อมโยงโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้เจาะจงสู่เป้าหมาย

มาตรฐานที่ ๓ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Leading Change)

Coaches ต้องพยายามนำหลักการเปลี่ยนแปลงบุคคลและองค์กรมาเป็นแรงจูงใจให้คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องยอมรับวิธีคิดแบบใหม่ๆ พฤติกรรมแบบใหม่ที่ต้องใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อหาวิธีการที่ดีสำหรับการจัดการเรียนการสอน

ตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมที่ควรปรากฏ คือ

- ๑) ทำความเข้าใจทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการนำการเปลี่ยนทั้งตัวบุคคลและองค์กร
- ๒) ประเมินวัฒนธรรมองค์กรในบริบทเดิมของโรงเรียน มองหาสิ่งสนับสนุนเพื่อให้เกิดการปรับวัฒนธรรมองค์กรใหม่ และรู้วิธีปรับวัฒนธรรมองค์กร (reculture) ในเรื่องที่เป็น

มาตรฐานที่ ๔ การพัฒนาภาวะความรับผิดชอบของโรงเรียน (Developing Accountability)

Coaches สามารถพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันทั่วทั้งองค์กร ตลอดทั้งทำข้อตกลงกับครูและสมาชิกทุกคนในโรงเรียน ใช้การประเมินแบบร่วมมือกันวิเคราะห์ข้อมูลและลงมือปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่าจะเกิดความสำเร็จที่ตัวนักเรียน

ตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมที่ควรปรากฏ คือ

- ๑) กระตุ้นการใช้ข้อมูลอย่างมีทักษะและชำนาญเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง
- ๒) แบ่งปัน/เผยแพร่วิธีการประเมินที่มีประสิทธิภาพให้เพื่อนครูทั้งโรงเรียนรู้ด้วย
- ๓) จัดหาทีมที่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพการสอนโดยมีข้อมูลยืนยันได้
- ๔) ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมความรับผิดชอบในองค์กรอย่างทั่วถึง

มาตรฐานที่ ๕ การพัฒนาศักยภาพของครู (Building Capacity)

Coaches ต้องพัฒนาความรู้และทักษะครูอาวุโสในโรงเรียน ปรับโครงสร้างองค์กร/แหล่งความรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (Coaches ไม่ใช่ทีมงานของโรงเรียน แต่ต้องทำหน้าที่เป็นตัวแบบ กำกับติดตามและชี้แนะ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของครูและองค์กร)

ตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมที่ควรปรากฏ คือ

- ๑) พัฒนาทักษะการสอนของครู
- ๒) พัฒนาทักษะการเลือกทำโครงการที่ใช้การวิจัยที่ถูกต้องเหมาะสม
- ๓) พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ

๔) กระตุ้นและชักจูงให้เกิดพฤติกรรมการสะท้อนความคิด

๕) ประเมินโครงสร้างองค์กร

๖) พัฒนาหลักสูตรที่มีความสมดุลและเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๖ การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ (Growing Professionally)

Coaches ต้องพิสูจน์ความเป็นไปได้ของผู้ที่ตั้งใจเรียนรู้และพัฒนาอาชีพความเป็นครูอย่างต่อเนื่องว่ามีความก้าวหน้าได้จากการอ่านเขียนแลกเปลี่ยนผลงานกันระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน หรือเขียนผลงานลงวารสาร และการสะท้อนผลงานของครูโดยนักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อนครู รวมทั้งผู้บริหาร/คณะกรรมการสถานศึกษา

ตัวชี้วัดหรือพฤติกรรมที่ควรปรากฏ คือ

๑) ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาที่ทันสมัย

๒) เรียนรู้กับเพื่อนที่ทำหน้าที่เหมือนๆ กัน

จากมาตรฐานที่ EDVANTIA ระบุนี้ ผู้เขียนเห็นว่าอาจนำมาเป็นมาตรฐานสำหรับประเมินตนเองของท่านศึกษานิเทศก์ (การเป็นศึกษานิเทศก์คุณภาพ) หรือแม้แต่นักวิชาการที่ทำหน้าที่อยู่ในส่วนกลาง ซึ่งหมายรวมถึงตัวผู้เขียนเองด้วย เราทั้งหลายได้ทำหน้าที่เหล่านั้นแล้วหรือยัง มีมาตรฐานข้อใดบ้างที่เราทำได้ดี มีมาตรฐานข้อใดบ้างที่เราไม่สามารถทำได้หรือทำได้นิดก็คงต้องหาทางเพิ่มพูนศักยภาพและพัฒนาตนเองบ้าง เราจึงจะเป็นตัวแบบที่ดีของครู และสามารถกำกับดูแลและให้คำชี้แนะโรงเรียนได้ การพัฒนาที่จะทำให้เกิดผลดีกับทุกฝ่ายนั้นต้องร่วมลงมือทำด้วยกัน ผู้เขียนลองประเมินตนเองดูแล้วเห็นว่ายังมีสิ่งที่ตนเองทำไม่ได้และทำได้นิดอีกหลายข้อทีเดียว คงต้องลุกขึ้นมาปฏิรูปตนเองสักหน่อย แล้วท่านจะมีเรื่องใดที่ต้องปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองบ้าง หวังว่าคงไม่เหนื่อยที่จะทำสิ่งดีๆ ให้กับตนเองและเพื่อนครูของเรา

การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุบิย์ เศรษฐกิจกิจการ* ชاکริต กว้างคนันท์**

เด็กและเยาวชนในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการไหลบ่าทางวัฒนธรรม ทำให้พฤติกรรม ความคิดและทัศนคติของเด็กเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในส่วนที่เกิดประโยชน์และเป็นโทษกับตัวเด็กเอง สถานการณ์เด็กในปัจจุบันถึงแม้มีความซับซ้อนมากขึ้นทั้งในส่วนของปัญหาและแนวทางการแก้ไข แต่การพัฒนาโอกาสของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะที่

อยู่ในระบบของโรงเรียนให้สามารถอยู่รอดมีโอกาพัฒนาทุกด้านทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคตเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ถูกพัฒนาและปรับปรุงขึ้นเพื่อสร้างโอกาสดังกล่าวเป็นระบบสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้รับโอกาสการพัฒนาตนเองจากโรงเรียน แต่เนื่องจากโรงเรียนในประเทศไทยมีความแตกต่างหลากหลายมาก ทั้งรูปแบบการบริหาร

* ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี

** นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จัดการ ช่วงชั้นที่เปิดสอน วัยของนักเรียนที่ต้องใช้ จิตวิทยาและทักษะในการทำความเข้าใจนักเรียนที่ แตกต่างกัน จึงสมควรที่จะได้ทำการศึกษาภาพรวมของ การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เห็นสภาพทั่วไปของการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข อันจะเป็นข้อมูลนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาระบบต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษา เอกชน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการ ทำงานและการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาเอกชน รวมทั้งเพื่อศึกษา ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานและสถานศึกษาเอกชน การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่ง ศึกษาการดำเนินงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาใน ความดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชากร ประกอบด้วยบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๕ กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษาหรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว หรือครูที่ปรึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และ นักเรียนในปีการศึกษา ๒๕๕๗ จาก ๑๗๕ เขตพื้นที่ การศึกษา ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ ศึกษาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) จากทุกเขตพื้นที่การศึกษา รวม ๑๗๕ เขตฯ ละ ๘ โรงเรียน ละ ๓๖ คน รวมเขตพื้นที่การ ศึกษาละ ๒๘๘ คน รวมทั้งสิ้น ๕๐,๔๐๐ คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามแบบ Check List และแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) รวม ๕ แบบสอบถามบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ๕ กลุ่มความคิดเห็นและความพึงพอใจเกี่ยวกับการ ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การ วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistic Program for the Social Sciences) ใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ ANOVA

ผลการศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสอบถาม ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว/ครูที่ปรึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวน ๕๐,๔๐๐ คน ตอบกลับจำนวน ๔๖,๘๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๘๘ พบว่า

๑. ระดับการปฏิบัติของระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๕ กลุ่ม คือ คณะ กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ช่วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

๒. ประโยชน์และความพึงพอใจในระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว นักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ช่วยผู้บริหาร สถานศึกษา เห็นว่าเป็นประโยชน์มาก โดยเฉพาะผู้บริหาร สถานศึกษา/ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่าการ ดำเนินงานตามระบบจะมีผลต่อนักเรียนคือสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับครูเป็นไปด้วยดี และอบอุ่น มากที่สุด ในขณะที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่าการะบวนการสื่อสาร และการทำความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ยังต้องเร่งปรับปรุงให้เกิดความเข้าใจตรงกัน กระชับ และมีความถี่ในการสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ มากขึ้น

๓. ปัญหาในการดำเนินการตามระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณา

ประเด็นร่วมกับคำถามปลายเปิดแล้ว พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๕ กลุ่ม อยู่ในระดับที่ต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้น ในมิติที่ต่างกัน

๔. สำหรับปัญหาของนักเรียน ได้แก่ การขาดความอบอุ่นในครอบครัวไม่ได้อยู่กับบิดา มารดา การไม่ให้ข้อมูลที่เป็นจริงและชัดเจนกับครู อาจเนื่องมาจากยังไม่ไว้วางใจครูหรืออาย นักเรียนขาดระเบียบวินัย การไม่ใส่ใจที่จะแก้ปัญหของตนเอง การมีพฤติกรรมเลียนแบบตัวอย่างที่ไม่ดี การไม่ยอมรับการให้ความช่วยเหลือ การไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความเชื่อมั่นตนเอง และนักเรียนไม่ทราบ/เข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๕. สภาพปัญหาที่พบร่วมกันมากและควรได้รับการแก้ไขโดยด่วน ได้แก่ การทำความเข้าใจกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจพื้นฐานที่ตรงกัน รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของตนเองที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านเทคนิคและกระบวนการการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งกระบวนการทำงานเป็นทีม

๖. ควรพัฒนา ทบทวนความรู้และความเข้าใจให้กับครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว ผู้ปกครอง และผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาเด็กในแต่ละวัย และกระบวนการแนะแนวที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่มเพื่อให้สามารถปรับบทบาทให้สอดคล้องในการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๗. ด้านการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หมายรวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งติดตามประเมินผล อย่างเป็นระบบและส่งเสริมให้ระบบ

ดังกล่าวเกิดความเข้มแข็ง สร้างขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นและเอื้อต่อระบบ

๘. จากการศึกษาพบว่าการประสานงาน/ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกยังมีความเข้าใจและปฏิบัติอยู่ในระดับที่ควรจะทำความเข้าใจและอธิบายแนวทางการดำเนินงานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๙. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรสนับสนุนทรัพยากรทุกด้าน เพื่อส่งเสริมให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษาทุกแห่ง

จากสถานการณ์ที่ศึกษาและความคิดเห็นดังกล่าว ทำให้การดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องหลายด้าน โดยเฉพาะปัญหาการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนอาจต้องใช้หลายวิธีการและความร่วมมือจากองค์กรอื่น โดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นฐาน ดังเช่น

๑. การพัฒนาโรงเรียนปลอดความรุนแรง

กระทรวงศึกษาธิการได้ลงนามความร่วมมือกับมูลนิธิสธารณสุขแห่งชาติ ในบันทึกตกลงความร่วมมือการพัฒนา “โรงเรียนปลอดความรุนแรง” โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมมือที่จะนำร่องในการพัฒนา “โรงเรียนปลอดความรุนแรง” ใน ๕ พื้นที่ ๗ โรงเรียน โดยมีนักวิจัยหัวหน้าโครงการดังตารางที่แสดงนี้

จังหวัด	สพท.	รายชื่อโรงเรียน	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ
เชียงใหม่	เขต ๑ เขต ๑	- โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ อำเภอเมือง - โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ อำเภอเมือง	รศ.ดร.สมบัติ ตาปัญญา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
กรุงเทพฯ	เขต ๒	- โรงเรียนบางกะปิ เขตบางกะปิ	นายชาคริต ภาวังคนันท์ สพฐ.
นนทบุรี	เขต ๑	- โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม อำเภอเมือง	นายชาคริต ภาวังคนันท์ สพฐ.
อุดรธานี	เขต ๒ เขต ๒	- โรงเรียนเสมอเพลอพิทยาคม อำเภอกุมภวาปี - โรงเรียนบ้านทองอินทร์สวนมอญ อำเภอกุมภวาปี	ทญ.เมธินี คุปพิทยานันท์ กรมอนามัย
สงขลา	เขต ๓	- โรงเรียนบ้านตะเคียนเกา อำเภอสะเดา	ทญ.เมธินี คุปพิทยานันท์ กรมอนามัย

โดยในพื้นที่นำร่อง ๒ จุด คือ โรงเรียนบางกะปิ สพท. กรุงเทพมหานคร เขต ๒ และโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม สพท.นนทบุรี เขต ๑ ได้ดำเนินการโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ ซึ่งการดำเนินการมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการถ่ายโยงองค์ความรู้เกี่ยวกับการไม่ใช้ความรุนแรงให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียน ระหว่างการดำเนินงานได้พบสถานการณ์ในโรงเรียนมีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยข้างต้นหลายประเด็นที่สำคัญ มีดังนี้

๑.๑ การทำความเข้าใจและทำให้เกิดความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของตนในเรื่องเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้

ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในโรงเรียนโดยเฉพาะครู ในขณะที่นักเรียนและผู้ปกครองยังไม่เข้าใจบทบาทและความสำคัญของตนในระบบดังกล่าว

๑.๒ ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านเทคนิคและกระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งกระบวนการทำงานเป็นทีม

๑.๓ ต้องเร่งปรับปรุงกระบวนการสื่อสารและการทำความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ให้เกิดความเข้าใจตรงกัน กระชับใกล้ชิด เป็นเครือข่ายและมีความถี่ในการสื่อสารด้วยวิธีต่างๆ มากขึ้น

๒. การดำเนินงานโรงเรียนคุ้มครองเด็ก

นอกจากนี้ ผลสรุปจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ : เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโรงเรียนคุ้มครองเด็กและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๕ เมษายน ๒๕๕๑ ณ โรงแรมเอสดี อเวนิว ปิ่นเกล้า กรุงเทพฯ โดยมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และทีมบริหารโครงการของโรงเรียน ๓๐ โรง เข้าร่วมประชุมมีประเด็นและสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑ ประเด็นเสนอแนะการดำเนินงานโรงเรียนคุ้มครองเด็ก วันที่ ๒๓-๒๔ เมษายน ๒๕๕๑ ภายใต้แนวคิดหลัก ๔ ด้าน คือ การดูแลและช่วยเหลือ

ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ ความปลอดภัยด้านบุคคล และการสร้างความสัมพันธ์อันดีในโรงเรียน กล่าวคือ

(๑) การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการเก็บข้อมูลพื้นฐานของเด็กและคัดกรองเด็ก โดยส่วนใหญ่ใช้แบบ SDQ แต่มีบางโรงเรียนระดับประถมศึกษาสร้างแบบฟอร์มขึ้นมาใช้เอง บางโรงเรียนดำเนินการโดยโยกกลับเข้าสู่มาตรฐานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหาที่พบ คือ นักเรียนออกกลางคันแม้ว่าโรงเรียนและครอบครัวจะร่วมมือกัน แต่เด็กไม่ยอมมาโรงเรียน และเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมส่วนใหญ่อยู่กับญาติผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่พ่อแม่

(๒) การคุ้มครองเด็กจากภัยอันตรายด้านสิ่งแวดล้อมและด้านบุคคล มีการสำรวจปรับปรุงจุดเสี่ยงร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา จัดและพัฒนาวินัยเกี่ยวกับการจราจร กิจกรรมพี่ดูแลน้อง อบรมทักษะการป้องกันภัยทางเพศ “ตัวฉันเป็นของฉัน” การไม่อนุญาตให้เด็กเข้าไปในห้องเรียนก่อนถึงเวลาเรียน อบรมการใช้ห้องน้ำ อบรมการป้องกันการรังแกกันในโรงเรียน

(๓) การสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดบรรยากาศเอื้ออาทรซึ่งกันและกันทุกฝ่าย โดยจัดกิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันชื่นชมผลงาน กิจกรรมปฐมนิเทศ อบรมครูเรื่องการค้นหาความสุขในการเป็นครู การสร้างวินัยเชิงบวก โครงการสายใยรัก การเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมศิษย์ลูก กิจกรรมวัดชื่นใจ การจัดค่ายครอบครัว

(๔) ประเด็นเสนอแนะ ควรบูรณาการกิจกรรมโรงเรียนคุ้มครองเด็กกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้โรงเรียนและครูไม่รู้สึกเป็นภาระนอกเหนืองานปกติ การส่งเสริมจุดแข็งเรื่องความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนควรส่งเสริมโรงเรียนในกรุงเทพฯ ให้เยี่ยมบ้านมากขึ้น **หลังการคัดกรองยัง**

ขาดกระบวนการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงในพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกมาแต่ละคนเพื่อช่วยเหลือได้ตรงความต้องการ ครูขาดทักษะในการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมนักเรียนแต่ละคนเพื่อให้รู้จักนักเรียนดีขึ้นและยังสามารถพัฒนาเป็นผลงานวิจัยเชิงคุณภาพของตนเองได้ด้วย ควรพัฒนากิจกรรมหลังเลิกเรียนตามความสนใจของนักเรียนโดยเชิญวิทยากรจากผู้ปกครองและปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชนเพื่อสร้างพื้นที่ที่ดีให้เด็กพร้อมทั้งลดปัญหาอื่นๆ ไปด้วย

๒.๒ สารสำคัญของ การสัมมนาผู้บริหาร ในประเด็นการรณรงค์ยุติความรุนแรงในโรงเรียน วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๑ สรุปกล่าวคือ

๒.๒.๑ ประเด็นที่ผู้บริหารแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมจากวันที่ ๒๓-๒๔ เมษายน ๒๕๕๑ เช่น ครูต้องให้ความรู้แก่นักเรียนให้เกิดความตระหนักและแยกแยะในการบริโภคสื่อที่ดี การเฝ้าระวังนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำการตั้งศูนย์คุ้มครองเด็กระดับโรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน เช่น ถนน ร้านค้า ร้านเกมส์ โดยหาแนวทางร่วมกัน การจัดทำฐานข้อมูลผู้ที่มารับส่งนักเรียน การใช้สถานักเรียนให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยและการลงโทษ ซึ่งไม่ขัดกับนโยบายและระเบียบอื่นๆ เป็นต้น

๒.๒.๒ มุ่งองค์ความรู้ที่โรงเรียนต้องการเพิ่มเติม คือ การคุ้มครองเด็ก วิธีคัดกรองเด็ก และแบบคัดกรองต่างๆ ความรู้ด้านจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับการแนะแนว มาตรฐานความปลอดภัยของอุปกรณ์ต่างๆ เช่น อายุการใช้งาน แนวทางการใช้ วิธีเก็บรักษา เป็นต้น กฎจราจร ความรู้ด้านอุบัติเหตุ และอุบัติเหตุ

๒.๒.๓ ประเด็นที่ผู้แทน สพฐ. และเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเสนอ ได้แก่ สร้างความเข้มแข็งให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะขั้นการรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล ต้องสร้างเครือข่ายทุกระดับเพื่อร่วมแก้ปัญหาอย่างเป็นกลยาณมิตร เป็นต้น

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน น่าจะเป็นระบบกลางที่สามารถช่วยให้เด็กนักเรียนสามารถมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขพอสมควร และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากระบบดังกล่าวได้รับการดำเนินการอย่างเข้มแข็งและเอาใจใส่จากผู้บริหารและคณาจารย์ในโรงเรียน รวมทั้งเด็กและผู้ปกครองมีความเข้าใจและใช้บริการจากระบบอย่างเต็มที่ ส่วนประเด็นที่ต้องพัฒนา คือ การดำเนินการร่วมกันของทุกฝ่ายทุกระดับที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเข้าถึงเด็กเป็นรายบุคคล กระบวนการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของพฤติกรรมเด็กหลังการ

คัดกรอง การเพิ่มทักษะการสังเกต สัมภาษณ์และจดบันทึกพฤติกรรมให้กับครู การจัดตั้งศูนย์คุ้มครองหรือศูนย์พิทักษ์เด็กและศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน เป็นต้น หากท่านสามารถช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขพอสมควร และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่จนจบออกไปเป็นพลเมืองดีที่เป็นกำลังสำคัญของชาติแล้ว นอกจากท่านจะสามารถรับใช้สนองคุณแผ่นดินและประเทศชาติแล้ว ประโยชน์อย่างไกล่ตัวก็จะตกแก่ลูกหลานของท่านเองให้เขาเหล่านั้นได้อยู่ในสังคมที่ดี มีพัฒนาการที่เหมาะสมและมีความสุขในชีวิตนั่นเอง

บรรณานุกรม

- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. **สรุปผลการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ : เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานโรงเรียนคุ้มครองเด็กและสัมนาผู้บริหาร** ระหว่างวันที่ ๒๓-๒๕ เมษายน ๒๕๕๑ ณ โรงแรมเอสดีอเวนิว ปิ่นเกล้า กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, ๒๕๕๑. (อัดสำเนา)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **สรุปสถานะโครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๕๑. (อัดสำเนา)

ความรู้เพื่อครูแนะแนว

การแนะแนวอาชีพ โดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น

สุรางคนา คุปต์รัตน์*

ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็นเรื่องของการสืบทอดประสบการณ์จากกลุ่มชนแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีมาอย่างต่อเนื่องยาวนานไม่ขาดสาย เป็นการเชื่อมโยงวิถีชีวิตเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชน เป็นลักษณะของความสัมพันธ์อย่างกลมกลืนตลอดมา ซึ่งการสืบทอดสิ่งที่ดั้งเดิมหรือเรื่องราวต่างๆ ในสังคมไทยวิธีการที่ดีที่สุดคือการใช้ระบบการศึกษา ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เยาวชนเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับ

ชีวิตจริง ฉะนั้นครูหรืออาจารย์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการนำเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การแนะแนวอาชีพโดยเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้วยเหตุที่ “อาชีพ” มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะอาชีพเป็นการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความพึงพอใจในตัวเอง การได้ประกอบอาชีพทำให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นตนเองมีคุณค่า การเรียนรู้เรื่องอาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนที่เริ่มมีวุฒิภาวะสามารถประกอบการทำงานอาชีพและการศึกษาต่อได้ ฉะนั้นการแนะแนวจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน

หลายคนอาจมีคำถามว่าการแนะแนวหรือแนะแนวอาชีพคืออะไร แท้จริงแล้วงานแนะแนวเป็นงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่นักเรียน ๓ ด้านหลักคือ ด้านที่ ๑ ด้านการศึกษาคือการจัดให้นักเรียนรู้จักเลือกแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน ด้านที่ ๒ ด้านการพัฒนาตนเองคือการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวปัญหาชีวิตทั่วไป ด้านที่ ๓ ด้านการประกอบอาชีพคือการให้คำแนะนำในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน

การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้จักตนเอง มีประสบการณ์ มีทักษะในการศึกษาตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด

* ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม อ.เมือง จ.สุโขทัย

ความสนใจและบุคลิกภาพ รู้จักโลกของอาชีพ สามารถนำข้อมูลของตนเองและอาชีพมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนชีวิต การเรียนและอาชีพ ตัดสินใจเลือกอาชีพเตรียมพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนางานในอันที่จะสร้างฐานะให้กับตนเองและครอบครัวได้

เพื่อให้การแนะแนวอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่จะเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรักและศรัทธาในอาชีพของบรรพบุรุษ ไม่คิดอพยพย้ายถิ่นไปยังเมืองใหญ่ และยังคงอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษไว้ ในฐานะของผู้จัดการศึกษาควรหารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนได้เห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของอาชีพบรรพบุรุษ เพื่อให้อาชีพดั้งเดิมที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมเก่าแก่ดั้งเดิมของไทยได้คงไว้ในสังคมไทยสืบไป

ท้องถิ่นสูญเสียกับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชาวสุโขทัยเป็นผู้ที่ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ มีแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ ดังคำกล่าวในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” โดยเฉพาะในบริเวณลุ่มแม่น้ำยม ในปลายฤดูฝนปลาจะว่ายทวนน้ำจากคลองลงสู่แม่น้ำ ในช่วงนี้จะเรียกว่า ปลาขึ้น ปลาจึงมีชุกชุมมากมายหลายแห่ง เช่น ปากคลองบ้านหลุม คลองต้นซ้อ โดยเฉพาะวันที่ปลาขึ้น* ชาวบ้านที่หาปลาจะต้องเข้าแถวเพื่อตกปลา ตกแต่ละครั้งจะได้ปลาชีวปลาสร้อยเป็นจำนวนมาก สุโขทัยจึงเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

อาชีพที่ปรากฏในท้องถิ่นสุโขทัยนั้นส่วนใหญ่สืบสานมาจากบรรพบุรุษดั้งเดิม ปรากฏในอาชีพหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก แต่ถ้ามพิจารณาโดยภาพรวมชาวสุโขทัยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร และผลิตสินค้าพื้นเมือง ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าว ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ข้าวโพด ฝ้าย

ยาสูบ สัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ ปลาน้ำจืด วัว ควาย ไก่ เป็ด ผลิตภัณฑ์สินค้า ได้แก่ ไม้แกะสลักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ผ้าทอ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องสังคโลกจำลอง สานเข่ง เครื่องทองโบราณ

อาชีพในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะได้แนวคิดพื้นฐานจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่นำมาสร้างเป็นงาน ก่อให้เกิดรายได้เลี้ยงดูตนเอง ครอบครัวได้อย่างสง่างาม มีเกียรติ มีการนำเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาจัดทำเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีคุณค่า รวมทั้งอาชีพงานเกษตรต่างๆ งานอาชีพเหล่านี้ควรมีการส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นได้ศึกษาและมีการสืบสานอย่างต่อเนื่อง ครูแนะแนวจึงมีส่วนสำคัญที่จะทำหน้าที่แนะแนวอาชีพในท้องถิ่นให้นักเรียนเห็นความสำคัญ เห็นคุณค่าของงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพในท้องถิ่นของตน

* ปลาว่ายทวนน้ำมารวมกันในแหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก

ผู้เขียนในฐานะครูแนะแนวได้คิดรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพเพื่อส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่นทั้งนี้สามารถจัดได้หลายแบบตามความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา ในที่นี้จะนำเสนอการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๓ รูปแบบ คือ

๑. การใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพท้องถิ่น
๒. การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
๓. การสอนโดยใช้กิจกรรมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

รูปแบบที่ ๑ การใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพท้องถิ่น

คือการสร้างโปรแกรมแนะแนวอาชีพท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาเจตคติทางอาชีพ เป็นการนำแนวคิดวิธีการของอาชีพต่างๆ มาให้นักเรียนได้ศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลอาชีพต่างๆ ที่มีในท้องถิ่นนำมาจัดทำเป็นโปรแกรมแนะแนวอาชีพในแต่ละโปรแกรมจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ระยะเวลา ขั้นตอนกิจกรรมในห้องเรียน และการประเมินผลกิจกรรม โดยจัดทำเป็นแผนการใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพในท้องถิ่นสุโขทัยดังตัวอย่างต่อไปนี้

โปรแกรมที่ ๑

ชื่อกิจกรรม : การปฐมนิเทศ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้สมาชิกทราบกฎ ระเบียบ แนวทางในการเข้ากลุ่ม จำนวนครั้งที่พบกัน และเวลาที่สมาชิกจะเข้ากลุ่ม
๒. เพื่อให้สมาชิกได้ทราบความมุ่งหมายของการเข้ากลุ่ม
๓. เพื่อสร้างความรู้สึกคุ้นเคย มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

โปรแกรมที่ ๒

ชื่อกิจกรรม : ท้องถิ่นของเรากับอาชีพที่น่าสนใจ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักสภาพทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย รู้จักชื่ออำเภอทั้ง ๙ อำเภอ
๒. รู้จักอาชีพที่ปรากฏในท้องถิ่น และสภาพที่แท้จริงในท้องถิ่น
๓. เพื่อให้นักเรียนภาคภูมิใจในอาชีพที่น่าสนใจ

โปรแกรมที่ ๓

ชื่อกิจกรรม : ไร่นาสวนผสม

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างในการเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
๒. เพื่อให้เห็นถึงการใช้สติปัญญาอย่างเฉลียวฉลาด กล้าคิด กล้าทำ
๓. เกิดแนวคิดและเจตคติที่ดีทางอาชีพ

โปรแกรมที่ ๔

ชื่อกิจกรรม : ประติมากรรมแห่งบ้านทุ่งหลวง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพในท้องถิ่น
๒. เพื่อให้นักเรียนเห็นช่องทางการสร้างงานจากอาชีพที่มีอยู่แล้ว เพื่อการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น

โปรแกรมที่ ๕

ชื่อกิจกรรม : ตินจกเอกลักษณ์แห่งการถักทอแห่งบ้านหาดเสี้ยว

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนเห็นช่องทางการสร้างงานจากอาชีพที่มีอยู่แล้ว

๒. เกิดความรักและห่วงใยในมรดกทางวัฒนธรรมอันมีค่าของท้องถิ่น

๓. เห็นแบบอย่างในการเลือกประกอบอาชีพที่ตรงกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและโอกาสของตนเอง

โปรแกรมที่ ๖

ชื่อกิจกรรม : สานแข่งของชาวบ้านสวน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างงาน
๒. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพโดยทั่วไป
๓. มองเห็นช่องทางในการสร้างงานของตนเอง

โปรแกรมที่ ๗

ชื่อกิจกรรม : สังคโลกจำลอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนเห็นแบบอย่างในการเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และโอกาสของตนเองตามศักยภาพของครอบครัว
๒. เกิดแนวคิดและเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

โปรแกรมที่ ๘

ชื่อกิจกรรม : เครื่องทองสุโขทัย

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนมองเห็นช่องทางการสร้างงานจากอาชีพที่มีอยู่แล้ว
๒. เกิดแนวคิดและเจตคติที่ดีทางอาชีพ
๓. รักและห่วงใยมรดกอันมีค่าในท้องถิ่นของตน

โปรแกรมที่ ๙

ชื่อกิจกรรม : ขนแกะลิ่วครุแอ้ว จากครูสู่การค้า
จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่ออาชีพท้องถิ่น

โปรแกรมที่ ๑๐

ชื่อกิจกรรม : จากเศษวัสดุสูงงานหัตถกรรมแกะสลักไม้

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักนำสิ่งที่ไม่มีความค่าจากเศษวัสดุมาสร้างเป็นของมีค่า เป็นงานศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น
๒. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

โปรแกรมที่ ๑๑

ชื่อกิจกรรม : ขนทองม้วนทองพับของฝากลือชื่อจากอำเภอทองไทรลาค

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ
๒. เพื่อให้นักเรียนมองเห็นช่องทางการสร้างงานในท้องถิ่นของตน

โปรแกรมที่ ๑๒

ชื่อกิจกรรม : ความสำคัญของอาชีพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนบอกความหมายและความสำคัญของอาชีพได้
๒. นักเรียนยกตัวอย่างอาชีพได้
๓. นักเรียนบอกความต้องการในการประกอบอาชีพของตนได้

โปรแกรมที่ ๑๓

ชื่อกิจกรรม : คุณค่าของการประกอบอาชีพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนสามารถระบุคุณค่าของการประกอบอาชีพได้

๒. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพสุจริตทั้งหลาย

โปรแกรมที่ ๑๔

ชื่อกิจกรรม : คุณสมบัติของผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถระบุถึงคุณสมบัตินของผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

จากรูปแบบของโปรแกรมแนะแนวอาชีพ ท้องถิ่น จำนวน ๑๔ โปรแกรมนี้เมื่อนำไปจัดกิจกรรม การเรียนการสอนก็พบว่านักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของอาชีพท้องถิ่น ที่สำคัญนักเรียนรู้สึกชื่นชมกับอาชีพในท้องถิ่นและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพในท้องถิ่นมากขึ้น

รูปแบบที่ ๒ การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งสามารถเลือกวิธีการจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายรูปแบบ อันจะเป็นการให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภูมิปัญญาด้านอาชีพในท้องถิ่นจากประสบการณ์ของแต่ละคนที่แตกต่างกัน การจัดกิจกรรมการสอนชนิดนี้มีวิธีคิดพื้นฐานคือ ผู้เรียนแต่ละคน อยู่ต่างชุมชน ต่างก็มีอาชีพและประสบการณ์ทางอาชีพที่แตกต่างกัน ครูผู้สอนจัดกิจกรรม โดยให้นักเรียนศึกษาและคัดสรรอาชีพที่ตนสนใจหรือเลียนแบบผู้ที่อยู่ใกล้เคียงในชุมชน นำมาแสดงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อาจจัดในรูปของการแสดงบทบาทสมมุติ เกม ใช้สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง การอภิปราย การสาธิต เป็นต้น เป็นการจัดกิจกรรมให้เพื่อน ได้เรียนรู้อาชีพและมีประสบการณ์ทางอาชีพมากขึ้น ดังตัวอย่างขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมครู	กิจกรรมนักเรียน
๑. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้	- ให้คำแนะนำปรึกษา	- แบ่งกลุ่มวางแผนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้
๒. กระบวนการเรียนรู้	- เตรียมเอกสาร แบบสัมภาษณ์อาชีพ/สื่อ	- ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ - วางแผนการเรียนรู้ - เก็บข้อมูลอาชีพท้องถิ่น - นำมาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน - เรียบเรียงเป็นรายงาน หรือป้ายนิเทศ - ให้นักเรียนเลือกกิจกรรมนำเสนออาชีพด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์หรือกิจกรรมต่างๆ เช่น เกม บทบาทสมมติ รายงาน แสดงละคร ฯลฯ
๓. สรุปสาระการเรียนรู้	- ให้คำแนะนำ/ให้คำปรึกษา	- สรุปข้อมูลด้านอาชีพที่น่าสนใจ
๔. ประเมินผล	- รวบรวมผลงานเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนจัดทำ/แบบประเมินการทำกิจกรรม/สรุปผลการทำกิจกรรม	- คัดเลือกอาชีพที่โดดเด่นจัดป้ายนิเทศ

รูปแบบที่ ๓ การสอนโดยใช้กิจกรรมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพที่สำคัญและมีคุณค่ามากที่สุด การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้แหล่งชุมชนนี้อาจจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา การจัดกิจกรรมแรลลี่ การทำโครงงาน การทำโครงการ การสัมภาษณ์ การฝึกปฏิบัติงานอาชีพในท้องถิ่น เป็นต้น

กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้สัมผัสของจริง สถานการณ์จริงจากชุมชนหรือท้องถิ่น โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนด ทำให้ผู้เรียนมีโอกาส

เรียนรู้และสัมผัสกับบุคคล สถานที่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยใช้กิจกรรมนอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากรในชุมชนของท้องถิ่นมาบรรยายให้ความรู้ หรือใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลให้นักเรียนจัดทำเป็นโครงงาน หรือทำรายงาน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นได้

การจัดกิจกรรมทั้ง ๓ รูปแบบนี้ ผู้เขียนซึ่งทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวได้ทดลองจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพแล้วประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจอาชีพเพิ่มขึ้น โดยรู้จักตนเอง รู้จักท้องถิ่นของตนเองดีขึ้น บางคนเมื่อเกิดการเรียนรู้สามารถสืบสานอาชีพอันเป็นภูมิปัญญาของชุมชนในท้องถิ่นของตนได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. **การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๔.
- สุมาลิน วงศ์มณี. “อาชีพท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร” **สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ขุขัตย**. พิษณุโลก : โรงพิมพ์เฝ้าไทย, ๒๕๔๗.
- สุรางคนา คุปตรัตน์. **รายงานการสร้างโปรแกรมแนะแนวอาชีพท้องถิ่นสู่ขุขัตยเพื่อพัฒนาเจตคติทางอาชีพโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์**. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน-กิจกรรมแนะแนว : โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม, ๒๕๔๔. (อัดสำเนา)

สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ฟาฏินา วงศ์เลขา

บทสรุป

แนวคิดการจัดการศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสมอง หรือ BBL (Brain-based Learning) เป็นที่ยอมรับในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย มีหลายโรงเรียนได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ไปใช้ เพราะเชื่อว่าเป็นวิธีที่ดีที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จและมีความสุขกับกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งก่อนอื่นครูผู้สอนจะต้องเข้าใจธรรมชาติในการทำงานของสมอง ที่เชื่อว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีต้องมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ แต่ต้องไม่กำหนดตายตัวว่าทุกคนจะต้องประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้พร้อมกัน

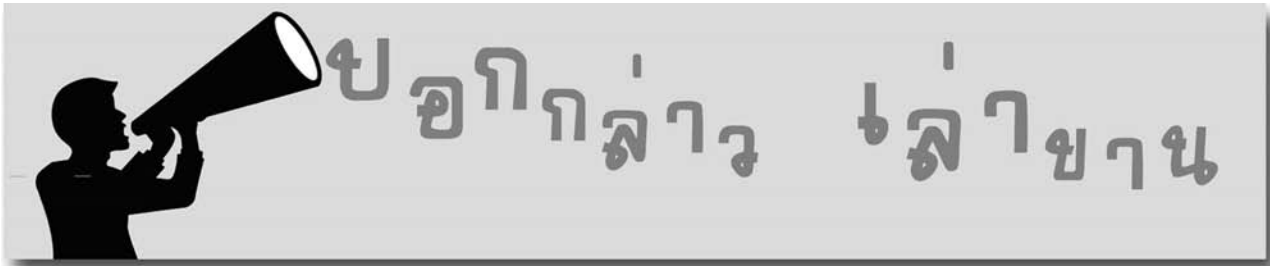

สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับเด็ก ช่วงชั้นที่ ๑ ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่ให้แก่โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดทั่วประเทศ ประกอบด้วย ๙ เล่ม คือ **เพื่อนรักจากต่างดาว ตอน โลกร้อน กระต่ายสามพี่น้อง เมืองขวานทอง ยิ้มของหนูดี การเดินทางของข้าวเปลือก ความฝันของพะเอม หนูแป้งแปลงขุมทรัพย์ วงล้อปริศนา และเด็กหญิงแก้มใสกับไรไฟัก พร้อมคู่มือการจัดกิจกรรมอีก ๑ เล่ม**

สื่อนวัตกรรมกล่าว มุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนของชาติ เพื่อสร้างทักษะชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม กระตุ้นการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การบูรณาการ การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาตลอดชีวิต โดยน้อมนำแนวทางการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแกนในการสร้างสื่อ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรอบรู้ พร้อมรับกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์

ลักษณะเด่นของสื่อนวัตกรรมนี้ คือ เป็นสื่อที่ผูกเป็นเรื่องราวจากแนวคิดในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชน เช่น การรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม รักความเป็นไทย การออม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชาญฉลาด วิถีชีวิตแบบพอเพียง เป็นต้น โดยส่วนใหญ่นำเสนอเป็นนิทานภาพ โดยทุกเล่มมีลักษณะการนำเสนอที่กระตุ้นการพัฒนาของสมอง (Brain-based Learning) เช่น หนูแป้งแปลงขุมทรัพย์ ได้ออกแบบกระตุ้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ในขณะที่อ่าน เป็นต้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าครูผู้สอนจะนำสื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ไปใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ อย่างหลากหลาย เพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนไทยให้มีทักษะชีวิต มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถคิดวิเคราะห์ มีนิสัยรักการอ่าน และพร้อมที่จะก้าวไปสู่เวทีสากลได้อย่างรู้เท่าทัน

เจนยวง นุดตะเคียน

วารสาร วิชาการฉบับนี้ เป็นเล่มสุดท้ายของปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ตลอดระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมาพวกเราชาวไทยต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งปัญหาบ้านเมือง เศรษฐกิจ สังคม และภัยทางธรรมชาติที่ไม่ค่อยสู้ดีนัก ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตของคนไทย แต่ถึงกระนั้นก็ตามคนไทยก็ยังมีที่พึ่งทางใจคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ปวงชนชาวไทยได้มีชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินไทยได้อย่างสงบสุขตลอดมา

เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ คณะผู้จัดทำวารสารวิชาการได้ตระหนักดีว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ เป็นคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ พระองค์มีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพร้อมด้วยทศพิธราชธรรมทรงเป็นนักพัฒนา ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในโลกที่ทรงยอมตรากตรำพระวรกายเพื่อปวงประชาผ่านทางพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวไทยและต่างประเทศมาโดยตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมาถึง ๖๐ ปี

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม และเพื่อร่วมเทิดพระเกียรติ คณะผู้จัดทำวารสารวิชาการขอน้อมนำพระราชดำรัสและพระบรม-

ราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาบอกกล่าวให้ผู้อ่านได้น้อมรับ และนำไปปฏิบัติเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต เพื่อให้อยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข... ดังนี้

ความเพียร “...การสร้างสรรค์ตนเอง

การสร้างบ้านเมืองก็ตาม มิใช่สร้างในวันเดียว ต้องใช้เวลาต้องใช้ความเพียร ต้องใช้ความอดทน เสียสละ แต่สำคัญที่สุดคือความอดทนคือไม่ย่อท้อ ไม่ย่อท้อในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ดีงามนั้นทำมันน่าเบื่อ บางทีเหมือนว่าไม่ได้ผล ไม่ได้ดัง คือดูมันครีทำดีนี้ แต่ขอรับรองว่าการทำให้ดีไม่ครีต้องมีความอดทน เวลาข้างหน้าจะเห็นผลแน่นอนในความอดทนของตน...” (พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษา ครู และอาจารย์ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๑๖)

ความพอดี “...ในการสร้างตัวสร้าง

ฐานะนั้นจะต้องถือหลักค่อยเป็นค่อยไป ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและความพอเหมาะพอดี ไม่ทำเกินฐานะและกำลัง หรือทำด้วยความเร่งรีบ เมื่อมีพื้นฐานแน่นหนารองรับพร้อมแล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้น ตามตอกกันไปเป็นลำดับ ผลที่เกิดขึ้นจึงจะแน่นอน มีหลักเกณฑ์เป็นประโยชน์แท้และยั่งยืน...” (พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐)

ความรู้ตน เด็กๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวอยู่เสมอจะทำให้เป็นคนมีระเบียบ และคนที่ระเบียบดีแล้ว จะสามารถเล่าเรียนและทำงานต่างๆ ได้โดยถูกต้องรวดเร็ว จะเป็นคนที่สร้างความสำเร็จและความเจริญให้แก่ตนเองแก่ส่วนรวมในอนาคตได้อย่างแน่นอน (พระบรมราโชวาทพระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือ “วันเด็ก” ประจำปี ๒๕๒๑)

คนเราจะต้องรับและจะต้องให้ “...คนเราจะเอาแต่ได้ไม่ได้ คนเราจะต้องรับและจะต้องให้ หมายความว่าต่อไป และเดี๋ยวนี้ด้วย เมื่อรับสิ่งของได้มาก ก็จะต้องพยายามให้ ในการให้นั้น ให้ได้โดยพยายามที่จะสร้างความสามัคคีในหมู่คณะและในชาติ ทำให้หมู่คณะและชาติประชาชนทั้งหลายมีความไว้ออกันและกันได้ ช่วยที่ไหนได้ก็ช่วย ด้วยจิตใจที่เผื่อแผ่โดยแท้...” (พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๑)

อ่อนโยน แต่ไม่อ่อนแอ “...ในวงสังคมนั้นแล้ว ท่านจะต้องรักษามารยาทอันดีงามสำหรับสุภาพชน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่แข็งกระด้าง มีความอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ พร้อมจะเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม...” (พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๖)

พูดจริง ทำจริง “...ผู้หนักแน่นในสัจจะ พูดอย่างไร ทำอย่างนั้น จึงจะได้รับความสำเร็จ พร้อมทั้งความศรัทธาเชื่อถือ และความยกย่องสรรเสริญจากคนทุกฝ่าย การพูดแล้วทำ คือพูดจริงทำจริง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมเกียรติคุณของบุคคลให้เด่นชัด และสร้างเสริมความดี ความเจริญ ให้เกิดขึ้นทั้งแก่บุคคลและส่วนรวม...” (พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๐)

หนังสือเป็นอมลین “...หนังสือเป็น การสะสมความรู้และทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ได้สร้างมา ทำมาคิดมาแต่โบราณกาลจนทุกวันนี้ หนังสือจึงเป็น สิ่งที่สำคัญ เป็นคล้ายๆ ธนาคารความรู้และเป็นอมลین เป็นสิ่งที่จะทำให้มนุษย์ก้าวหน้าได้โดยแท้...” (พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่คณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ ในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ ทูลละอองธุลีพระบาท วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๔)

ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง (พระบรมราโชวาท พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช ๒๕๓๑)

การเอาชนะใจตน “...ในการดำเนินชีวิตของเรา เราต้องข่มใจไม่กระทำสิ่งใดๆ ที่เรารู้สึกด้วยใจจริงว่าชั่วว่าเสื่อม เราต้องฝืนต้องต้านความคิดและความประพฤติทุกอย่างที่รู้สึกว่าจะขัดกับธรรมะ เราต้องกล้าและบากบั่นที่จะกระทำสิ่งที่เราทราบว่าเป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม ถ้าเราร่วมกันทำเช่นนี้ให้ได้จริงๆ ให้ผลของความดีบังเกิดมากขึ้นๆ ก็จะช่วยค้ำจุนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมลงไป และจะช่วยให้ฟื้นคืนดีขึ้นได้เป็นลำดับ...” (พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่าน ในพิธีเปิดการประชุมยุวพุทธิกสมาคมทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑๒ ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๓)

สุดท้ายนี้ คณะผู้จัดทำ ขออวยพรให้ผู้อ่านทุกท่านประสบแต่ความสุข ความเจริญ และขออาม่าปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๕๒ ...แล้วเจอกันปีหน้านะจ๊ะ... ☺☺☺

อาศิรวาทราชสดุดี

๕ ธันวาคม เสด็จขึ้นมพรรษา
ราชฎีกักติราชไท่

อินทรีวิเชียรฉัตร ๑๑

สดมเด็จพระภูมิเทษ
เกริกเกียรติพระทรงชัย
เมตตานิกรชาติ
ปกแผ่พระกฤดา
เปรียบเทพพิรุณโปรย
การุณย์พระทัยหมาย
ถิ่นใด ผิ ยุคเชษฐ
สดมเด็จพระอุดมพล
หัตถ์องค์พระทรงชัย
แหล่งน้ำ ธิ เสริมสร้าง
เศรษฐกิจชลพิพเพียง
ราชฎีกักติราชไท่
ที่ห้าวหาญมาศ
เชษฐเทพบดี
ขอองค์พระร่วมอัคร
ร่วมรัฐสวัสดิปง

ปโยคนราไทย
ฉกร์อง ณ ไสกา
ตุลราชบิดา
บดียังรวีฉาย
ฤดีใหญ่ก็เหือดหาย
สุขปวงนิกรชน
มิ มิเว้นเสด็จตลอด
ฉะประสิทธิวิเนวทาง
เนะวธิ์และแบบอย่าง
ฉิ ตรีเพ็ญเกษตรไทย
สุขเทียมนิวัติชัย
สรวเสริญสุเมธ
อติราชเฉลิมศรี
สรวพรถวายนองค์
อติปถพี ธิ ดำรง
ฉิ พินพัฒน์ ขโยเทญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

นางอัมพา พึ่งเกตุ

วารสารวิชาการเป็นวารสารที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาก่อครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ข้อความใดๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของ คณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการวารสารวิชาการ

เจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายสมเกียรติ ชอบผล)
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายมังกร กุลวานิช)
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายวินัย รอดจำย)
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน (นายชูชาติ ทรัพย์มาก)
ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา
(นางสาววันทยา วงศ์ศิลปกรมย์)
ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส
(นางสุจินดา ผ่องอักษร)
ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้
(นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ)
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
(นายเสน่ห์ ขาวไต่)

คณะบรรณาธิการ

บรรณาธิการ : นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

นางสาวพจนีย์ เจนพนัส นางศกุนตลา สุขสมัย

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

กองบรรณาธิการ :

นางสาวนภรณ์ ชังบุคดา	นายธัญญา เรืองแก้ว
นางสาวรัตนา แสงบัวเพื่อน	นางสาวจิระวรรณ ปักกัตตั้ง
พ.จ.อ.แดงรัตน์ชัย คงสม	นางประชุม หนูจ้อย
ว่าที่ ร.ต.สุราษฎร์ ทองเจริญ	นางสาวอุทิน จิงวิเศษพงศ์
นางสาวขวัญฟ้า นิยมในธรรม	นางธนภรณ์ กอวัฒนา
นางฟาฏินา วงศ์เลขา	นางสาวเงินยวง นุดตะเคียน
นางสาวสุภาวดี ตรีรัตน์	นางสาวอังคณา ผิวเกลี้ยง
นายศตวรรษ ประจักษ์	นางสาวพินดา บัวมณี
นายเริงศักดิ์ มิ่งประเสริฐ	นางสาวพรทิพย์ ดินดี
นางสาวประนอม เพ็งพันธ์	

ฝ่ายศิลปกรรม :

นายพินิจ สุขะสันต์	นายไพฑูรย์ บุญภานนท์
นายชูเกียรติ เกิดอุดม	

ขอเชิญชวน

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาร่วมส่งบทความวิชาการด้านการศึกษามาลงเผยแพร่ในวารสาร วิชาการ ความยาวไม่เกิน ๕ หน้ากระดาษ ขนาด A4 ขนาดตัวอักษร ๑๖ พอยท์ (บรรณานุกรมอ้างอิง เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับบทความเท่านั้น)

โดยส่งมาได้ที่กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ตึก สพฐ. ๓ ชั้น ๓ กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

สำนักงาน : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๒๘๘ ๕๗๓๐ โทรสาร ๐ ๒๖๒๘ ๕๓๔๐ เว็บไซต์ <http://academic.obec.go.th>
พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว ๒๒๔๔ ถนนลาดพร้าว เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

กยศ. และ กรอ. แตกต่างกันอย่างไร

๑. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) จะให้กู้ทุกสาขาวิชาระดับ ม.ปลาย ถึง อุดมศึกษา กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ในลักษณะเงินทุนหมุนเวียน ตามนัยมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติ เงินคงคลัง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อมารัฐบาลได้พิจารณาเห็นความสำคัญของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามากขึ้น จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลให้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวง การคลัง มุ่งสร้างโอกาสทางการศึกษาโดยสนับสนุนค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการ ศึกษา และค่าครองชีพแก่นักเรียน นักศึกษาที่มีความจำเป็นตั้งแต่ระดับมัธยมปลายสายสามัญ และสายอาชีพ อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยไม่คิดดอกเบี้ยระหว่างศึกษาอยู่ และจะต้อง ชำระเงินคืนหลังจากจบการศึกษาแล้ว ๒ ปี โดยกองทุนฯ จะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑ ต่อปี ระยะเวลาผ่อนชำระคืนทั้งสิ้นไม่เกิน ๑๕ ปี

๒. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) จะให้กู้เฉพาะ ๕ สาขาที่ขาดแคลน ๕ สาขา คือ ๑. กลุ่มวิทยาศาสตร์ เช่น เคมี อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์การ อาหาร ๒. กลุ่มวิศวกรรมศาสตร์ เช่น วิศวกรรมพอลิเมอร์ วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ๓. กลุ่ม เกษตรศาสตร์ เช่น เทคโนโลยีพืช การผลิตสัตว์ ๔. กลุ่มสุขภาพ เช่น แพทยศาสตร์ ทันตแพทย์ และกลุ่มบริการ เช่น การจัดการการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบริการ ออกแบบแฟชั่น ส่วนสาขา สายสังคมศาสตร์และสาขาวิชาอื่นๆ ที่นอกเหนือให้กู้ กยศ. แทน

“การให้เริ่มง่ายๆ ที่ตัวเราก่อนคือ การให้ตัวเองทำความดี ส่วนการให้ผู้อื่นก็จงอย่าหวังสิ่งตอบแทน ความสุขจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อเราได้ให้สิ่งดีๆ กับผู้อื่น ไม่มีอะไรจะให้ก็ยิ้มให้ก็ได้เท่านี้ก็ถือว่าเราได้ให้แล้ว และการให้ที่หายากมากต้องอาศัยความกล้าหาญมากก็คือ การให้อภัยแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพราะการให้อภัยนี้เป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่จะต้องใช้ความอดทน สร้างความกล้าหาญที่จะทำดีเอาชนะกิเลสตัวเองเพื่อสร้างมิตร หยุดทะเลาะกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรากตรำพระวรกาย ทรงงานหนักมากกว่า ๖๐ ปี ถึงเวลาแล้วที่เราต้องเริ่มทำความดีเพื่อพ่อ ทำดีเพื่อให้เกิดประโยชน์ ถ้าหากเราทุกคนช่วยกันเพื่อพยุ้งบ้านเมืองเอาไว้ **ความดี ความรัก และการให้อภัยจะเป็นของขวัญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่จะถวายในหลวงที่เป็นที่รักของเรา**”

ที่มา : ข้อความตอนหนึ่งของการแถลงข่าวเปิดโครงการ “ทำดีเพื่อพ่อ ขอคนไทยให้รักกัน” ของประธานมูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด (ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล) ณ หอประชุมพุทธคยา อาคารอัมรินทร์ พลาซ่า ชั้น ๒๒ ถนนเพลินจิต กรุงเทพมหานคร